

Hvordan oppleves reflekterende team som tilnærming i arbeid med vold og overgrep?

Grethe Janicke Andersson

VID vitenskapelige høyskole

Oslo

Masteroppgave

Master i familieterapi og systemisk praksis

Antall ord: 27.714

31.10.2019

Opphavsrettigheter

Forfatteren har opphavsrettighetene til rapporten.

Nedlasting for privat bruk er tillatt.

Sammendrag

Dette er et kvalitativ studie om hvordan brukere av et statlig konsultasjonsteam om vold og/eller seksuelle overgrep mot barn opplever anvendelsen av reflekterende team.

For å svare på problemstillingen har jeg intervjuet to ansatte i psykisk helsevern for barn og unge og tre barnevernsansatte fra tre forskjellige kommuner. Jeg har gjennomført fem semi-strukturert intervjuer. Interpretative Phenomenological Analysis er studiens analysemetode. Funnene viser at informantene beskriver reflekterende team's samtaleform og struktur ved formidling av normativ kunnskap, som et kvalitativt moment. Tilnærmingens refleksive kunnskapsformidling bidro til faglig støtte som styrket informantenes eget vurderingsgrunnlag. Sentral subjektivitet erstattet en opplevd objektposisjon med mindre grep om egen arbeidsprosess. Betydningen av opplevd ivaretagelse gjennom reflekterende team's kommunikative samtalestruktur og samarbeidsorienterte dialog, ble beskrevet som et kvalitativt moment. Det relasjonelle aspektet, med vekt på informasjon, gjensidighet og en dedikert interesse og utforsking av informantens problemstilling ble vektlagt. Informantene beskriver at konsultasjonsteamets samarbeidsorienterte holdning gav en "vifølelse". Å lytte til det reflekterende teamet's dialog, hvor anerkjennelse ble uttrykt gjennom faglig aksept og støtte, bidrog til økt faglig trygghet i det videre arbeidet i et svært krevende arbeidsfelt. Reflekterende team's samtaleform og tilrettelegging for indre og ytre dialog bidrog til ivaretagelse av faglig integritet og gav rom for økt fokus på selvstendige faglige vurderinger. Tverretattlig og tverrfaglig bredde og spesifikk fagkunnskap rettet mot vold og overgrepssproblematikk var av vesentlig verdi for informantenes beskrevne utbytte av konsultasjonen. Dette bidrog til et utvidet faglig handlingsrom i en kompleks og belastende arbeidssituasjon, knyttet til vold og overgrepssproblematikk mot barn. Lennart Lorås har vært veileder for denne oppgaven.

Nøkkelord:

Reflekterende team, konsultasjonsteam, vold og overgrep mot barn, refleksive råd, kontekst.

Summary

This is a qualitative study of how users of a governmental consultation team regarding violence and / or child sexual abuse experience the use of reflecting teams. To reflect on this topic, I interviewed two mental health workers for children and young people, and three child welfare workers from three different municipalities. I have conducted five semi-structured interviews. Interpretative Phenomenological Analysis is the study's method of analysis. The findings shows that the informants describe the reflective team's form of conversation and structure through the dissemination of normative knowledge, as a qualitative element. The approach's reflexive dissemination of knowledge contributed to professional support, which strengthened the informants' own assessment basis. Central subjectivity replaced an perceived object position with less grip on one's own work process. The importance of perceived care through the reflective team's communicative conversation structure and collaboration-oriented dialogue was described as a qualitative element. The relational aspect, with an emphasis on information, reciprocity and a dedicated interest and exploration of the informant's problem, was emphasized. The informants describe that the consultation team's collaborative attitude gave a "we-feeling". Listening to the reflective team's dialogue, where recognition was expressed through academic acceptance and support, contributed to increased professional security in the further work in a very demanding field of work. The reflective team's form of conversation and facilitation for internal and external dialogue contributed to maintaining professional integrity and allowed for increased focus on independent academic assessments. Interdepartmental and interdisciplinary breadth and specific professional knowledge aimed at violence and abuse problems against children, were of significant value to the informants' described benefits of the consultation. This contributed to an expanded academic room for maneuver in a complex and stressful work situation, linked to violence and child abuse issues against children. Lennart Lorås has been the supervisor for this master these.

Keywords: reflective team, consultation team, violence and child abuse, reflective advice, context.

Forord

Mange arbeidsprosesser nå tilbakelagt, på veien mot et ferdig produkt. Prosessene har involvert mange som har hatt stor betydning for meg i mitt arbeid med masteroppgaven.

Geirr! Din tillitt og tro på at dette går bra! Støtte og heiarop i massevis fra deg , Maria, Erik Håkon har betydd mye ! Tusen takk!

Takk til mine informanter. Dere som raust har stilt opp og delt deres viktige erfaringer og tanker. Jeg er svært takknemlig - Tusen takk!

Videre vil jeg rette en stor takk til min energiske og dyktige veileder Lennart Lorås. Din konstruktive og konkrete veiledning , har vært en sentral inspirasjonskilde, og gitt nødvendig energi og framdrift i arbeidsprosessen. Tusen takk!

En stor takk rettes også til studieleder Hans Christian Michaelsen. Din klokhet, optimisme og tilgjengelighet har gitt trygghet og tro på egne krefter i et berikende studieforløp. Raushet og gjestfrihet for hele studiegruppen har vært enestående. Tusen takk!

Tusen takk til gruppeveileder Sari Lindeman, og veiledningsgruppen i Bergen. Det har alltid vært godt å lande etter hektiske dager, i Sari's atmosfære av ro og visdom.

Til slutt vil jeg takke NOVA for støttemidler fra Voldsprosjektet. Det kom godt med til flyturer og øvrige utgifter forbundet med at informantintervjuer og hospitering skulle gjennomføres andre steder i vårt langstrakte land. Tusen takk!

Bergen, 31.10.2019

Grethe Janicke Andersson

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	1
1.1	Problemstilling og forskningsspørsmål.....	1
1.2	Relevans for studiets fagfelt og praksis.	2
1.3	Aktuelle lovverk og retningslinjer.	2
1.4	Kontekst for studien.	3
1.5	Begrepsavklaring	5
2	Teori.....	7
2.1	Relasjonsorientert kommunikasjonsteori.....	7
2.1.1	Kybernetikk og sirkularitet	7
2.1.2	Kontekst.....	8
2.2	Konstruktivisme.....	8
2.3	Sosialkonstruksjonisme.....	9
2.4	Samarbeidende dialogisk praksis - en ikke vitende posisjon.....	10
2.4.1	Ikke vitende posisjon	11
2.5	Reflekterende team og prosesser	12
2.5.1	Informasjon – en forskjell som gjør en forskjell.....	13
2.5.2	Indre og ytre dialog.....	14
2.5.3	Fra enten - eller til både - og.....	15
2.5.4	Kroppslig kunnskap	15
2.6	Reflekterende team i systemisk veiledning/konsultasjon:	16
2.6.1	Intervjuet.....	17
2.6.2	Reflekterende team	18
2.6.3	Avsluttende dialog	19
2.6.4	Fallgruver ved anvendelse av reflekterende team i veiledning.....	19
2.7	Perspektiver på ansvar og etikk	20
2.8	Perspektiver på makt og kunnskap	23
2.9	Fagfolks emosjonelle og faglige belastninger i møte med vold og overgrep mot barn.....	25
2.10	Tidligere forskning.....	26
3	Metodologi.....	28
3.1	Kvalitativt forskningsdesign	28
3.1.1	Kvalitativt forskningsintervju	29

3.2.	Vitenskapsteoretisk ståsted	29
3.3	Analysemetode. Interpretative Phenomenological Analysis	31
3.3.1	Analyseprosessen	32
3.4	Utvalg	34
3.5	Rekruttering	36
3.6	Utforming av intervjuguide	36
3.7	Gjennomføring av intervjuene	37
3.8	Transkribering	39
3.9	Reliabilitet, validitet og overførbarhet	40
3.10	Selvrefleksivitet og forforståelse	41
3.11	Forskningsetikk	41
4	Analyse og presentasjon av funn	43
4.1	Betydningen av systemisk praksis i en normativ politietatlig kontekst	44
4.1.1	Juridisk og politifaglig lovverk påvirker informantens forventninger til veiledningsprosessen	44
4.1.2	Å lære ikke- ikke læres	47
4.2.	Betydningen av en ivaretagende kommunikasjonsstruktur og samtaleform	49
4.2.1	Betydningen av informasjon om struktur og refleksjonsprosess	49
4.2.2	Kompleksiteten i vold og overgrepssproblematikk fordrer spesifikt fokus på struktur og ivaretagende koordinering av refleksjonsprosessen	51
4.3	En holdning og et verdigrunnlag – å jobbe mot et vi	54
4.3.1	Å dele et felles fokus for den faglige kompleksiteten	54
4.3.2	Den anerkjennende dialogs betydning	56
4.4	Styrket faglig integritet og utvidet faglig handlingsrom	58
4.4.1	Å skape rom for indre og ytre dialog	59
4.4.2	Nye handlingsalternativer i en fastlåst situasjon	61
4.5	Oppsummering av funn	64
5	Drøfting	66
5.1	Betydningen av systemisk praksis i en normativ politietatlig kontekst	67
5.1.1	Juridisk og politifaglig lovverk påvirker informantens forventninger til veiledningsprosessen	67
5.1.2	Makt og kunnskap	69
5.1.3	Å lære-ikke læres	71

5.2. Betydningen av en ivaretagende kommunikasjonsstruktur og samarbeidsorientert dialog.....	73
5.2.1 Betydningen av informasjon om struktur og refleksjonsprosess	73
5.2.2 Kompleksiteten i vold og overgrepssproblematikk fordrer spesifikt fokus på struktur og ivaretagende koordinering av refleksjonsprosessen	76
5.3 En holdning – Å jobbe mot et vi.....	78
5.3.1 Å dele et felles fokus for den faglige kompleksiteten.....	79
5.3.2 Den anerkjennende dialogs betydning	80
5.4 Styrket faglig integritet og utvidet faglig handlingsrom.....	82
5.4.1 Å legge til rette for indre og ytre dialog	83
5.4.2 Nye handlingsalternativer i en fastlåst situasjon.....	85
5.5. Mulige svakheter ved studien	86
5.6 Implikasjoner for praksis	87
5.7 Implikasjoner for forskning	87
6 Avslutning.....	89
Litteraturliste.....	91
Vedlegg 1	96
Vedlegg 2	98
Vedlegg 3	102
Vedlegg 4	104

Prolog:

” En gutt slår en annen gutt i garderoben i barnehagen. Barnehagelæreren reagerer og sier det er ikke fint å slå, og at det ikke er lov. Da sier en annen gutt, Johan: Jo det er lov, for min far slår meg...og det gjør mamma også. Barnehagelæreren blir bekymret av uttalelsen, og blir usikker på hvordan hun skal møte Johan. Hun er bekymret for om han kan være utsatt for vold, men usikker på hva hun skal gjøre videre” (Johansen & Dybsland, 2019, s. 116).

1 Innledning

I mitt arbeid ved Statens Barnehus - Bergen, møter jeg barn og unge som har fortalt om opplevelser knyttet til vold og/eller seksuelle overgrep. Barnas beskrevne opplevelser kan bidra til store omkostninger for den enkeltes videre liv og utvikling, ikke kun i tiden hvor barnet er utsatt, men ofte langt inn i voksenlivet (Nordanger & Braarud, 2017).

Fagpersoners arbeid med saker som involverer mistanke om vold og/eller seksuelle overgrep mot barn og unge erfares ofte som meget belastende og krevende. Opplevelse av hjelpeløshet og frykt for å bidra til en forverret situasjon for barnet kan bidra til at man kvier seg for, eller i verste fall unnlater å gå inn i en videre utforsking av barnets situasjon (Albæk, Kinn & Milde, 2018; Albæk & Milde, 2017). Tverretatlige og tverrfaglige konsultasjonsteam om vold og/eller seksuelle overgrep er etablert både på kommunalt og statlig nivå. Disse skal bidra med faglig støtte og økt handlingsrom til fagfolk som jobber med vold og overgrepssproblematikk mot barn. De aller fleste konsultasjonsteam anvender tilnærmingen reflekterende team i konsultasjonsprosessen. Jeg ønsker i studien å undersøke hvordan fagfolk opplever den systemteoretiske tilnærmingen reflekterende team i konsultasjonsteam knyttet til vold og overgrepssproblematikk mot barn.

1.1 Problemstilling og forskningsspørsmål

Jeg har intervjuet tre fagpersoner ansatt i barneverntjenesten, og to ansatte i Psykisk helsevern for Barn og Unge, med følgende problemstilling:

Hvordan opplever brukere av konsultasjonsteam om vold og/eller seksuelle overgrep mot barn, anvendelsen av reflekterende team?

Studien har følgende forskningsspørsmål:

- (1) Hvordan opplever du at bruk av reflekterende team ivaretok og belyste dine faglige problemstillinger?*
- (2) Hvordan har bruk av reflekterende team påvirket ditt utbytte av konsultasjonssprosessen?*
- (3) Hvordan har en normativ/politietatlig kontekst påvirket ditt utbytte av konsultasjonsprosessen?*

1.2 Relevans for studiets fagfelt og praksis.

Konsultasjonsteamene om barn og unge som utsettes for vold og/eller overgrep, brukes i stort omfang av tverrfaglige og tverretatlige instanser i hele det barnefaglige feltet.

I *Opptrappingsplan mot vold og overgrep (2017-2021)* (Prop 12 S (2016-2017)) understrekes det at den tverretatlige og tverrfaglige konsultasjonsteam-modellen er viktig med henblikk på å forebygge og avdekke vold og/eller seksuelle overgrep mot barn så tidlig som mulig.

Det regjeringsoppnevnte Barnevoldsutvalget som utarbeidet NOU-rapporten *Svikt og Svik* (2017) har også rettet fokus på betydningen av konsultasjonsteamenes arbeid for barn og unge som utsettes for vold og/eller seksuelle overgrep. De påpeker viktigheten av å rette oppmerksomheten mot hvordan det faglige arbeidet i konsultasjonsteamene kan utvikles videre. Det legges vekt på at det i videre utviklingsarbeid også bør undersøkes hvilke erfaringer som er gjort med denne type veiledning og konsultasjon (NOU 2017: 12 s.100-101). Jeg anser derfor at det vil være av relevans for fagfelt og praksis at det rettes fokus mot å undersøke om konsultasjonsteamenes faglige og metodiske tilnærming med bruk av reflekterende team er tilpasset fagfolkenes behov.

Reichelt og Skjerve skrev i sin artikkel (2009) *Bruk av reflekterende team i veiledningsgrupper- en intervjuundersøkelse*, at på tross av høy tilfredshet med bruk av reflekterende team i veiledningssammenheng, vet vi lite om hvilket veiledningsutbytte den metodiske tilnærmingen gir (Reichelt & Skjerve, 2009, s. 46). Hvis min studie i tillegg kan bidra til mer informasjon rundt dette tema, anser jeg også det som en indikator på at min undersøkelse har relevans for fagfelt og praksis.

1.3 Aktuelle lovverk og retningslinjer.

Konsultasjonsteamene skal i tråd med FN's barnekonvensjon samt øvrige aktuelle lovverk bidra til å styrke barn og unges rettssikkerhet . Blant annet Lov om barn og foreldre (Barnelova) og Lov om barneverntjenester (Barnevernloven) . Juridiske og politifaglige

lovverk er også sentrale , blant annet avvergeplikten i Straffeloven's § 196 og Riksadvokatens brev (2017) - felles retningslinjer for Statens Barnehus- politi og påtalemyndighetens deltakelse i konsultasjonsteam.

1.4 Kontekst for studien.

Kontekst for studien er et statlig tverretatlig og tverrfaglig konsultasjonsteam, opprettet i regi av et av landets statlige Barnehus. Videre redegjøring og beskrivelser av studien er knyttet til beskrevet kontekst. I det følgende redegjøres for dette spesifikke konsultasjonsteamets mandat, herunder målsetting og rammer for konsultasjonen.

Konsultasjonsteamets hovedmålsetting er å bidra til å avdekke vold og overgrep mot barn og unge. Fagpersoner kan kontakte teamet når de har bekymringer knyttet til mulige overgrep mot barn/unge. Hovedmålet med konsultasjonsteamet er dermed at vold i nære relasjoner, seksuelle overgrep og annen alvorlig omsorgssvikt begått mot barn og unge avdekkes, og ikke minst at riktig og samordnet hjelp settes inn så tidlig som mulig.

Alle offentlig ansatte som i sin yrkesutøvelse kommer i kontakt med barn og unge, samt private som yter tjenester på vegne av det offentlige kan kontakte teamet. Eksempler på dette kan være skole, barnehage helsesøster, PPT , BUP og barneverntjeneste. Det anbefales at den som tar kontakt, tar med en kollega eller sentral samarbeidsinstans til den forestående konsultasjonen. Sakene drøftes anonymt, og konsultasjonsteamet overtar ikke ansvar eller beslutningsmyndighet i fagfolkenes sakskompleks. Med henblikk på konsultasjonsteamets rammeverk er følgende instanser representert.

- Statens Barnehus
- Politi
- Påtalemyndighet
- Barneverntjenesten
- Psykisk helsevern for barn og unge
- Sosialpediatrisk avdeling
- Helsestasjon og skolehelsetjenesten
- Barne-og familieetaten v/juridisk seksjon

- Familievernkontor
- Pedagogisk-psykologisk tjeneste

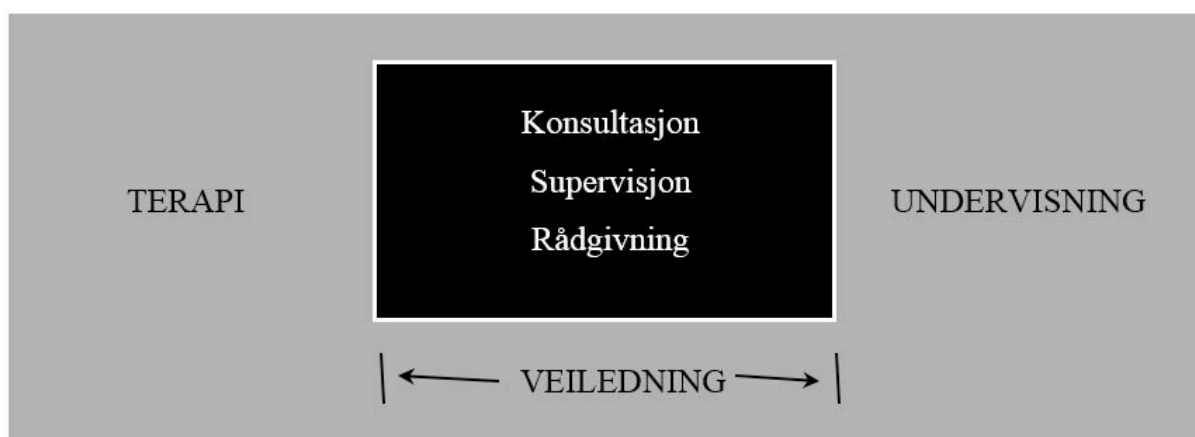
Bred tverretatlig og tverrfaglig sammensetning og kompetanse skal sikre at barnets situasjon blir belyst fra ulike perspektiver. Flerkulturell kompetanse, samt særlig kompetanse på de yngste barna og ungdommers spesielle uttrykk og behov er vektlagt. Konsultasjonsteamet skal ikke erstatte eksisterende samarbeidsrutiner, men være et supplerende tiltak for å få et tverretatlig og tverrfaglig perspektiv på fagfolks bekymring, og styrke deres handlingskompetanse. Konsultasjonens tilnærming er reflekterende team og reflekterende prosesser .

I det følgende gjøres en kort beskrivelse av *strukturen* i anvendelse av reflekterende team i studiens kontekst:

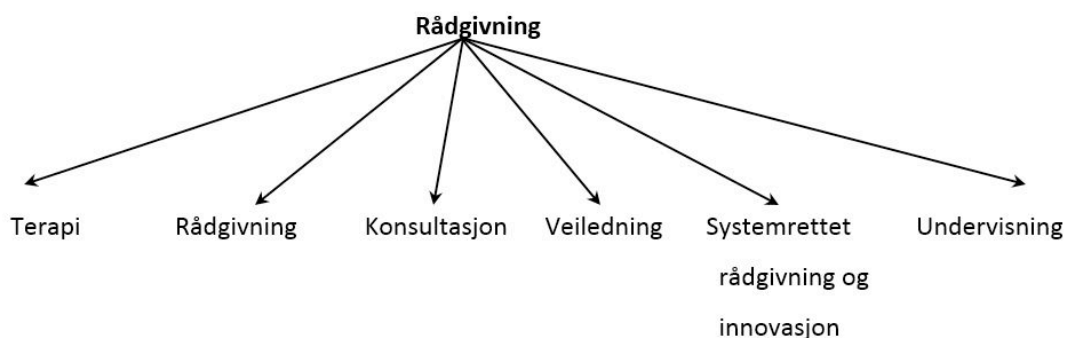
- Telefonsamtale noen dager i forkant – dialog om sakskompleks og info om konsultasjonsteamets tilnærming og rammeverk.
- Koordinator tar i mot veilanden(e) , repetisjon av reflekterende team som rammeverk og tilnærming til konsultasjonen før de tas med inn til teamet.
- Presentasjonsrunde
- Koordinator intervjuer veilanden(e) , som sitter i egen sittegruppe .
- Koordinator vektlegger utdypende informasjon og konkretisering av problemstilling(er) det ønskes fokus på i konsultasjonen.
- Koordinator åpner for runde med oppklarende spørsmål fra teamet.
- Refleksjonsprosessen starter.
- Koordinator åpner opp for kommentarer fra veilanden(e) etter refleksjonen, eventuelt nye oppklarende spørsmål til teamet.
- Avsluttende dialog mellom koordinator og veilanden(e) før avslutning.
- Oppfølgende telefon fra koordinator etter en uke

1.5. Begrepsavklaring

Jeg vil her gjøre noen nødvendige refleksjoner rundt begrepene konsultasjon og veiledning. Begge begrepene har en sentral betydning i denne studien. *Konsultasjon* knyttes til ordlyden for studiens kontekst – konsultasjonsteam. *Veiledning* relateres til konsultasjonsteamets tilnærming – reflekterende team og prosesser. Dette er et komplisert begrepsmessig landskap å manøvrere studiens innhold. I det følgende illustreres derfor to forskjellige modeller som gir en oversikt over dette mangfoldige og sammensatte feltet (Ulleberg & Jensen, 2017, s. 28-29).

Figur 1.1 Veiledningsbegrepet (Lauvås og Handal, 1990, s.32, gjengitt i Ulleberg & Jensen, 2017)

Figur 1.2 Rådgivningsbegrepet (Johannessen mfl., 2010 s.20, gjengitt i Ulleberg & Jensen, 2017)

Lauvås & Handal's modell, fig.1.1 (1990) presenterer i sin modell et kontinuum over profesjonelle samtaler, fra *terapi* til *undervisning*. I feltet «mellom» ligger veiledning, som innbefatter både konsultasjon, rådgivning og supervision.

Modellen til Johannesen m.fl. fig. 1.2 (2010) har *rådgivning* som overordnet kategori. Feltet tegnes som en vifte med *terapi* og *undervisning* som ytterpunkter, med henblikk på om fokus i samtalerne er rettet mot personlige eller sakorienterte forhold. Veiledningsbegrepet er plassert i midten av viften. Som fagpersoner vil vi ha ulike assosiasjoner og konnotasjoner knyttet til de ulike begrepene, ut i fra hvilket fagfelt vi representerer, og våre tidligere erfaringer med begrepene (Jensen & Ulleberg, 2017, s. 28-29). I denne studien er fokuset rettet mot *fagpersoners opplevelse av reflekterende team som tilnærming* i konsultasjonsteam. Min bevissthet rundt de flytende overgangene mellom begrepene har vært en tilstedeværende refleksjon under hele skriveprosessen, da både konsultasjons og veiledningsbegrepet inngår i studiens kontekst, tema og problemstilling. Veiledningsbegrepet blir den mest nærliggende assosiasjon relatert til tilnærmingen reflekterende team og er derfor mest anvendt i studien.

2 Teori.

I dette kapittelet vil jeg først redegjøre for sentrale begreper i Bateson's kommunikasjonsteori. Deretter beskrives konstruktivisme og sosialkonstruksjonisme. Det blir videre redegjort for samarbeidende dialogisk tilnærming og reflekterende team og prosesser, samt reflekterende team i systemisk veiledning/konsultasjon. Så følger avsnitt om perspektiver på etikk og ansvar og videre perspektiver på makt og kunnskap. Deretter redegjøres for fagfolks emosjonelle og faglige belastninger knyttet til arbeid med vold og overgrep mot barn. Til slutt vil det redegjøres for tidligere forskning knyttet til tema og problemstilling i studien.

2.1 Relasjonsorientert kommunikasjonsteori

Antropologen og biologen Gregory Bateson (2005) har vært en sentral representant i utviklingen av en systemisk forståelsesramme av begrepet kommunikasjon (Jensen & Ulleberg, 2019, s.101). Problemer betraktes som et sosialt fenomen, hvor utvikling, forløp og løsning påvirkes av relasjon og samhandling. Det innebærer at vi lever og opplever begivenheter i våre liv gjennom interaktive, sirkulære samhandlingsprosesser (Anderson, 2003,s.42) . Hvilke faktorer som påvirker menneskets utvikling av kunnskap, verdensbilde og tenkemåte var et sentralt fokus. Batesons kommunikasjonsteori har kommet til å bety mye med henblikk på å forstå og belyse hva som skjer i relasjonelle samspillprosesser både i familier og grupper (Jensen & Ulleberg, 2018, s. 93).

2.1.1. Kybernetikk og sirkularitet

Kybernetikk og sirkularitet er to sentrale begrep i Batesons kommunikasjonsteori, og omhandler teorien om selvregulerende og selvopprettende systemer (Jensen & Ulleberg, 2018, s.86-87) . Bateson vektla viktigheten av å forstå menneskelig samhandling som noe mer enn en lineær årsak-virkning forståelse og fremmet i stedet et *sirkulært fokus* som belyser hvordan hendelser griper inn i hverandre og gjensidig påvirkes av hverandre (Bateson, 2005, s. 427-428). De kybernetiske begrepene negativ og positiv feedback er sentral i en sirkulær forståelse av menneskelig samspill. De rettes mot hva som

oppretholder og hva som skaper endring i menneskelige systemer og legger grunnlaget for en sirkulær forståelse av kommunikasjon (Ulleberg & Jensen, 2017, s. 62-63). Ved hjelp av begrepet feedback og en sirkulær forståelsesramme, ble dermed grunnlaget lagt for en ny måte å beskrive hvordan forhold mellom mennesker påvirkes og utvikles.

Oppmerksomheten ble rettet mot sirkulære samhandlings og kommunikasjonsmønstre mellom mennesker, i stedet for den enkeltes individuelle vansker og lineære årsaksforklaringer (Jensen & Ulleberg, 2018, s.66).

2.1.2 Kontekst

Kontekst og kontekstforståelse er et sentralt begrep i Bateson's kommunikasjonsteori (Bateson , 2005). Hendelser sees ikke på som selvforklarende, men beskrives som den meningsbærende rammen vi oppfatter og forstår fenomener innenfor Bateson definerte dermed begrepet kontekst som en psykologisk forståelsesramme, nærmere bestemt vår personlige observasjonsramme (Bateson, 2005, s.200). Et sentralt begrep i den sammenheng er informasjon, og relateres til hvordan hver og en av oss utvikler vår kontekstforståelse. Bateson betegnet informasjon som en forskjell som gjør en forskjell (Bateson, 2005, s.445) . Informasjon erfares subjektivt, gjennom den enkeltes personlige observasjonssramme. Hva som utgjør informasjon kan dermed være forskjellig fra person til person (Jensen & Ulleberg, 2018, s. 97-100). Bateson sin teori om at informasjon er en forskjell som gjør en forskjell var i så måte en viktig inspirasjonskilde for psykiater og professor i sosialpsykiatri Tom Andersens (1936-2007) arbeid med utvikling av reflekterende team og prosesser (Andersen, 2007) .

2.2 Konstruktivisme

En hoved-ide i konstruktivismen er at vår forståelse av verden er et produkt av våre egne tankemessige konstruksjoner (Jensen & Ulleberg, 2018 s. 84-85). Kybernetikerne Heins von Forester (1982, 1984), Ernst von Glasersfeld (1987), Paul Watzlawick (1984) og Humberto Maturana (1978), beskrev i radikal konstruktivisme utvikling av mening som en mental konstruksjon, hvor man vektlegger selvets autonomi, som betyr at det er individet selv som skaper/utvikler ny mening gjennom persepsjon og kognitive prosesser (Anderson,

2003,s.73). Humberto Maturana (1978) var chilensk biolog og introduserte i denne sammenheng ideen om et *multi-vers* i stedet for et uni-vers. Dette forklarte han med en forståelse av at all vitenskapelig kunnskap er avhengig av "øye som ser". Det vil derfor finnes mange like gyldige versjoner av virkeligheten (multivers) men alle versjonene har det til felles at de er avhengig av observatøren (Jensen & Ulleberg, 2018,s.86).

Tom Andersen uttrykker i sin bok "Reflekterende prosesser" (2007, s. 28) at Maturana (1978) og Valera (2001) (Maturana og Valera,1987) sine arbeider var en inspirasjonskilde i arbeidet med utvikling av reflekterende team og prosesser. Maturanas beskrivelser av et multi-vers, bidrog til at Tom Andersen i utvikling av tilnærmingen *reflekterende prosesser* utviklet en terapeutisk holdning om at alle beskrivelser er valide. Man skal alltid jobbe mot å akseptere de eksisterende beskrivelser, og videre lete etter flere forståelser, som ennå ikke er dukket opp (Andersen, 2007,s. 32-33). Med dette som utgangspunkt, vil man kunne lete etter nye forståelser som er *akkurat passe uvanlig* til at det åpnes opp for undring, nysgjerrighet og mulige nye forståelsesrammer og handlingsalternativer.

2.3 Sosialkonstruksjonisme

Psykolog og professor Kenneth Gergen er en sentral premissleverandør med henblikk på sosialkonstruksjonismen. Hans kritikk av konstruktivismen omhandler dens manglende fokus på at mening dannes i et språklig og sosialt fellesskap (Hårtveit & Jensen, 2004, s. 60-61). I en sosialkonstruksjonistisk forståelse kan vi ikke innta en objektiv posisjon til våre omgivelser. Utviklingen av vår selvforståelse og identitet, vårt verdensbilde og nye ideer konstrueres i et sosialt fellesskap, gjennom språk og dialogiske prosesser, som påvirkes av den kontekst og de kulturelle sammenhenger vi er en del av (Anderson, 2003, s.71). Ny forståelse skapes i et relasjonelt og dialogisk samspill, og påvirkes av de kontekstuelle og kulturelle sammenhenger vi inngår i. Dette gir oss mulighet for å utvikle og forhandle ny mening og samforståelse gjennom dialogiske prosesser (Freedman & Combs, 1997, gjengitt i Lundbye,1998, s.82).

Sosialkonstruksjonismens fokus på nettopp beskrivelser, og språkets betydning var et betydningsfullt fokus for Tom Andersen i hans utvikling av reflekterende team og prosesser.

Han omtalte ikke seg selv som en sosialkonstruksjonist , men hentet inspirasjon fra sosialkonstruksjonistisk forståelse, om at virkeligheten samskapes gjennom dialogiske prosesser og kulturell kontekst (Andersen ,2007).

2.4 Samarbeidende dialogisk praksis - en ikke vitende posisjon.

Samarbeidende dialogisk praksis har sitt utspring i språkssystemisk tradisjon (Anderson, 2019, s. 204). Harold Goolishian og Harlene Anderson er sentrale premissleverandører for utvikling av språkssystemisk teori (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s.148-151). Utviklingen av en samarbeidende dialogisk praksis var først og fremst rettet mot familierapifeltet. Men har siden utviklet seg til å omfatte felt som veiledning og arbeid med større grupper. Språkets betydning står sentralt, og hvordan samforståelse utvikles gjennom dialogisk praksis og bidrar til å forme den virkeligheten vi er en del av. Dette gjenspeiler den språkssystemiske teoris tilknytning til sosialkonstruksjonistisk tilnærming og forståelse (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s.148-151).

Harlene Anderson beskriver samarbeidende dialogisk praksis som en filosofisk holdning og et verdsett som gir perspektiv på hvordan vi forstår og tolker vårt verdensbilde, oss selv og andre (Anderson, 2019). Målet er å fremme en samarbeidsorientert relasjon mellom mennesker med forskjellige perspektiver og kunnskaper (Anderson, 2003, s. 29). I sin bok "Samtale, sprog og terapi" (2003) beskriver Harlene Anderson en samarbeidende tilnærming som en kontekst hvor vi gjennom språket, og en dialog preget av gjensidig utforsking og nysgjerrighet, samarbeider for å skape nye muligheter og ny forståelse.

Det utvikles et dialogisk system, hvor den terapeutiske prosessen utvikles relasjonelt, gjennom gjensidig kommunikasjon, og et samarbeidsorientert felleskap hvor det er sentralt å ha tillitt til alle deltageres bidrag og kreativitet. Terapeut og bruker(e) er alle "forskere" i en dialogisk prosess, hvor forandring oppstår gjennom en skapende dialog og en samarbeidsorientert relasjon (Anderson, 2003 ,s. 28-29).

Tom Andersen (1936-2007) hadde gjennom en årrekke et nært samarbeid med Goolishian og Anderson. Andersens demokratiske og solidariske måte å samarbeide med sin klienter på, har inspirert veiledningsfeltet både i Norge og internasjonal sammenheng (Ulleberg & Jensen, 2017, s .40). Andersen beskriver Harry Goolishian som en sentral inspirator med henblikk på språkets betydning i det videre utviklingsarbeidet med reflekterende prosesser. *Goolishian var den første som forlot ingeniørspråket, og vi fulgte etter* (Andersen, 2006, s. 40). Harry Goolishians uttrykk om at *du vet ikke hva du tenker før du har sagt det*, henledet til en økt bevissthet på at *praksis kommer først* , og at språk og uttrykk kom i sentrum for videre utvikling av reflekterende prosesser (Andersen, 2006, s .40) . Dette betød ikke at teori ikke lenger spilte en viktig rolle, men at det med utgangspunkt i egen erfaring i praksisfeltet, gradvis ble utviklet en måte å forstå og snakke om praksis på. Denne måten å uttrykke seg på gjorde seg gjeldende og ble anvendt videre i terapeutisk tilnærming, og det bærende element ble da utvikling av samskapning mellom praksis og teori, at språket skaper systemet, altså en språkssystemisk praksis (Sundet, 2006 , s. 16).

2.4.1 Ikke vitende posisjon

Den ”ikke vitende posisjon” er et sentralt prinsipp i språkssystemisk tradisjon og samarbeidende dialogisk praksis (Anderson & Goolishian, 1992, gjengitt i Anderson 2003) . Terapeutens utgangspunkt i den ”ikke vitende posisjon” er en dedikert interesse for å utforske og lytte til hva klienten eller klientsystemet forteller, og hvordan de konstruerer sin forståelse av sin verden og det de ønsker hjelp til (Gergen & Gergen, 2016, s. 37-38) .Det er sentralt å stille spørsmål som kan åpne opp for undring og nysgjerrighet som bidrar til at brukernes egne erfaringer og ressurser løftes fram, og gir grobunn for nye meningsdannelser og flere forståelsesrammer. Dette kan bidra til økt selvrefleksivitet og mindre fastlåste meningssystemer (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s.154). Anderson viser til det Shotter (1993, 2010) omtaler som relasjonelt-responsiv forståelse. Det vil si å snakke på en måte som tydelig forholder seg til det *den andre* sier (Anderson, 2019, s.209) . Det jobbes mot å fremme en likeverdig dialog , hvor det vektlegges at man aldri kan forstå *den andre* fullt ut , men at man som terapeut/veileder alltid er i prosessen med å forstå (Jensen & Ulleberg, 2018, s. 259). Et sentralt fokus er imidlertid at terapeuten ikke forkaster sin egen kunnskap

og erfaring, men anvender den til å berike den terapeutiske prosessen (Gergen & Gergen, 2016, s. 37-38).

Dette kan relateres til Andersen (2007) sin holdning og språkbruk i utviklingen av reflekterende prosesser. I stedet for å komme med instruerende råd, ble det formulert forslag som *i tillegg til det dere har tenkt- har vi tenkt dette*, som ble en del av reflekterende prosessers samtaleform (Andersen, 2006, s.35). Eksempelvis vil dette være et sentralt prinsipp i møte med fagfolk som søker faglig bistand i en svært belastende og sårbar arbeidssituasjon knyttet til vold og overgrepssproblematikk mot barn.

2.5 Reflekterende team og prosesser

Professor og psykiater Tom Andersen beskriver i sin bok "Reflekterende prosesser" (2007) hvordan han sammen med sitt team ved Universitet i Tromsø, ønsket å utvikle den terapeutiske samtalen, med mål om å utvikle et utvidet handlingsrom i den terapeutiske samtaleprosessen (Andersen, 2007, s. 22). Tilnærmingen ble første gang beskrevet i Andersens artikkel "Dialogues about dialogues in Family Process" (Andersen 1987).

Tom Andersen og hans team hentet inspirasjon til dette arbeidet fra Milanoteamets arbeid med metodisk utvikling innenfor systemisk familieterapi, blant annet deres anvendelse av team som satt bak enveisspeil, og lyttet til terapeutens samtale med klientene. Terapeuten konsulterte videre sitt team bak enveisspeilet, for å hente inspirasjon fra teamets refleksjoner (Andersen, 2007). Tom Andersen (2007,s. 22-23) og hans team opplevde det imidlertid som et demokratisk problem at terapeuten gikk ut av rommet og snakket om klientene til teamet som satt bak speilet, i stedet for å dele sine refleksjoner med klientene. Dette førte til at i stedet for at terapeuten i løpet av samtalen konsulterte sitt team bak speilet, kom teamet inn i terapirommet og delte sine tanker og inntrykk med både terapeut og klient. Klienten fikk da anledning til å kommentere teamets refleksjoner i den påfølgende fortsettelsen av samtalen med terapeuten (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s.157). Det ble utviklet en samarbeidsform hvor både samtale, og samtale om samtale står sentralt. Man organiserer en samtale slik at alle deltakerne inntar forskjellige posisjoner i løpet av samtalen, henholdsvis den deltakende og den reflekterende (Hårtveit & Jensen, 2004, s.185

). Etter hvert videreutviklet Tom Andersen den terapeutiske tilnærmingen knyttet til reflekterende team, til det som i dag betegnes som reflekterende prosesser (Hårtveit & Jensen, 2004, s.18). Et av Andersens perspektiver for å endre begrepet til reflekterende prosesser var å unngå at tilnærmingen skulle bli betegnet som en fast struktur eller metode, med en fare for mer mekanisk gjentakelse av måter å organisere en samtale på (Jensen & Ulleberg, 2017, s.190). Halvor de Flon (2017, s.107-108) skriver at reflekterende team assosieres med organisering og struktur i tilnærmingen, mens reflekterende prosesser tar utgangspunkt i den refleksive prosessen som foregår i teamet og mellom deltakerne :

The term reflecting team is associated with structure and organization, whereas reflective processes better describes what is going on in a reflecting team or between colleagues or family members (De Flon, 2017, s.107-108).

Den terapeutiske tilnærmingen utelater all form for instruerende praksis, og en terapeutisk grunnholdning er å unngå en ekspertrolle der eksperten stiller seg utenfor klienten som en uavhengig og objektiv observatør (Johnsen & Torsteinsson, 2012).

2.5.1 Informasjon – en forskjell som gjør en forskjell

Andersen (2007, s. 26 - 28) belyste Bateson's (1972, s.453) perspektiv på informasjon i lys av fysioterapeut Aadel Bulow-Hansen beskrivelser av *tre typer forskjeller* i arbeid med muskelspenninger og åndedrett . I sitt arbeid med å bearbeide muskelspenninger, holdt hun samtidig øye med åndedrettet. Hvis trykket fra hånden ble *for hardt* og energisk holdt pasienten pusten, ble det *for svakt* skjedde det ingen ting, men hvis trykket fra hendene var *akkurat passe fast* mot musklene, førte det til en dypere innånding og stimuli til muskelen, som igjen bidro til dypere innånding, og en god *sirkularitet* var i gang. Dette inspirerte Andersen og hans team til å tenke at det også var snakk om tre typer forskjeller i samtaler, men kun en av dem *gjør* en forskjell.

Hvis samtale og spørsmål blir *for vanlig*, skjer det ikke noe nytt. Blir de *for uvanlig* er risikoen at folk stenger av/lukker seg med tanke på nye perspektiver. Men hvis samtalen og spørsmålene er *passer uvanlig* stimulerer det til inspirasjon til å tenke nye tanker og se nye muligheter, og det blir en forskjell som gjør en forskjell (Andersen, 2007, s. 26-28).

2.5.2 Indre og ytre dialog

Andersen (2007,s.108) var opptatt av at reflekterende prosesser i hovedsak var et skifte mellom indre og ytre samtaler. Han beskrev i denne sammenheng begrepene *indre og ytre dialog*. Andersen var inspirert av Michail Bathkins¹ ideer om indre og ytre dialog, som illustrerer to samtaler i samspill med hverandre (Ulleberg & Jensen, 2017, s. 183). Den indre prosessen har i følge Andersen minst to formål, både å bevare personens integritet ved å behandle/forholde seg til de tanker som utveksles , og samtidig forholde seg til den ytre samtalen som foregår.

En del av den indre samtale handler om , hvad der er meningsfylt indhold i den ytre samtale, og endvidere *hvordan* kan den ydre samtale bedst gå for seg? (Andersen, 2007, s. 35).

Slik illustrerer Andersen hvordan vi hele tiden er i dialog med oss selv, om hvordan forholde seg til å inngå i ytre samtaler for å utvikle nye perspektiver, parallelt med at vi gjennom indre dialog beholder vår integritet (Andersen, 2007). Han vektlegger også viktigheten av at man som terapeut/veileder retter oppmerksomhet mot at tempo i samtaleprosessen er tilstrekkelig langsomt til å ivareta både den indre og ytre dialogprosessen (Andersen, 2007, s. 34-35). Lytteposisjonen lar deltakerne lytte på en annen måte enn de ville ha gjort hvis de var involvert i å snakke og reagere. Det er vanskelig å holde fullstendig fokus på en annens historie, hvis du samtidig er ment å stille spørsmål, kommentere, og dele ideer (Bagge, 2017, 176). Jensen & Ulleberg (2019) beskriver et ytterligere perspektiv i begrepet *å lytte innover*,

¹ Michail Bakhtin (1895-1975) var en russisk litteraturforsker , og hans ideer om at mennesket har både en indre og ytre dialog, har vært en inspirasjonskilde for faglig praksis innen helse-og sosialfeltet. I Andersens utvikling av reflekterende team ble det referert til Bakhtin, da det var vesentlig å skape rom for både ytre og indre dialog for alle deltakere i refleksjonsprosessen (Ulleberg&Jensen,2017, s.85-86).

som er å lytte etter hvilken gjenklang eller gjenkjennelse andres refleksjoner vekker i en selv. De vektlegger videre at det i en overordnet lytteposisjon ligger et ønske om å forstå. En nysgjerrig og interessert holdning, signaliserer at man er åpen for å bli introdusert for noe man ikke vet (Jensen & Ulleberg, 2019, s.318 - 319).

2.5.3 Fra enten - eller til både - og

Tom Andersen belyste i sin utvikling av reflekterende prosesser en dreining av fokus fra *enten-eller* til *både- og*. *Enten – eller svar* bidro ofte til at svar som for eksempel : *i stedet for det dere har tenkt har vi tenkt dette* ble gjeldende. Andersen beskrev et økende ubehag ved den type intervensjon som ofte førte til at den/de som søkte hjelp protesterte og forkastet råd fra terapeutsystemet. Dette førte til en endring i holdning og språkbruk hvor *-i tillegg til* - ble et alternativ, for eksempel: *"i tillegg til det dere har tenkt, har vi tenkt dette"*. Det ble et skifte fra en instruktiv holdning til å foreslå en mulighet. Dette illustrerer også betydningen av en forståelse om at forandring skjer innenfra, og Andersen beskriver selv dette som at strategiske innslag i terapi/veiledning nå måtte bort, da levende systemer bare kan forandres innenfra, ved egne meninger og krefter (Andersen, 2006 , s. 35-36).

2.5.4 Kroppslig kunnskap

I et intervju Per Jensen gjorde med Tom Andersen, *Veiskiller* (2006) ble professor i psykologi Jon Shotter løftet fram som en sentral inspirator og samarbeidspartner . Jon Shotter's (1993) vektlegging av *embodied knowing* henleder til Andersens (2007) anvendelse av begrepet kroppslig kunnskap (Lynn Hoffman, 2008, s. 21). Andersen (2007) beskriver kroppslig/sanserelatert kunnskap som alle de små responser vi får fra vårt sanseapparat og åndedrett, relatert til "vår væren i verden". Kroppens sansemessige reaksjoner på våre interaktive samspill danner grunnlaget for ny forståelse lenge før vi er i stand til å utforme den nye forståelsen i ord (Andersen, 2007, s.132). Videre omformes våre sansemessige reaksjoner ved hjelp av "indre og ytre dialog" jmf. pkt. 2.7.1

Andersen uttrykker at når Kenneth Gergen omtaler språket som om det er noe mennesket henter fram fra en skuff når en har bruk for det, tenker Shotter at språket ligger i enhver bevegelse, og at språket er knyttet til kroppens uttrykk og bevegelser (Jensen, 2006 s.169).

2.6 Reflekterende team i systemisk veiledning/konsultasjon:

Ulleberg & Jensen (2017, s. 36) skriver at de anser begrepet systemisk veiledning som en paraplybetegnelse på veiledning som har dialog, kommunikasjon, relasjon og kontekst som forståelsesramme for utvikling, læring og forandring . Tom Andersen (2007, s. 21) formidlet at systemisk tenkning også må omfatte oss selv og våre relasjoner til de andre profesjonelle i systemet vi forholder oss til . Andersen belyste videre verdien av systemisk praksis i veiledning og konsultasjon av profesjonelle. At man ikke kun som behandler, men også som veileder, konsulent eller underviser kan dra nytte av denne tilnærmingen. Andersen var således opptatt av at hjelpesystemer i en fastlåst situasjon kan dra nytte av reflekterende team som veiledningsform (Andersen, 2007, s.101) . Reflekterende team og reflekterende prosesser vil imidlertid som andre terapeutiske tilnærminger være påvirket av hvilken kontekst den skal anvendes i (Ulleberg & Jensen, 2017, s 181).

Reichelt & Skjerve (2009) beskriver i sin studie *Bruk av reflekterende team i veiledningsgrupper: en intervjuundersøkelse* at reflekterende team i veiledningssammenheng har mye til felles med terapeutoribaserte veiledningsformer slik de er presentert av Bernard og Goodyear (1998). Kjernen i fremgangsmåten er den terapeuteoretiske forståelsen av forandring som noe allmenngyldig, og gjelder likeså mye fokus på endringer i terapeutens forståelse , som endringer for klienten.

Veiledningsspesifikk perspektiv er fokusert på terapeutens opplevelser (Bernard & Goodyear, 1998, gjengitt i Reichelt & Skjerve, 2009). Det kan for eksempel være opplevelse av en fastlåst arbeidssituasjon, som stenger av for nye ideer. Eksempelvis emosjonelle reaksjoner knyttet til at arbeidssituasjonen en står i, med henblikk på bekymring knyttet til vold og overgrepssproblematikk mot barn, kan oppleves ansvarsmessig overveldende. Fokuset på veiledningen står sentralt og har som målsetting å bidra til endringer i egne perspektiver, emosjonelle reaksjoner og handlemåter, og kan bidra til å åpne opp for nye

handlingsalternativer i en fastlåst situasjon. Personlig vekst og profesjonell utvikling sees på som to sider av samme sak, og sentrale mål for veiledningen (Reichelt & Skjerve, 2009).

Det er for øvrig et mangfold av måter å anvende reflekterende team på i veiledningssammenheng. Reichelt og Skjerve skriver i sin studie (2009) at det er oftest vanlig å dele veiledningsprosessen inn i en struktur med tre hovedfaser. Det er imidlertid sentralt å nevne at fasene kan variere med henblikk på deltakelse form og innhold (Reichelt & Skjerve, 2009). Det blir derfor vanskelig å gi en helt ensartet beskrivelse av en systemisk veiledningsprosess med reflekterende team som struktur. Halvor de Flon (2017) formidler også at strukturen for reflekterende team anvendt i veiledningssammenheng kan variere, men at den har mye til felles med reflekterende team anvendt i familie og parterapi :

” The typical way to do this, is to structure the session in an interview or conversation with one of the group members, while the rest of the team builds a reflecting team. The interview or conversation will last for about 30-45 min, and during this time the team will be invited once or twice to share their reflections openly” (de Flon , 2017, s.110).

I det følgende blir fasene derfor kort oppsummert med utgangspunkt i Reichelt & Skjerve sin studie (2009), Ulleberg & Jensen (2017), samt sentrale elementer fra Andersens egne beskrivelser av reflekterende teams prosessuelle oppbygging (Andersen, 2007).

2.6.1 Intervjuet

Hensikten med intervjuet/samtalen er at veilanden skal få presentere materialet det skal reflekteres over. Intervjuer/veileder og veilanden setter seg adskilt fra reflekterende team, og sammen utgjør de intervjusystemet (Ulleberg & Jensen, 2017, s.185). Et hovedfokus er at intervjuer/koordinator skal få fram hva som er veilandens dilemma, og hva han/hun ønsker at det reflekterende team skal konsentrere seg om (Reichelt og Skjerve, 2009; Ulleberg & Jensen, 2017, s. 185). Tom Andersen (2007, s.40-41) beskriver samtalen forut for den reflekterende samtalen som den viktigste i anvendelsen av reflekterende team. Han vektlegger at det er helt vesentlig at den hjelpesøkende velger hva som skal snakkes om , og

at de uforstyrret får velge sine ord og uttrykk for å formidle det de vil beskrive. Ved å høre sine egne beskrivelser, kan veilanden i følge Andersen få anledning til å forandre f.eks sterke/fastlåste meninger når hun snakker (2007, s. 40-41). Det er for øvrig sentralt at intervjuer under samtalen utforsker hvilke dilemma veisøker ønsker fokus på, og at det reflekterende team retter sine refleksjoner inn mot veisøkers presenterte dilemma.

2.6.2 Reflekterende team

Reichelt og Skjerve formidler i sin studie (2009) at noen av informantene formidlet negative erfaringer knyttet til teamets refleksjoner, når fokus i refleksjonen ble vendt mot andre tema enn det som veilanden hadde ønsket fokus på . Intervjuer /veileder har altså ansvar for at strukturen for veiledningsprosessen ivaretas, samt at refleksjonsprosessen holder fokus på veilandens presenterte dilemma, både med henblikk på veilandens terapeutiske prosess og klientens vansker. Det er også sentralt at veilandens arbeid anerkjennes og verdsettes (Reichelt & Skjerve, 2009, s. 240).

Both Reichelt and Skjerve (2013) and Vetere and Dallos (2009) focus on the importance of how reflections that are given are based on what is useful and helpful for both the clients and the supervisees. In supervision it is the supervisor that is responsible for pointing this out for the group and who should seek to maintain this focus all through the supervision process (De Flon, 2017,s.111).

Andersen (1987) har formulert noen retningsgivende rammer for reflekterende team i veiledning :

- Være vennlige og bekreftende og peke på positive sider ved terapeutens arbeid.
- Formulere refleksjoner som tanker, ideer og spørsmål, forholde seg til det som skjedde i intervjuet og unngå fortolkninger.

- Bring frem et mangfold av ideer, unngå å snakke seg frem til løsninger og ha en både–og–holdning heller enn en enten–eller–holdning.
- Fokuser på det som kan være nyttig for terapeuten heller enn på hva en selv vil gjøre (Andersen 1987; Reichelt & Skjerve, 2007) .

2.6.3. Avsluttende dialog

I den siste avsluttende fasen av veiledningsprosessen er hovedfokus rettet mot at intervjuer spør veilanden(e) om hvilken nytte de har hatt av refleksjonene og hva de tar med seg i det videre arbeidet. Det er her et mål å få konkretisert utbyttet av refleksjonene, til forskjell fra mer allmenne karakteriseringer. Her er også et mangfold av måter å avrunde refleksjonsprosessen på sett i veiledningssammenheng (Reichelt & Skjerve, 2009).

2.6.4. Fallgruver ved anvendelse av reflekterende team i veiledning

Reichelt og Skjerve (2007) har identifisert en del fallgruver som kan bidra til et begrenset utbytte av reflekterende team anvendt i veiledning (Reichelt & Skjerve, 2007). Det blir blant annet vektlagt at en av fallgruvene kan oppstå når intervjuer/veileder ikke har tilstrekkelig fokus på at veilanden(e) får konkretisert sine problemstillinger med fyldige beskrivelser, og teamet tar for raskt over med sine refleksjoner. Veilandens anliggende kan bli underkommunisert, ved at hovedfokus blir lagt på teamets refleksjoner (Ulleberg & Jensen, 2017, s. 190). En annen situasjon som kan hindre en åpen og fri refleksjon er hvis enkelte deltakere i teamet, eller bestemte forståelser blir for dominerende og normative. Dette kan forsterkes ved at intervjuer/veileder fører an med sine holdninger og faglige kompetanse. Når prinsippene for refleksjon brytes, kan det ha sammenheng med at rammene er for utydelige, eller har for stor variasjon fra gang til gang. Reichelt & Skjerve (2007) har her pekt på noen av fallgruvene som kan forhindre at reflekterende teams muligheter reduseres og i verste fall skaper nye vanskeligheter for veilanden. Det påpekes imidlertid at det er intervjuer/veileder sitt ansvar å sørge for at struktur og veiledningsspesifikke prinsipper følges i refleksjonsprosessen (Reichelt & Skjerve, 2007: Ulleberg & Jensen, 2017.s.190-191).

2.7 Perspektiver på ansvar og etikk

I konsultasjon/veiledning knyttet til fagfolks arbeid med vold og overgrepssproblematikk mot barn, er etiske prinsipper av sentral betydning. Nyanserte etiske perspektiver vil i den forbindelse bli belyst i sin bredde i, dette avsnittet . Tom Andersen var opptatt av terapeut/veileders bevissthet og etiske ansvar for hvordan egne distinksjoner kan påvirke en ikke-vitende utforsking av den hjelpesøkende/veilandens problemstilling (Anderson 2003). Han vektla at man som terapeut/veileder er en del av det observerende system, og at nettopp de distinksjoner en som terapeut eller veileder foretar , påvirker hva som observeres og beskrives videre (Maturana, 1978, gjengitt i Andersen, 2007, s .31-33).

Innstillingen vår til det levende er ikke den samme som til det døde. Alle reaksjonene våre er forskjellige (Ludwig Wittgenstein,1953, s 284).

Sett i lys av min studie er et fokus rettet mot hvilke individuelle holdninger og kunnskap som påvirker konsultasjonsteamets for forståelse , og videre hvordan nevnte aspekter påvirker og anvendes i intervju og refleksjonsprosessen et sentralt anliggende. Aadland (2005) understreker betydningen av at terapeut/veileder i tillegg til å være bevisst sin egen for forståelse, også reflekterer over sine holdninger, knyttet opp mot hvilke verdier som er tema i veiledningen, og hvordan disse holdningene påvirker den videre samtaleprosessen (Aadland, 2005) . Andersen uttrykker imidlertid at man som terapeut/veileder ikke kan være ansvarlig for beskrivelsene *den andre* foretar, og den tilhørende mening *den andre* legger i beskrivelsen. Heller ikke for de utsagn og handlinger som presenteres fra *den andre* (Andersen, 2007,s. 31).

Filosofen Martin Buber's (1992,s.10-15) etiske perspektiv knyttet til *jeg-det forholdet* og *jeg-du* forholdet anses i så måte som relevant. I *jeg du-forholdet* åpnes det opp for *den andres* perspektiv, og en mulighet for selv å bli påvirket og endret. Den hjelpesøkende/veilanden blir respektert som et selvstendig etisk handlende subjekt. Hjelpesforholdet blir først og fremst en prosess hvor samskaping av ny forståelse finner sted.

I *jeg-det* forholdet reduseres imidlertid individet/veilanden til et objekt/kasus, og dermed reduseres muligheten til å ha kontroll over egen situasjon og bli hørt med henblikk på egne perspektiver (Aadland, 2005).

Et annet sentralt etisk perspektiv å løfte fram relatert til studiens tema er Aadland's (2005) utdypning av begrepene *subjektivering* og *objektivering*. Han løfter fram de eksistensialistiske filosofer som Jean-Paul Satre, Martin Heidegger, Martin Buber og Knut E. Løgstrup som sentrale bidragsytere med henblikk på å problematisere en objektivering av den hjelpesøkende til et kasus. Dette har videre gitt viktige perspektiver på det som beskrives av Aadland (2005, s.37) som *den nære hjelperelasjonen* , hvor hvert individ betraktes som unikt, og frihet og ansvar er sentrale begreper.

Filosofen Hans Skjervheim (1926-1996) var opptatt av perspektiver knyttet til det refleksive forholdet mellom to mennesker. Han vektla det etiske perspektivet som omhandler symmetrien og likeverdet i mellommenneskelige relasjoner. Individet er ikke et objekt som skal observeres, men en likeverdig medreflektør i en gjensidig refleksiv dialog med den andre. Refleksjonen mot et felles prosjekt er selve målet (Skjervheim, 2001, s. 270).

Skjervheim (2001) omtaler dette som *en treleddet relasjon*, hvor den hjelpesøkenes/veilandens problemstilling , blir det tredje leddet i samarbeidsrelasjonen . Hans perspektiv relateres til en triadisk modell, og kan knyttes videre til Batesons begreper om innholds og forholds aspektet i kommunikasjon (Bateson, 2005) . Skjervheim's treleddede relasjon kan også relateres til narrativ teori's eksternalisering av aktuell problemstilling. Problemet flyttes ut av personen, og omformes til et tema for felles undersøkelse. En unngår dermed en objektivering av den hjelpesøkende/veisøker (Jensen & Ulleberg, 2019, s. 58, 232).

Thomsen (2018, s. 75) skriver i sin artikkel *Dydsetikken- et verdifullt bidrag til yrkesetikken for sosialarbeiderne?* at forutsetningen for *det gode møtet* er en treleddet relasjon (Skjervheim, 2001). Derimot vil Skjervheim's (2001) beskrivelse av en *toleddet relasjon* være preget av at fagpersonens uttrykte problemstilling ikke er gjenstand for det reflekterende teamet's engasjement, men at hans anliggende kun blir konstantert. En objektivering av den hjelpesøkende vil da danne grunnlag for en subjekt-objekt relasjon (Skjervheim, 2001, s.71-73 ; Thomsen,2018, s. 78).

I Andersens beskrivelser av vekselvirkninger mellom indre og ytre dialog, (Andersen, 2007, s. 34-35) kan det trekkes paralleller til både Bubers beskrevne *jeg-du forhold* og Skjervheims betraktninger om å unngå å betrakte *den andre* som et objekt, men heller som en subjektiv medreflektør i den dialogiske prosessen. Dette kan da bidra til utvikling av det Aadland (2005) beskriver som *den nære relasjon* hvor både dyds og omsorgsetikk er sentrale begreper. *Den fjerne hjelperelasjonen* kjennetegnes derimot av at vi står overfor en "navnløs ukjent" som vi ikke har møtt ansikt til ansikt. Når situasjoner blir komplekse, søker man gjerne etter holdepunkt som gir en viss garanti for at *den fjerne hjelperelasjonen* blir ivaretatt (Aadland, 2005, s. 38). Dette kjennetegnes i denne studien når fagpersoner står i komplekse barnevernfaglige problemstillinger som omhandler potensielt alvorlige lovbrudd rettet mot barn.

Bekymring knyttet til vold og/eller seksuelle overgrep mot barn, fører til at det søkes veiledning/konsultasjon som kan bidra til å øke muligheten for at den fjerne hjelperelasjonen blir ivaretatt (Aadland 2007, s. 39). Det vil da være nødvendig at etiske perspektiver påvirker prosessen ved anvendelse av eksisterende lovverk og prosedyrer, samt yrkesetiske retningslinjer, FN's barnekonvensjon med mer, som kan bidra til mest mulig rettferdig og verdig handling. Kunnskap og innsikt i allmenne prinsipper og lovverk vil derfor være sentralt for å sikre et bredere perspektiv som grunnlag for å ivareta den fjerne hjelperelasjonen/barnet. (Aadland, 2005, s.39-40). Kvalifisert profesjonell skjønnsutøvelse må derfor ha utgangspunkt i fagpersonenes dømmekraft som både er basert både på lovverk og prosedyrer og yrkesfaglig kompetanse, hvor tillitt, respekt og ydmykhet er sentrale verdier. (Thomsen, 2018, s. 77).

I studien er nettopp formidling av tverretattlig og tverrfaglig kunnskap knyttet til vold og overgrepssproblematikk mot barn, juridisk lovverk og retningslinjer, en del av konsultasjonsteamenes ansvar og oppgaver. Med et fokus på formidling av normativ kunnskap kan det være relevant å trekke frem aspekter ved Lorås & Sundelin's artikkel (2018) "The Multi-epistemological Systemic Therapist: A Qualitative Study". Et aspekt i et multi-epistemologisk perspektiv er rettet mot at terapeut/veileder ved formidling av kunnskap erkjenner en sosialkonstruksjonistisk og samarbeidsorientert forståelse hvor man som hjelper er ekspert på den terapeutiske prosessen, men i tillegg vektlegger et behov for normativ kunnskap i enkelte deler av prosessen. Et slikt perspektiv belyser Rober's (2005) tankegods

knyttet til å unngå en dikotom operasjonalisering av sosialkonstruksjonistiske ideer, som kan bidra til en frykt for å posisjonere seg som en kunnskaps og forskningsorientert systemterapeut (Rober, 2005). Konstruktivisme og kritisk realisme² blir sammen med et sosialkonstruksjonistisk perspektiv omtalt som et multi - epistemologisk perspektiv, som anerkjenner at det ikke er tilstrekkelig med kun en måte å se og forstå utfordringer på (Lorås & Sundelin, 2018). En komplementær relasjonell veiledningskontekst trer da mer tydelig fram, med et mål om å bygge bro mellom en positivistisk og systemteoretisk epistemologi.

2.8 Perspektiver på makt og kunnskap

Studiens tematikk knyttet til systemisk veiledning i en normativ, politietatlig kontekst løfter fram nødvendige perspektiver knyttet til makt og kunnskap. Tom Andersen uttalte i et intervju med Per Jensen (2006) at det ikke er lett å være hierarkisk orientert psykiater og samtidig delta i reflekterende team (Jensen, 2006, s. 163).

Å balansere mellom å være signifikant og sentral og på samme tid holde seg i bakgrunnen, er litt av en utfordring. Hvordan gjør man det? Hva sier man til seg selv? Hva sier man seg i mellom (blant teammedlemmene som arbeider sammen). Det er en utrolig viktig balansegang, og likevel så vanskelig (Tom Andersen, 2000, gjengitt i Cruz & Pereira , 2008, s.117)

Tom Andersen (1991, s.151) har beskrevet veiledning som ”et samarbeid – av noen kalt veiledning”. Han drøfter de hierarkiske sidene ved veiledning, og foreslår *samarbeid* som et mer dekkende begrep for veiledningsprosessen. Andersen uttrykker at han ikke er særlig begeistret for begrepet veiledning, da det henleder til at det er en som leder an og viser vei, mens en annen blir ledet. Dette samsvarer ikke med det postmoderne språkssystemiske

² *Kritisk realisme* gir med utgangspunkt i sitt epistemologiske ståsted plass til integrering og formidling av normativ kunnskapsbasert viten , men vektlegger i sitt uttrykk en faglig ydmykhet og samarbeidende dialogisk praksis som tar utgangspunkt i en utforskning av klientens språklig baserte uttrykksform og innholdsmessige karakter (Lorås & Sundelin, 2018).

utgangspunktet for reflekterende team, men henleder mer til en hierarkisk struktur i følge Andersen. (Hårtveit, 2008, s.235-236) . Hårtveit bifaller at dette er en side å fremheve, men er også opptatt av at når veiledning gis, er det oftest av noen med høyere kompetansenivå enn den som mottar. Dette impliserer elementer av hierarki og ulikheter i makt. I følge Hårtveit vil ordet *samarbeid* underkommunisere komplementariteten i slike forhold: skjult makt er ofte dobbel makt. Om den blir underkommunisert, eller gitt andre mer *myke* navn, kan maktaspektet bli enda vanskeligere å håndtere i en veiledningskontekst (Hårtveit , 2008 , s. 235-236).

Skau (2003) belyser også i sin bok *Mellom makt og hjelp* at i begreper som brukes i hjelpeapparatet, som for eksempel *behandling, omsorg* mv. ligger det en tilsløring , hvor maktaspektet er usynlig. Skau (2003) vektlegger viktigheten av at profesjonelle hjelpere erkjenner maktaspektet i egen yrkesrolle. En økt bevissthet med henblikk på å forstå maktaspektets betydning for relasjonen mellom hjelper og den som søker hjelp er sentralt. (Skau, 2003, s.31-32). Relasjonsaspektet er imidlertid sjelden statisk. Både symmetriske og komplementære relasjoner kan eskalere eller avta, i takt med at interaksjonen endrer seg (Jensen & Ulleberg, 2019, s.113). Begrepet anerkjennelse er også sentralt i relasjonen mellom terapeut/veileder og den som søker bistand. Benjamin (1988) formidler i sin analyse av anerkjennelsens dialektikk, at manglende anerkjennelse ikke bare kan ses på som et individuelt fenomen, men også er relatert til samfunnsmessige holdninger og strukturer, som kan bidra til polariserende og ikke-ankjennede måte å leve relasjoner på hvor maktaspektet også er sentralt (Benjamin, 1988, gjengitt i Bae & Waastad, 1992, s. 28).

Lundby (1998 , s. 93) beskriver Foucault som en av de teoretikerne som har gitt terapifeltet nye perspektiver på maktbegrepet. Makt beskrives som tilstedeværende i alle sosiale relasjoner , og kan ikke sees på som noe i seg selv, men må sees i forhold til den konteksten den kommer til uttrykk i Foucault fremhevet i denne sammenheng diskursbegrepet . Foucault beskriver begrepet diskurs, som et tankemønster og en forståelse som blir utviklet gjennom spesifikke former for sosial praksis (1998, s.93). En diskurs er på denne måten en forståelse av et fenomen som er utviklet over tid, og regulerer vår forståelse av hva som er hva som er *sann kunnskap* om et fenomen innenfor en bestemt kontekst. For eksempel vil en medisinsk diskurs om galskap regulere hvilken kunnskap som utvikles innen dette feltet, og hvordan

praksis utøves (1998 , s. 93). Foucault belyser også hvordan det er et gjensidig forhold mellom kunnskap, makt og utøvende praksis, men ikke kun på en begrensende men også en produktiv måte. For han var også opptatt av maktens produktive kraft, hvor dens iboende mulighet for motstand, gir mulighet for utvikling av nye diskurser, ny kunnskap og praksisutøvelse (Lundby, 1998, s.93-95).

2.9 Fagfolks emosjonelle og faglige belastninger i møte med vold og overgrep mot barn

Fagfolks emosjonelle og faglige belastninger i møte med bekymring knyttet til vold og overgrep mot barn, er blitt beskrevet som å løse barnet gjennom et minefelt . I en litteraturgjennomgang (etnografisk metasyntese) av åtte kvalitative studier (Albaek, Kinn & Milde, 2018; Albaek & Milde, 2017), knytter fagpersoner den beskrevne metaforen til negative følelser som opplevd hjelpeløshet, og frykt for å forverre barnets situasjon (Johansen & Dybsland, 2019, s. 116). Mange barn i Norge utsettes for vold og seksuelle overgrep uten at noen klarer å oppdage det (Steine IM, Winje D, Nordhus IH, Milde AM, Bjorvatn B, Grønli J, Pallesen S , 2016).

Å forstå fagfolks emosjonelle og faglige utfordringer i dette krevende fagfeltet, kan bidra til en forbedret beskyttelse og omsorg for utsatte barn. (Albaek, Binder & Milde, 2019) har i sin undersøkelse *Plunging in to a dark sea of emotions* (2019) gjennomført kvalitative intervjuer av ti sosialarbeidere i barnevernet og ni psykologspesialister i avdeling for Psykisk helsevern for Barn og Unge, om hvordan de opplever å skulle utforske om barn utsettes for vold og/eller seksuelle overgrep. De viser til fem hovedtema i sin studie: a) å møte barns lidelser forårsaket av voksne , b) å føle seg ”slem” c) å tvile på egne evner og ferdigheter, d) å føle at man svikter barnet e) bli hindret av stor arbeidsmengde og dysfunksjonell organisasjonstruktur.

Studien viser at fagfolk rapporterer store faglige utfordringer knyttet til å avdekke overgrep mot barn. Opplevelsen av å mangle nødvendige verktøy for å utforske barnas vansker, gir bekymring for å forverre barnets situasjon. Det vises med dette til at å skulle imøtegå mulige overgrep mot barn induserer emosjonelle og faglige belastninger for fagfolk (Albaek, Kinn, &

Milde, 2018). Det vises videre til at fagfolk innen barnevernstjenester og psykisk helsevern for barn og unge ofte mislykkes i å avsløre barns eksponering for overgrep (Ofsted , 2011; Priebe & Svedin, 2008; Steine et al., 2016). Et bredt omfang av tverretattlig forskning har dokumentert hyppigheten og langtidseffektene av mishandling mot barn (Berens, Jensen, & Nelson, 2017; De Bellis & Zisk, 2014; Felitti et al., 1998; Le Doux & Pine, 2016; Thomas & Hall, 2008) Forskning på voksne som ble seksuelt misbrukt som barn, indikerer at mange ikke røper sine opplevelser i barndommen. En nyere norsk studie viser til at ofre for seksuelt misbruk som barn, brukte i gjennomsnitt 17 år før de fortalte om sine erfaringer (Steine IM, Winje D, Nordhus IH, Milde AM, Bjorvatn B, Grønli J, Pallesen S , 2016). I tidligere nevnte metasyntese (Albaek, et.al. 2018) vises det til at fagpersonene i sitt arbeid med vold og overgrepssproblematikk rapporterte oppgavekompleksitet, emosjonelt ubehag og opplevd mangel på kunnskap, trening og ferdigheter. Det vises videre til at få publiserte empiriske studier på dette feltet , illustrerer et behov for et betydelig kunnskapsløft på dette området (Albaek, Binder & Milde 2019).

2.10 Tidligere forskning

Med utgangspunkt i studiens problemstilling for min studie, har jeg gjort søk på følgende søkebasen : Research Gate, Bibsys /Oria og Google Scholar. Jeg søkte på følgende ord/ setninger :

- Reflekterende team+veiledning til terapeuter
- Reflekterende team+konsultasjonsteam
- Reflekterende team+ vold og overgrep mot barn
- Reflecting team+ supervision of therapists
- Reflecting team+domestic violence and child abuse

Mine søk ble begrenset til norsk og engelsk.

Min erfaring etter gjennomførte søk, var at de ikke gav noen treff på spesifikk forskning rettet mot anvendelse av reflekterende team i konsultasjonsteam om vold og/eller seksuelle

overgrep mot barn og unge. I en fersk undersøkelse gjennomført av Norce – Norwegian Research Centre AS (2019) *Hjelp til å avdekke vold og overgrep mot unge – en evaluering av konsultasjonsteam* ble det gjennomført en landsomfattende evaluering at konsultasjonsteam-modellen.

I evalueringsrapporten ble det slått fast at det er svært lite forskning på konsultasjonsteam om vold og/eller seksuelle overgrep mot barn. Det vises til to masterstudier (Kjelbye , 2011) og Brattåker (2018) og en praksisoppgave (Dahlbye, 2016) . Alle studiene er rettet mot kommunale konsultasjonsteam. Norce (2019) undersøkelse er den første som inkluderer konsultasjonsteam i statlig regi.

To av studiene (2011) og (2016) har fokus på brukernes perspektiv. Begge studiene trakk fram konsultasjonsteamets anerkjennelse av de vurderinger fagfolkene hadde gjort, som betydningsfulle aspekter. Kjelbye (2011) beskriver i tillegg i sine funn at informantene trakk frem reflekterende team som en nyttig og lærerik tilnærming. Den tverretatlige sammensetningen var også en betryggende faktor. Det er videre gjort en evalueringsstudie i regi av RVTS-Vest (2012) , av de kommunale og interkommunale konsultasjonsteamene i region Vest, men det integreres ikke spesifikk utforskning av reflekterende team som tilnærming. I følge Norces (2019) finnes det ingen studier som har gjennomført en spesifikk kvalitativ undersøkelse rettet mot brukernes erfaringer med anvendelsen av reflekterende team i konsultasjonsteam om vold og/eller seksuelle overgrep mot barn og unge. Mine søk gav ingen treff på relevant forskning i forhold til bruk av reflekterende team i veiledningssammenheng hvor fokus er rettet mot vold og overgrepssproblematikk mot barn. Dette indikerer således et under-utforsket felt, med et potensiale for videre forskning og kunnskapsutvikling.

Reichelt og Skjerve skriver i sin artikkel (2009) "Bruk av reflekterende team i veiledningsgrupper-en intervjuundersøkelse" at arbeidsmåten med reflekterende team i veiledning og konsultasjon ikke er utforsket systematisk, sett i forhold til å bli klar over hvilke vilkår eller sentrale elementer som bør inkluderes i denne veiledningsformen for å sikre gode vokstervilkår (Reichelt og Skjerve, 2009, s. 46).

3 Metodologi

I dette kapittelet vil jeg først redegjøre valg av metodisk tilnærming og deretter følger en beskrivelse av studiens vitenskapsteoretiske ståsted. Videre redegjør jeg for studiens analysemetode Interpretative Phenomenological Analysis (IPA), og deretter analyseprosessen. Så blir datainnsamlings-prosessen beskrevet. Jeg vil her redegjøre for utvalg og rekruttering av informanter til min studie, samt utforming av intervjuguide og gjennomføring av intervjusamtalene. Så følger et avsnitt om transkriberingsprosessen. Deretter redegjør jeg for vurdering av min studies reliabilitet, validitet og overførbarhet. Avslutningsvis rettes fokus mot selvrefleksivitet og forforståelse samt etiske vurderinger knyttet opp min studie.

3.1 Kvalitativt forskningsdesign

Jeg har valgt et kvalitativt forskningsdesign til min studie, fordi det gir meg mulighet til å fordype meg i det sosiale fenomenet jeg ønsker å studere (Thagaard, 2016 ,s.11). I kvalitative forskningsintervju rettes fokus mot å forsøke å forstå opplevelsen av et fenomen, sett ut i fra informantens beskrivelser (Kvale & Brinkmann, 2017,s. 20). Med utgangspunkt i en målsetting om å utvikle forståelse for fenomenet som studeres, vil fortolkende prosesser også utgjøre en sentral plass i studiens kvalitative forskningsprosess (Thagaard, 2016, s. 14).

I kvalitativ forskning vektlegges et postmoderne perspektiv på utvikling av kunnskap, med henblikk på at intervjuprosessen mellom meg som forsker og mine informanter betraktes som en aktiv samproduksjon av ny forståelse og kunnskap om fenomenet som studeres, i en relasjonell og språklig kontekst (Kvale & Brinkmann, 2017,s. 36-37).

Ved hjelp av et kvalitativt forskningsdesign er jeg interessert i å få fram informantenes subjektive opplevelser og erfaringer knyttet opp mot tema og problemstilling i studien (Kvale & Brinkmann, 2017,s. 20). Dette med tanke på å belyse den enkelte informants opplevelser, med henblikk på hvordan anvendelse av reflekterende team og systemisk praksis i konsultasjonsprosessen ivaretok og belyste deres beskrivelser og opplevelser av ofte

komplekse barnevernfaglige problemstillinger, knyttet til bekymring om vold og/eller seksuelle overgrep mot barn.

3.1.1 Kvalitativt forskningsintervju

Jeg har i denne studien valgt å anvende et kvalitativt forskningsintervju. Det er imidlertid flere tilnærminger til et kvalitativt intervju, og jeg har valgt å anvende et semi-strukturert intervju. Dette er et delvis strukturert intervju, hvor jeg har en overordnet intervjuguide/temaliste som utgangspunkt (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2017, s.148). Analysemetoden IPA anvender ofte denne type intervju, hvor spørsmål, temaer og rekkefølge kan variere (Langdridge, 2011, s. 278). I det kvalitative forskningsintervjuet vektlegges en søken etter å avdekke og forstå informantenes livsverden forut for vitenskapelige forklaringer. Kunnskap konstrueres da i et samspill mellom meg som intervjuer og mine informanter, og kan illustreres som en gjensidig avhengighet mellom vår menneskelige interaksjon og utvikling av ny forståelse og kunnskap (Kvale & Brinkman, 2017, s.20-22).

3.2. Vitenskapsteoretisk ståsted

Studiens vitenskapsteoretiske utgangspunkt er fenomenologi og hermeneutikk. Fenomenologisk filosofi ble utviklet av Edmund Husserl rundt år 1900 (Kvale & Brinkman, 2017, s.44). I kvalitativ forskning er begrepet fenomenologi sentralt, da det retter fokus mot å forstå sosiale fenomener ut fra informantens egne perspektiver (Thagaard, 2016, s. 40). Et fenomenologisk perspektiv vil videre søke å beskrive verden slik den oppfattes av informantene, ut fra den forståelse at virkeligheten er slik det enkelte menneske oppfatter den i sin livsverden (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 45). Analysemetoden IPA's *fenomenologiske utgangspunkt* har således som mål å få fram detaljkunnskap vedrørende informantens subjektive erfaringer om fenomenet som studeres, og gjennom dette gi forskeren størst mulig tilgang til informantenes livsverden. Det er også sentralt å få kartlagt hvilket meningsinnhold den enkelte informant skaper ut av det han eller hun opplever (Langdridge, 2011, s.278).

Mens fenomenologien søker å illustrere hvordan mennesker opplever fenomener i sin livsverden, er hermeneutikken opptatt av fortolkning av mening (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 33). Hermeneutikk betyr fortolkning, og ble først utviklet som en metode til å fortolke bibelske tekster (Snæverr, 2017, s.185). Det legges vekt på at det ikke bare finnes en sannhet, men at fenomener kan fortolkes ut i fra forskjellige nivåer med utgangspunkt i hvilken kontekstuell sammenheng det vi studerer er en del av (Thagaard, 2016 , s. 41).

Begrepet "den hermeneutiske sirkel" illustrerer hvordan utvikling av forståelse og meningssammenheng skjer i et sirkulært perspektiv. Hans-Georg Gadamer (1900-2002) vektla i denne sammenheng betydningen av vår forforståelse (Krog, 2017 , s. 49). Ens forståelse starter aldri på "bar bakke", og den alltid tilstedeværende forforståelse kan illustreres som "inngangen" og utgangspunktet for den hermeneutiske sirkel's forståelsesprosess (Krog, 2017,s. 52-53). Kort beskrevet utvikles ny forståelse gjennom en sirkulær vekselvirkning hvor vi forstår delene i lys av helheten, og videre utvikles ny forståelse av helheten i lys av ny forståelse av delene . Fokus er lagt på å fortolke for å skape meningssammenhenger (Snæverr, 2017, s.185).

The researcher wants to understand the points of view of the participants and represent them as main issues and themes" (Dallos&Vetere, 2005, s.57).

Dette henleder til analysemetoden *IPA's hermeneutiske perspektiv*, som i tillegg til det ideografiske og fenomenologiske utgangspunktet er sentralt i IPA som analysemetode (Smith, Flowers & Larkin, 2012, s.28). En IPA analyse kan anses som en dobbel hermeneutisk prosess. I tillegg til forskerens fortolkninger av informantenes beskrivelser og opplevelser av fenomenet det forskes på, kommer også informantens forsøk på å forstå seg selv i relasjon til fenomenet som hun/han beskriver. Tilnærmingen anses som konstruksjonistisk med henblikk på at det antas at mening genereres gjennom tolkningsprosesser som innbefatter både forsker og informant (Dallos & Vetere, 2005, s.58).

3.3 Analysemetode. Interpretative Phenomenological Analysis

Som analysemetode for denne studien har jeg valgt Interpretative Phenomenological Analysis (IPA). Analysemetoden IPA ble utviklet av Jonathan Smith på begynnelsen av 1990 tallet og har vist seg som en anvendbar analysemetode blant annet innen sosial og helsepsykologi (Langdridge, 2011, s. 278). IPA har som nevnt sitt vitenskapsteoretiske fundament hentet fra fenomenologi og hermeneutikk (Smith, Flowers & Larkin 2012). Analysemetoden IPA er *ideografisk*. (Langdridge, 2011, s. 278). En ideografisk vitenskapelig analyse legger vekt på å få detaljerte og dyperegående beskrivelser av et avgrenset utvalg informanter. Videre utforskes den enkelte informants unike opplevelse og forståelse av det spesifikke fenomenet som studeres (Snævarr, 2017, s. 174). Anvendelse av IPA samsvarer med min studies fokus på informantenes spesifikke erfaringer med fenomenet reflekterende team anvendt i høyt et avgrenset utvalg, samt et avgrenset tema som omhandler vold og/eller seksuelle overgrep mot barn.

En IPA-analyse er også ideografisk med henblikk på at det vektlegges å utforske hvert intervju's spesifikke detaljer, før man generaliserer på et mer overordnet nivå (Langdridge, 2011, s. 278). Det vektlegges å utvikle dialog mellom forskeren, datamaterialet og anvendt teori, med henblikk på utvikling av meningssammenhenger, sett i forhold til studiens forskningsmessige tema og problemstilling (Smith, Flowers & Larkin, 2012, s. 79).

Når det gjelder IPA's øvrige teoretiske perspektiver vil jeg her kort belyse analysemetodens fokus rettet mot at menneskers erfaringer og opplevelser av verden og seg selv er forankret i kropp og sanseapparat (Ainley, 1989, s. 21-22) (Smith, Flowers & Larkin, 2012, s. 198). Fenomenologen Merleau-Ponty's har vært en sentral formidler av dette perspektivet (Smith, Flowers & Larkin, 2012, s. 18). I IPA's teoretiske perspektiv anses våre kroppslige erindringer av følelsesmessige reaksjoner som et sentralt element for vår forståelse av erfaring. I likhet med vår språklige uttrykksform er følelser lært i en interaktiv, relasjonell og kulturell kontekst. Noe som kan sees i relasjon til sosialkonstruksjonistisk teori (Smith, Flowers & Larkin, 2011, s. 29, 198).

3.3.1 Analyseprosessen

IPA tar utgangspunkt i en stegvis analysemodell (Smith, Flowers & Larkin, 2012). Den metodiske analyseprosessen i hvert steg må nødvendigvis ikke følges slavisk. Det er rom for kreativitet og fleksibilitet innenfor hvert steg av prosessen (2012, s.79). Med dette som utgangspunkt har jeg støttet meg til både Smith, Flowers & Larkin (2012) og Dallos og Vetere (2005) i analyseprosessen, men med hovedvekt på Smith, Flowers & Larkin's stegvise modell (2012, s. 82-117).

1. Lesing og re-lesing av transkripsjonsmaterialet.

Det første steget i analyseprosessen innebærer å fordype seg i det innsamlede datamaterialet og medfører lesing og re-lesing av transkripsjonen (Smith, Flowers & Larkin, 2012, s. 82). Prosessen startet med å lytte til første lydopptak parallelt med å lese transkripsjonen. Transkripsjonen ble lest på nytt med fokus på å fange opp nyanser og detaljerte formuleringer, og tilstrebe en genuin oppmerksomhet og nysgjerrighet overfor informantens beskrivelser av sin livsverden.

2 . Innledende analyse

Jeg utarbeidet en matrise med tre kolonner. Transkripsjonsteksten ble plassert i den midterste kolonnen. Med utgangspunkt i studiens problemstilling ble sentrale utsagn fargemarkert og hvert intervju fikk hver sin farge. I venstre marg noterte jeg meningsfortetninger og nøkkelutsagn. Høyre marg ble utformet for fremvoksende tema og kobling til teori. Det fenomenologiske perspektivet var sentralt, begrepet *epoche* representerer mitt fokus i arbeidet med å holde meg tett opp til den enkelte informants beskrivelser (Smith, et.al., 2012, s. 83).

3. Utvikle fremvoksende tema

Prosessen i dette steget kan sees i lys av den hermeneutiske sirkel. Helheten i intervjuteksten blir et sett med deler, som kommer sammen i en ny helhet avslutningsvis i analyseprosessen (Smith et al., 2012, s. 91). Med utgangspunkt i venstre margs meningsfortetninger, ble det gjort en videre utforming av fremvoksende tema. Dette ble gjort gjennom en begynnende fortolkning av meningsfortetninger og nøkkelutsagn

beskrevet i venstre marg, og påfølgende abstraksjoner/fremvoksende tema og referanser til teori, som ble notert i høyre marg. Steg 2 og 3 ble etter hvert utarbeidet parallelt, da det her ble en åpenbar sammenheng/vekselvirkning mellom steg 2 og 3. Det helhetlige arbeidet i steg 2 og 3 krevde tid og refleksjon med tanke på varsomhet og bevissthet i forhold til egne begynnende fortolkninger av tekst, samt videre abstraksjoner rettet mot kobling av tekst til teori.

4) Se etter sammenhenger og mønstre på tvers av fremvoksende tema

For å ha oversikt og gjøre meg kjent med fremvoksende tema i hvert intervju, ble det utarbeidet en liste/oversikt over fremvoksende tema i den enkelte transkripsjon (Smith, Flowers & Larkin, 2012, s. 96). I det videre arbeidet var det sentralt å spore mønstre og sammenhenger i meningsinnhold på tvers av de fremvoksende tema. Studiens tematikk og problemstilling var retningsgivende med henblikk på hvilke tema som ble prioritert, og hvilke som ble lagt vekk.

5) Ideografisk perspektiv.

I tråd med på IPA's ideografiske forpliktelse, gjentok jeg nå steg 1- 4 for hvert intervju (Smith, Flowers & Larkin, 2012, s. 100). Det vektlegges som tidligere nevnt å utforske hvert intervju's spesifikke detaljer, før man går videre til neste intervju (Langdridge, 2011, s. 278). IPA anerkjenner imidlertid at ens for forståelse ikke er mulig å "stenge av", men ved hjelp av et bevisst ideografisk perspektiv er det et sentralt mål å komme så nært informantenes livsverden som mulig.

6) Spore mønster på tvers av kodene i de transkriberte intervjuene

I det siste steget i analysen var fokus rettet mot å se etter mønstre av koder på tvers av det samlede datamaterialet. I denne prosessen identifiserte jeg avslutningsvis hovedfunn og underfunn i studien. Abstraksjoner rettet mot fortolkninger med kobling til relevant teori ble da igjen et kvalitativt og sentralt fokus (Smith, Flowers & Larkin, s.101).

Dette steget regnes gjerne som en kreativ prosess. De fargemarkerte og nummererte kodene var klippet ut med venstre og høyre sides marg og lagt utover en stor gulvflate, for å kunne ha oversikt over den totale mengden koder. Det var sentralt å ha et åpent blikk, med

tanke på å spore mønstre av meningsinnhold i hele kodematerialets mangfold.

Koder/nøkkelutsagn som stod i relasjon til hverandre ble samlet og lagt gruppevis med foreløpige navn. Noen tema/grupper kunne videre slås sammen og endret navn, og nye kom til med fokus rettet mot et utforskende kategoriserings og analysearbeid. Avslutningsvis i denne fasen ble hovedfunn og underfunn navngitt, og sett i relasjon til høyre marges refleksjoner med kobling til teori. Det ble også satt av rikelig med tid til dette arbeidet. Det ble gjort flere runder med kritisk gjennomgang av funnene, og justeringer ble gjort i navngivning, både av hovedfunn og underfunn.

3.4 Utvalg

Med henblikk på rekruttering av informanter til intervjuprosessen ble det foretatt et strategisk og selektivt utvalg informanter. Dette betyr at jeg valgte informanter som hadde egenskaper eller kvalifikasjoner som var strategiske og relevante i forhold min problemstilling og studiens teoretiske perspektiver (Thagaard, 2016, s. 60). Et avgjørende prinsipp i mitt utvalg var i så måte at utvalget var egnet til å utforske min problemstilling (Thagaard, 2016, s. 65). Inklusjonskriterier i forhold til utvalg og rekruttering ble nøye vurdert. Med utgangspunkt i tema og problemstilling for studien ønsket jeg å rette en henvendelse til informanter som nylig hadde mottatt konsultasjon i et av de statlige Barnehus - opprettede konsultasjonsteamene. Vedrørende kategorisering av mitt utvalg av informanter ønsket jeg fortrinnsvis å intervju både barnevernspedagoger, sosionomer og psykologer, med minimum 2 års erfaring etter endt utdanning. Her ble fokus på bredde i tverrfaglighet og tilstrekkelig yrkesfaglig erfaring med henblikk på min studies tema og problemstilling vektlagt (Thagaard, 2016, s.63). Det ble videre gjort et utvalg på 5 informanter. To av mine informanter er ansatt i to forskjellige tilbud innen Psykisk helsevern for Barn og Unge, og tre er ansatt i forskjellige barnevernstjenester. Utdanningsmessig fordeling er henholdsvis:

1. "Anna" - barnevernspedagog
2. "Benedicte" - psykologspesialist

3. "Camilla" - klinisk sosionom

4. "Dina" - barnevernpedagog

5. "Eva" - barnevernpedagog

Analyser av kvalitative studier er ofte tid og ressurskrevende. En retningslinje med henblikk på omfanget av kvalitative studier er at utvalget ikke bør være større enn at det er mulig å gjennomføre omfattende dyperegående analyser. Det vil si at hvis det ikke vurderes at flere informanter vil kunne gi økt forståelse av fenomenet jeg studerer har utvalget nådd et metningspunkt (Thagaard,2016,s.65). Jeg vurderte i så måte at mitt utvalg på 5 informanter utgjorde et metningspunkt . Dette samsvarer med IPA sitt ideografiske perspektiv, om små utvalg som kan belyse et spesifikt fenomen i en avgrenset kontekst (Smith, Flowers & Larkin,2012, s.29). Det utvalgte Barnehuset og tilhørende konsultasjonsteam som ble prioritert til min studie, ble valgt med begrunnelse i flere aspekter. For det første hadde jeg fått informasjon om at det var blitt jobbet systematisk over tid med integrering av tilnærmingen reflekterende team , i det jeg har oppfattet som et statlig konsultasjonsteam med betydelig bredde i tverretatlig og tverrfaglig sammensetning. Det geografiske nedslagsfeltet var også stort. Dette var hensiktsmessig med henblikk på personvern og anonymisering av mine informanter og deres presenterte dilemma. Mine informanter ville bli valgt fra et bredt utvalg av forskjellige barneverntjenester og avdelinger for psykisk helsevern for barn og unge.

En tredje grunn til at jeg ikke valgte flere Barnehus som nedslagsfelt for min studie, var at den tverretatlige sammensetningen av konsultasjonsteamene er noe forskjellig på det enkelte Barnehus, og utgangspunktet for hvert enkelt intervju ville da etter mine vurderinger ikke ha tilfredsstillende kongruens med henblikk på studiens kontekst. Dette sett i relasjon til at man i en IPA analyse skal ha informanter som deler samme erfaringsgrunnlag, og innhente detaljerte data relatert til tema og problemstilling (Langdridge,2011,s. 278).

3.5 Rekruttering

Rekrutteringsprosessen startet med at jeg tok kontakt på telefon og sendte informasjonsbrev om min studie pr. e-post til henholdsvis leder ved det aktuelle Barnehuset samt koordinator for det tilhørende konsultasjonsteamet. Jeg fikk positiv respons fra dem begge til å gå i gang med videre rekrutteringsprosess. Koordinator for det aktuelle konsultasjonsteamet videreformidlet invitasjonsbrev/samtykkerklæring via e-post til brukere som hadde vært til konsultasjon innenfor aktuell tidsramme som var proklamert i invitasjonsbrevet (vedlegg 2). Tidsrammen ble i løpet av rekrutteringsperioden noe utvidet/revidert med en måned, for å kunne inkludere flere aktuelle informanter. Informantene fikk på denne måten informasjon om min studie sendt på e-post via koordinator for teamet, og kunne tilbakemelde interesse for deltakelse som informant enten direkte til meg, eller til koordinator, som videreformidlet tilbakemelding fra bekreftede informanter til undertegnede. Med tanke på personvern og anonymitet ble det gjort avtale med koordinator for konsultasjonsteamet om at han ikke formidlet sin viten til andre, om hvem som meldte sin interesse for å delta i min studie (Thagaard, 2016, s. 61). To av informantene sendte scannet samtykkeerklæring via e-post, mens 3 etter avtale via e-post signerte da vi møttes til intervjuet.

Rekrutteringsprosessen ble mer omstendelig enn jeg hadde forventet meg. I min planlegging hadde jeg bestemt meg for å gå i gang med rekrutteringsprosessen i midten av august 2018. Det var imidlertid få henvendelser til konsultasjonsteamet på dette tidspunktet. Dette kan nok forbindes med blant annet at ferietiden var i en avsluttende fase og at det ofte tar tid å komme i rute med organisatoriske strukturer etter ferietid. Dette er noe jeg i et retrospectiv burde tatt med i min planlegging av mest mulig effektivt tidsrom for datainnsamling, og som bidro til at rekrutteringsprosessen trakk noe ut i tid.

3.6 Utforming av intervjuguide

Intervjuguiden ble ikke utformet som et spørreskjema, men en liste over de tema som jeg ønsket å gjennomgå, med inkluderte underpunkter/spørsmål. Spørsmålene i et semistrukturert intervju er stort sett åpne, det vil si at det ikke ble formulert svaralternativ

på forhånd, slik praksis ofte er i kvantitative undersøkelser. Intervjuguiden ble utformet som en temaliste med 3 tema/overordnede spørsmål. Videre ble det inkludert 3-4 underpunkter/spørsmål , til hvert tema (Thagaard, 2016, s. 100-101).

Følgende tema ble formulert til min intervjuguide/temaliste:

1. Hva er din tidligere kunnskap og erfaring med reflekterende team og reflekterende prosesser?
2. Hvordan opplevde du at bruk av reflekterende team og reflekterende prosesser ivaretok og belyste dine faglige problemstillinger i konsultasjonen?
3. Hvordan har bruk av reflekterende team påvirket ditt utbytte av veiledningsprosessen?

Spørsmålene tok utgangspunkt i studiens tema og problemstilling. Jeg var her opptatt av å formulere tema med påfølgende underpunkter som kunne utvide min forståelse av fagfolks opplevelser av fenomenet reflekterende team anvendt i konsultasjonsteam , når tema for konsultasjonen er vold og/eller seksuelle overgrep mot barn. Jeg utarbeidet en rekkefølge på mine tema, men var innstilt på at disse kunne endres hvis mine informanter brakte inn nye tema. Min målsetting i så måte var å skape en god balanse mellom standardisering og fleksibilitet i min undersøkelse, inklusivt at mine informanternes opplevelser ble rommet og ivaretatt i intervjuprosessen (Thagaard, 2016). Det viste seg i så måte etter første intervju at det utkrystalliserte seg et tilleggsspørsmål i intervjuguiden, som jeg vurderte som sentralt for min studie. Dette ble lagt til som et ekstra spørsmål i intervjuguiden, samt utdypet som et ekstra forskningsspørsmål . Spørsmålet var rettet mot konsultasjonens kontekstuelle forhold.

3.7 Gjennomføring av intervjuene

Jeg gjennomførte 5 intervjuer, som hadde en tidsramme fra 52 til 81 minutter. Intervjuene ble gjort over en periode på 6 uker og 2 dager. I intervjuprosessen var det sentralt at jeg var bevisst min posisjon som intervjuer. Den personlige kontakten jeg ønsket å utvikle med informantene i intervjusituasjonen var i seg selv et metodologisk poeng, da utvikling av tillitt

og troverdighet i intervjuprosessen dannet grunnlag for at informantene kunne fortelle åpent om sine erfaringer (Thagaard, 2016).

Hvert intervju ble innledet med en presentasjon av meg selv, samt å takke for informantens imøtekommenhet ved å delta i studien. Jeg rettet videre fokus på om informanten hadde spørsmål vedrørende tilsendt informasjonsbrev og skjema for samtykkeerklæring. Videre ble det åpnet opp for andre spørsmål fra informantene vedrørende studien. Formålet med studien ble deretter kort repetert, samt gjennomgang av tema, problemformulering og forskningsspørsmål. Dette ble gjort med målsetting om en felles inntoning til tema, og tilrettelegge for en trygg samtalekontekst i intervjusamtalen (Kvale & Brinkman, 2017, s. 22).

Ut i fra et fenomenologisk perspektiv ønsket jeg videre å ha fokus på at tempo og inntoning i samtalen skulle tilpasses informantens subjektive uttrykksform, for å skape mest mulig trygghet og rom for den enkeltes beskrivelser av sin livsverden, knyttet opp mot spørsmålene fra meg. Jeg ønsket videre å utforske informantens erfaringer og beskrive opplevelser med oppfølgingsspørsmål som var basert deres uttalelser. Det språkssystemiske perspektivet og den ikke vitende posisjon kunne da få plass i intervjuprosessen. Ved å vektlegge denne type gjensidighet og responsivitet i dialogprosessen, var mitt mål å få utdypet meningsinnholdet i det som ble formidlet fra mine informanter. En del av de påfølgende tema/hovedspørsmål og tilhørende underpunkter kunne derfor noen ganger være delvis gjennomgått og beskrevet av informanten i forrige tema. Men vi gjennomgikk allikevel samtlige tema i intervjuguiden/temalisten, og knyttet dem videre opp mot det som allerede var beskrevet av informanten.

Undertegnede ble noe bekymret for at denne videre utforskingen av tema vi allerede hadde vært innom, kunne bidra til usikkerhet eller oppleves som kjedsommelig for informantene. Jeg var derfor nøye med å benevne min oppmerksomhet på dette. Jeg opplevde imidlertid at informantene responderte positivt og var forståelsesfulle til min videre utforsking av deres beskrivelser. Målet med meta-kommunikasjon om den pågående samtaleprosessen var å skape en helhet og mest mulig trygghet i samtaleforløpet. Med en målsetting om å være genuint tilstede som intervjuer, var mitt ønske å gi åpning og rom for at informanten kunne oppleve å være i en subjekt-posisjon med påvirkningskraft og mulighet for samskaping og trygghet underveis i samtaleprosessen/intervjukonteksten (Thagaard, 2016, s.108).

Målsettingen var dermed at samtalen ble rammet inn av min intervjuguides tema og tilhørende underpunkter, men at det var rom og fleksibilitet for informantens subjektive fokus på tema som kunne bidra til å utvide og nyansere min forståelse og kunnskap om mine informanternes livsverden. Kvale & Brinkman (2017) vektlegger at det i gjennomføring av kvalitative intervju bør legges stor vekt på forskerens bevissthet og sensitivitet i dialogprosessen, blant annet med henblikk på når man bør følge opp nye tema i fra informanten, versus å holde seg til rekkefølgen i intervju/temaguiden (Kvale & Brinkman, 2017, s.135). Jeg avsluttet hvert intervju med å spørre om det var noe de var blitt spesielt opptatt av under intervjusamtalen, og til slutt om de hadde noe å tilføye før vi avsluttet.

3.8 Transkribering

Jeg anvendte diktafon under samtalene, og valgte å gjennomføre alle transkripsjonene selv. Dette med henblikk på nærhet til forskningsmaterialet og mine informanternes beskrivelser av sin livsverden, sett i forhold til tema for min studie. Dette erfarte jeg var av betydning for en best mulig klargjøring og integrering av intervjumaterialet før det kommende analysearbeidet, som var det neste steget i forskningsprosessen. Langdridge (2011) beskriver også at transkriberingsprosessen i en viss forstand er det første steget i analyseprosessen, da et av de første stegene i kvalitativ analyse er å bli kjent med datamaterialet (Langdridge, 2011, s. 261). Transkripsjonene ble gjennomført suksessivt etter hvert intervju. For å sikre høy grad av reliabilitet/pålitelighet i transkripsjonsprosessen valgte jeg etter ferdig transkribering å lytte til hvert lydopptak igjen, parallelt med gjennomlesning av transkripsjonen. Jeg fikk da kontrollert transkripsjonsarbeidet mitt, og fikk anledning til å fange opp om jeg hadde hørt feil, eller eventuelt hoppet over ord, artikulasjoner eller annet (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 211). Jeg opplevde dermed å få en ytterligere nærhet til informantens beskrivelser av sin livsverden, og erfarte nyanser og gjorde punktueringer jeg ikke hadde vektlagt ved første gjennomgang av materialet. Dette ble også et sentralt forarbeid med henblikk på det videre analysearbeidet, hvor lesing og re-lesing av transkripsjonsmaterialet er et viktig ledd i det metodiske analysearbeidet (Smith, Flowers & Larkins, 2012). Jeg valgte en litterær transkriberingsform. En litterær transkriberingsform innebærer blant annet å unngå og skrive på informantens dialekt, men omskrive alle

intervjuene til bokmål. Målsetting her var å ivareta høy grad av personvern og anonymitet for den enkelte informant, og ha hovedfokus på meningsinnholdet i teksten (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 212).

3.9 Reliabilitet, validitet og overførbarhet

Reliabilitet knyttes til min studies pålitelighet (Thagaard, 2016, s. 193-194). Jeg har i den sammenheng forsøkt å tilstrebe et fokus på å beskrive i detalj hvordan data i studien har blitt utviklet. Jeg har vektlagt å være transparent, gjennom å reflektere over konteksten for innhenting av data, samt at jeg beskriver beslutninger i hele forskningsprosessen, slik at leseren kan følge arbeidet med studien trinn for trinn (Johanessen, Tufte & Christoffersen, 2017, s. 234). Jeg har også vektlagt å være transparent med henblikk på studiens vitenskapsteoretiske ståsted, slik at leseren blir presentert for hvilket vitenskapelig utgangspunkt som danner grunnlaget for mine tolkninger.

Validitet handler om gyldigheten av de fortolkninger jeg kommer fram til i min studie (Thagaard, 2016, s.204). Vektlegging av validitet er imidlertid ikke relatert til en spesifikk fase i studien, men har vært et fokus i hele min forskningsprosess. Kvale & Brinkmann (2017, s. 277) beskriver dette ved at vekten flyttes fra ”en endelig produktvalidering til en kontinuerlig prosessvalidering”. Jeg har vektlagt et selvkritisk blikk på hvordan studien er gjennomført, med henblikk på hvordan tidligere erfaringer, forforståelse og subjektive oppfatninger kan ha påvirket mine fortolkninger og tilnærming i forskningsprosessen. Dette er videre utdypet i pkt.3.10 som omhandler forforståelse og selvrefleksivitet. Det kan også styrke studiens validitet at det gjøres en vurdering om fortolkningene støttes av annen litteratur, eventuelt også om fortolkningen støttes av informantene i studien (Johannessen et.al. 2017, s. 234).

I kvalitative studier er det forskerens fortolkninger av empirien som danner grunnlaget for overførbarhet (Thagaard , 2016, s. 204, 210). Studiens overførbarhet beror således på om de tolkninger som har blitt utviklet på grunnlag av min studie, kan bli utprøvd og videreutviklet i nye undersøkelser . Overførbarhet kan også knyttes til gjenkjennelse, og studiens overføringsverdi vil også kunne dokumenteres om for eksempel personer som har

erfaring og kjennskap til de fenomener som beskrives kan kjenne seg igjen i teksten (Thagaard, 2016, s. 213).

3.10 Selvrefleksivitet og forforståelse

I kvalitativ forskning er selvrefleksivitet et sentralt fokus, hvor refleksjoner over hvordan min egen forforståelse har vært med i hele forskningsprosessen blir et viktig fokus. Min egen arbeidserfaring med volds og overgrep utsatte barn og unge, samt erfaring med reflekterende team både i konsultasjonsteams-arbeid og i andre sammenhenger, har dannet bakteppe for hva jeg ønsket å undersøke nærmere i min studie. Min forforståelse kan i så henseende både sees på som en inspirasjonskilde med henblikk på interesse for valg av tema og problemstilling, til videre å påvirke min fortolkning av datamateriale i min studie.

Det induktive perspektivet i kvalitativ forskning tar utgangspunkt i at teori utvikles gjennom fortolkning av datamaterialets empiri (Thagaard, 2016, s.197). Min tolkning av datamaterialet vil ikke kunne være upåvirket av min forforståelse, men ved at jeg har hatt som mål å fokusere på selvrefleksivitet under hele forskningsprosessen, anser jeg at det har kunnet bidra til at det fenomenologiske perspektivet hvor mine informanternes subjektive erfaringer og beskrivelser av sin livsverden har fått et sentralt fokus i min forskningsprosess. Min forforståelse og fortolkning har også utviklet seg i samspill med min forsknings empiri, hvor Gadamer's beskrivelser av den hermeneutiske sirkel og horisontssammensmelting er sentrale begreper (Krog, 2017, s. 56).

3.11 Forskningsetikk

Etiske betraktninger og selvrefleksivitet må foretas under hele forskningsprosessen (Kvale og Brinkmann, 2017). Studien er godkjent av Norsk Samfunnsvitenskapelig datatjeneste-NSD (NSD, Prosjektnr: 61093) (Vedlegg nr. 1). Godkjenningen fra NSD innbefatter utarbeidet informasjonsskriv og samtykkeskjema (vedlegg nr.2), samt intervjuguide (vedlegg nr. 3). I informasjonsskrivet la jeg vekt på informantene skulle få grundig informasjon om studien. Dette gjaldt også informasjon rundt frivillighet, hvordan anonymitet skal sikres gjennom hele prosessen og at de vil ha mulighet til å trekke seg fra studiet når som helst i prosessen uten

begrunnelse. Informasjon om lagring og sletting av datamaterialet ble også vektlagt (Thagaard, 2017).

Det er flere belastninger informantene kan bli utsatt for i løpet av et kvalitativt forskningsintervju. Det var i så måte sentralt å være bevisst på etiske hensyn med henblikk på å ivareta mine informaners integritet under intervjuet (Thagaard, 2017). Det kunne for eksempel handle om å være oppmerksom på eventuell utrygghet i intervjukonteksten. Her eksemplifisert i forhold til eventuelle belastninger med henblikk på hvordan en opplever å bli forstått i forhold til et så alvorlig tema som vold og/eller seksuelle overgrep mot barn. Det ble derfor viktig i intervjuprosessen å ha bevissthet på å fange opp eventuelle reaksjoner på dette fra informantens side. Og i den sammenheng vurdere behovet for å stoppe/ta pause i intervjuet og holde fokus på det som kunne oppleves som vanskelig for informanten. Et sentralt moment med henblikk på etiske refleksjoner i forskningsprosessen, er å erkjenne det asymmetriske maktforholdet mellom meg som forsker og mine informanter. Det er meg som forsker som definerer intervjusituasjonen, ved å være den som velger tema, stiller spørsmål, og tar valg med henblikk på hvilke oppfølgingsspørsmål som blir formulert. Når det gjelder fortolkningene av datamaterialet har også forskeren herredømme over denne prosessen (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 51, 52). Det ble i denne sammenheng et sentralt fokus i dialogprosessen å stille utdypende oppfølgingsspørsmål, når noe fremstod som uklart for meg som intervjuer. For å ivareta personvern og anonymitet gav jeg informantene fiktive navn i transkripsjonene, i alfabetisk rekkefølge.

4 Analyse og presentasjon av funn

I dette kapittelet vil jeg presentere analysen og de fire hovedfunnene og underkategoriene jeg identifiserte ved hjelp av IPA. Studiens problemstilling dannet utgangspunkt for analyseprosessen:

Hvordan opplever brukere av konsultasjonsteam om vold og/eller seksuelle overgrep mot barn, anvendelsen av reflekterende team?

I tillegg følger studiens tre forskningsspørsmål: 1) Hvordan opplever du at bruk av reflekterende team ivaretok og belyste dine faglige problemstillinger? 2) Hvordan har bruk av reflekterende team påvirket ditt utbytte av konsultasjonssprosessen? 3) Hvordan har en normativ/politietatlig kontekst påvirket ditt utbytte av konsultasjonsprosessen

1. Betydningen av systemisk praksis i en normativ politietatlig kontekst

- Juridisk og politifaglig lovverk påvirker informantenes forventninger til refleksjonsprosessen
- Å lære – men ikke læres

2. Betydningen av en ivaretakende kommunikasjonsstruktur og samtaleform

- Betydningen av informasjon om struktur og refleksjonsprosess
- Kompleksiteten i vold og overgrepssproblematikk fordrer spesifikt fokus på struktur og ivaretakende koordinering av refleksjonsprosessen

3. En holdning – å jobbe mot et vi

- Å dele et felles fokus for den faglige kompleksiteten
- Den anerkjennende dialogs betydning

4. Styrket faglig integritet og utvidet faglig handlingsrom

- Å skape rom for indre og ytre dialog
- Nye handlingsalternativer i en fastlåst situasjon

I presentasjonen av hvert funn og underkategori vil sitater fra informantene bli brukt for å eksemplifisere tematikken. For å bedre lesbarheten har jeg utelatt lyder som eh, hm og lignende. I noen av sitatene er deler av teksten utelatt, da den ikke er blitt vurdert som relevant i forhold til sitatets resterende meningsinnhold. Dette vil da illustreres ved (...). Pauser er illustrert med punktum. Et punktum illustrerer ett sekunds pause. De fire hovedkategoriene var felles for alle informantene, men med vektlegging av forskjellige nyanser innenfor hver underkategori.

4.1 Betydningen av systemisk praksis i en normativ politietatlig kontekst

Å søke faglig bistand i en normativ (politietatlig) kontekst bidro til spesifikke forventninger hos informantene. Forventningene var rettet mot mer spesifikk rådgivning og kunnskapsformidling knyttet opp mot normative juridisk og politifaglig lovverk . Det vil videre bli belyst hvordan informantene opplevde kunnskapsformidling i en refleksiv dialog, herunder hvilken tilnærming til veiledning informantene vektlegger som best grobunn for ny læring. Dette vil bli belyst i følgende underfunn : (1) Juridisk og politifaglig lovverk påvirker informantenes forventninger til veiledningsprosessen 2) Å lære – ikke læres

4.1.1 Juridisk og politifaglig lovverk påvirker informantens forventninger til veiledningsprosessen

Flertallet av informantene beskrev spesifikke forventninger knyttet opp til konsultasjonsteamets juridiske og politifaglige kompetanse. Konsultasjonsteamene for vold og/eller seksuelle overgrep mot barn er i sin utøvelse knyttet opp mot aktuelt lovverk beskrevet i pkt. 1.3. i studien. Flertallet av informantene gav uttrykk for at når de søkte faglig

bistand i en politi og påtaleorientert kontekst, var dette blant annet forbundet med forventninger rettet mot mer konsultative råd spesifikt rettet mot lovtekst og politifaglige og juridiske beslutningsprosesser. Her eksemplifisert gjennom Camilla's utsagn :

(..) vi trengte jo nettopp kompetanse fra politietaten, og altså politijuristene .. sammen med annet faglig personale . Så det var altså en blanding av at ..vi trengte også konkrete råd.. så Barnehuset var riktig sted å henvende seg til i denne saken (Camilla, s.14, nr. 83).

Å søke faglig bistand i et system som tradisjonelt sett har makt og myndighet til å anvende gjeldende lovverk for å iverksette nødvendige tiltak, bidro også hos noen av informantene til forventninger om at beslutninger knyttet opp til aktuelle lovverk ble overtatt av gjeldende etater i teamet. Flere av informantene uttrykte forventninger i den retning. Informantene uttrykte at nevnte forventninger i forkant av konsultasjonsprosessen var rettet mot spesifikke råd som gjaldt de mest komplekse beslutningsprosesser i deres videre arbeid. Jeg fikk gjennom informantenes beskrivelser inntrykk av at det i deres arbeid knyttet til bekymring for vold og /eller overgrep mot barn, var spesielt belastende å skulle ta stilling til beslutninger knyttet til en eventuell politianmeldelse .Dina uttrykker det slik:

(..) vi hadde jo.. vi vurderte på en måte å om vi skulle anmelde eller ikke.. men det sa de tydelig at det kan ikke de si, som en råd...vi hadde selvfølgelig ønsket det.. å få et svar.. men det var de tydelig på (Dina s.7, nr.66).

Dina beskriver her at hun i forkant av veiledningen hadde hatt en forventning , rettet mot at påtalejurist og politifaglige deltakere i teamet skulle overta beslutningsprosessen med henblikk på å vurdere en anmeldelse ut i fra sin spesial kompetanse. Konsultasjonsteamet tar imidlertid ikke over ansvar eller beslutninger i den enkelte sak , men gir mer generell

informasjon av strafferettslig og politifaglig karakter, med mål om å styrke informantenes eget vurderingsgrunnlag (Riksadvokaten, 2017) .

Jeg fikk ut i fra informantenes beskrevne reaksjoner på dette, inntrykk av en uttrykt aksept for teamets fokus på å styrke informantenes egen juridiske kompetanse, samt en videre utvikling av informantgruppens eget vurderingsgrunnlag . Dette sett i motsetning til en overtakelse av dette ansvaret i teamet. Benedicte beskriver følgende: (..) de kom med mye sånn konkret , om hva som bør vurderes når vi ser det vi ser, sånn at vi fikk mye, jeg merka at jeg gikk derfra og var trygg på hvordan jeg kunne gå videre i saken (Benedicte , s. 18, nr. 62).

Informantene beskrev at teamet i sine refleksjoner formidlet mye konkret og relevant kunnskap, med henblikk på hvilke vurderinger og vurderingsgrunnlag som burde jobbes fram før det kunne tas stilling til videre tiltak i saken . Det fremkommer allikevel en bevissthet hos informantene med henblikk på ulikheter i maktbalansen i veiledningens kontekstuelle rammer. Eva uttrykker at det på tross av teamet ikke gir instruktive råd eller overtar beslutningsmyndighet, er det allikevel en ujevn maktbalanse. Hun begrunner dette med utgangspunkt i at hun søker faglig bistand i teamets tverretatlige og tverrfaglige spisskompetanse (Eva s.15, nr. 95). Eva´s utsagn bidrar til et utfyllende bilde av informantenes forventninger til - og forståelse av den normative konteksten. En bevissthet med henblikk på ulikheter i maktbalansen i veiledningens kontekstuelle rammer blir løftet fram gjennom Eva`s utsagn. I studien tolkes alle informantene å ha en bevissthet rundt dette, men dets betydning vektlegges ulikt i informantgruppen.

Informantenes beskrevne erfaringer etter endt veiledningsprosess kan tyde på at det i de mest komplekse beslutningsprosessene knyttet til volds og overgrepssproblematikk mot barn er ønskelig med spesifikke juridiske og politifaglige råd. Jeg forstår Dina og Eva dithen at når det gjelder beslutninger knyttet til eventuell anmeldelse var det i forkant av konsultasjonsprosessen knyttet forventninger til at teamet overtok en eventuell beslutningsprosess. Camilla uttrykte et behov for mer konkrete råd med henblikk på juridisk og politifaglig kompetanse. Normativ kunnskap med hovedvekt på juridisk og politifaglig kompetanse er ønskelig fra flertallet av informantgruppen. Informantenes erfaringer knyttet til at ønsket kunnskap formidles i en refleksiv dialog i teamet, vektlegges imidlertid som

positive erfaringer av betydning for informantgruppen. En bevissthet med henblikk på maktaspektet i konsultasjonens kontekstuelle rammer tolkes imidlertid som tilstedeværende hos informantene. I de påfølgende funn i analysebeskrivelsen vil informantenes beskrevne opplevelser knyttet til veiledningens systemiske perspektiv belyses nærmere.

4.1.2 Å lære ikke- ikke læres

Med henblikk på hva som skaper best vekstvilkår for ny læring uttrykte informantene, på tross av uttrykte forventninger beskrevet i pkt. 4.1.1 at det var av sentral betydning å bli møtt med det jeg forstår som faglig ydmykhet. Informantgruppen har alle på forskjellig vis uttrykt en uro for "å trå feil" med henblikk på sin bekymring, med fare for omfattende konsekvenser for barn og familie. Informantene beskriver at de opplever det som en faglig styrke at teamet inntar en refleksiv dialog, heller enn at "ekspert" svarene får dominere. Det ivaretar også slik informantene uttrykker det, et etisk perspektiv med henblikk på det sårbare og komplekse menneskelige aspektet i arbeidet med volds og overgrepssproblematikk mot barn. Her eksemplifisert gjennom Anna's utsagn: (..) det er jo en styrke å undre seg, og ikke tenke at man sitter med alle svarene. Det er mennesker det handler om ..vi.. ja (Anna, s. 17, nr.228). Anna vektlegger her betydningen av at hun i møte med teamet opplevde at det i deres anvendelse av reflekterende teams samtaleform var rom for undring og refleksiv dialog rettet mot hennes problemstilling. Ved å dra for raske slutninger ved å anvende "de rette" svarene for hurtig, kan momenter i det sårbare og komplekse helhetsbilde gå tapt. Informantene beskriver således i sine videre erfaringer at samtaleformen i reflekterende team, og dens tilrettelegging for å kunne lytte til refleksive råd gjennom teamets interne dialog, gir god grobunn for å ta inn ny læring i en svært belastende arbeidssituasjon. Benedikte eksemplifiserer dette slik:

(..) jeg tenker det er en kjempefin måte og møte fagfolk på, at det er sånn det må være ..sånn at man ikke skal oppleve seg belært og overkjørt .. og da kan man jo ikke bruke det til noe (...) det å bli hørt i følelsen, og i bekymringa, det blir det viktigste, ...jeg ble trygg på at dette er jo noe det går an å snakke om, og at det er viktig å snakke om, for å finne fram til en vei inn i saken veldig tydelig. Og det kom jo ikke av

spesifikke råd, men det kom av en holdning som de hadde ikke sant? (Benedicte ,s 25, 26, nr.86-88).

Informantene vektla med nyanserte beskrivelser, betydningen av å bli møtt med en dedikert interesse og lyttende holdning til deres faglige problemstilling. *Å bli hørt i følelsen og bekymringen gav trygghet* i forhold til å ha tillitt til sine egne vurderinger. Informantene uttrykte at det ikke var spesifikke råd som var *utgangspunktet for å utvikle nødvendig trygghet* til å dele sine faglige perspektiver med teamet. Men gjennom teamets lyttende og utforskende holdning uttrykker informantene en opplevd aksept av egne tanker og refleksjoner, som gav en positiv resonans i form av nødvendig trygghet med henblikk på den videre dialogiske prosessen. Samtlige informanter beskriver imidlertid et "både-og" med henblikk på sine forventninger til å motta råd i veiledningsprosessen. (jmf. Pkt. 4.1). Informantene uttrykker at råd er ønskelig, så lenge de ikke er irrettesettende eller formidlet med en belærende holdning. Det vektlegges i den forbindelse at de gjennom å lytte til teamet's refleksjoner hadde fått retningsgivende råd som utvidet deres faglige perspektiver . Samtidig vektlegger alle informantene verdien av å ha mulighet for å beholde faglig integritet gjennom å foreta egne videre vurderinger av hvilke refleksive råd fra teamet som blir vesentlig for deres problemstilling. Her eksemplifisert gjennom Eva's utsagn:

(..) jeg tenker jo at man ønsker jo å få litt råd.. ikke sant.. men man vet jo at det er sånn.. at det er vi i barneverntjenesten selv som må ta de endelige vurderingene (....) men jeg kjente jo veldig i refleksjonene hva jeg ønsker å ta med meg og hva jeg kanskje tok litt sånn .. nei nå har dere ikke helt forstått det (Eva, s.16, nr.101).

Eva's utsagn belyser også den implisitte muligheten for at teamet i sine refleksjoner ikke alltid "treffer" med det som er relevant i forhold til hennes problemstilling. Slik jeg forstår informantene oppleves det da som positivt at rådene ikke er av instruktiv karakter, og at de selv vurderer hva som er relevant i forhold til sitt faglige dilemma. Dina uttrykker at det var positivt å få mulighet til å utvide sitt eget vurderingsgrunnlag med utgangspunkt i teamets

refleksjoner. Hun relaterer dette til tidligere erfaringer, hvor formidling av veldig ensrettede råd kan være uheldig, ved at man (..) ”følger dem veldig strikt” (Dina, s.6, nr.62). Dette tolkes å være en felles oppfatning hos alle informantene. Det kan forstås i retning av at ved en mer instruktiv rådgivning kan sentral subjektivitet kan gå tapt i det videre arbeidet, og bli erstattet av en opplevd objektposisjon og her i gjennom mindre opplevd grep om egen arbeidsprosess.

4.2. Betydningen av en ivaretakende kommunikasjonsstruktur og samtaleform

Kommunikasjon og relasjon utgjør to sentrale begreper. Ut i fra mine fortolkninger er begrepene vektlagt som betydningsfulle aspekter av samtlige informanter. Betydningen av informasjon i forkant og vektlegging av en ivaretakende struktur og samtaleform ble i så måte vektlagt som en vesentlig kvalitet for utbytte av veiledningsprosessen. I gjeldende hovedkategori er informantenes fokus rette mot følgende underkategorier: 1) Betydningen av informasjon om struktur og refleksjonsprosess, 2) Kompleksiteten i vold og overgrepssproblematikk krever fokus på struktur og ivaretakende koordinering av refleksjonsprosessen.

4.2.1 Betydningen av informasjon om struktur og refleksjonsprosess

Betydningen av informasjon om den spesifikke kontekstuelle rammen for veiledningsprosessen ble fremhevet som sentralt av alle informantene. Samtlige informanter har tidligere erfaringer med reflekterende team, henholdsvis i løpet av sitt utdanningsforløp og/eller i utøving av sitt yrke. Med tanke på at det er et mangfold av nyanser i hvordan reflekterende team blir anvendt i praksis, utgjorde ikke informantenes tidligere individuelle erfaringer med reflekterende team et generalisert mønster. Informasjon om det gjeldende konsultasjonsteamets spesifikke struktur og refleksjonsprosess og en meningsbærende forståelsesramme for den kommende veiledningsprosessen tolkes ut i fra informantenes beskrivelser å være en trygghetsskapende faktor av kvalitativ verdi. Eva uttrykker det slik:

(...) ja.. det må jeg jo si var helt unikt.. så god informasjon som jeg fikk på forhånd . Han (koordinator) tok seg god tid til å forberede meg på hva som kunne være lurt å ha med av informasjon, han gav eksempler på spørsmål som han kom til å spørre meg.. og ..så det var helt fantastisk, for der og da visste jeg ikke hva jeg gikk (Eva, s. 15, nr 87.)

Ut i fra mine fortolkninger vektlegger samtlige informanter både det kommunikative og det relasjonelle aspektet som en sentral kvalitativ faktor. Informantene uttrykker gjennom sine beskrivelser at koordinators ivaretagelse og respektfulle holdning kom til uttrykk gjennom hans informative kommunikasjon og spesifikke fokus på å skape forutsigbarhet i forhold til kommende struktur og refleksjonsprosess. At det også ble vektlagt en sammenhengende informativ dialogprosess ble fremhevet av alle informantene og her beskrevet av Dina:

(..) og så når vi kom, så følte jeg at vi ble tatt i mot og forberedt før vi gikk inn, og når vi kom inn så fikk vi også en.. en punktvis informasjon...over hva som skulle skje. Så jeg synes det var veldig ryddig ..og veldig betryggende da.. og.. komme dit.. og visste egentlig hva man kom til, og hva man burde ha forberedt på forhånd (Dina , s. 4, nr.38).

Et ytterligere aspekt som ble vektlagt som betydningsfullt i den forberedende dialogprosessen tolkes å være begrepene subjektivitet og gjensidighet. Informantene vektlegger som nevnt alle verdien av informasjon i forkant som sentralt for utbytte av veiledningen. Men hva som forstås som informasjon kan være forskjellig fra person til person. Betydningen av en opplevd gjensidig dialog er i så måte et aspekt som påvirker informantenes helhetlige opplevelse av gjeldende dialogprosess. Camilla uttrykker det slik: Ja, telefonsamtalen var veldig vesentlig .. også for at koordinator skulle få informasjon nok til å gi.. liksom.. tilstrekkelig informasjon til teamet, ikke for mye og ikke for lite (Camilla s.12,

nr.67).Camilla beskriver slik jeg forstår det betydningen av å være i subjektposisjon i sin dialog med koordinator med tanke på en gjensidig dialog knyttet til begynnende samforståelse for hennes problemstilling. Hennes vektlegging av selv å punktuere sentral informasjon i kommunikasjonsprosessen hadde slik jeg forstår det betydning for å sikre at hennes problemstilling ble ivaretatt i den videre veiledningsprosessen.

Anna beskrev også informasjon i forkant av konsultasjonen som en betydningsfull inngang til den kommende refleksjonsprosessen, men legger til en nyansering i sin opplevelse. Hun formidler at hun var noe usikker på hvor mye og hva hun skulle formidle av informasjon i det kommende intervjuet med koordinator. Hun beskriver at hun neste gang vil være mer aktiv i dialogen knyttet til informasjon rundt det hun er usikker på (Anna s. 3, nr. 41). Igjen blir begrepet gjensidighet og subjektivitet i kommunikasjon og informasjon slik jeg forstår det løftet fram som et betydningsfullt aspekt for et helhetlig utbytte av dialogprosessen. Dette fremhever betydningen av å vektlegge informasjon om veiledningens systemiske perspektiv i innledningsfasen. Ut i fra min forståelse kan det bidra til å styrke opplevd subjektivitet og påvirkningskraft hos informantene i den sentrale forberedende fasen av veiledningen. Samt forebygge eller dempe en eventuell følelse av å skulle prestere og bli vurdert .

Samtlige informanter vektlegger betydningen av en kommunikasjonsprosess med fokus på utvikling av samforståelse og sammenheng med henblikk på den helhetlige samtalestrukturen. Måten koordinator ivaretok den innledende kommunikasjonen med informantene, ble av samtlige beskrevet som et kvalitativ moment i forhold til trygghet i den videre veiledningsprosessen. Her vektlegges det relasjonelle aspektet, med vekt på informasjon, gjensidighet og ikke minst en begynnende felles inntoning på informantens problemstilling.

4.2.2 Kompleksiteten i vold og overgrepssproblematikk fordrer spesifikt fokus på struktur og ivaretagende koordinering av refleksjonsprosessen

Samtlige informanter vektla reflekterende team som en hensiktsmessig strukturell ramme for veiledningen, med henblikk på kompleksiteten i vold og overgrepssproblematikk mot barn. I gjeldende underkategori er informantenes fokus først og fremst rettet mot hvordan ivaretagelse av forintervjuets struktur hadde betydning for hvordan informantenes

problemstilling ble ivaretatt i den videre refleksjonsprosessen. Alle informantene vektla betydningen av at deres faglige problemstillinger ble ivaretatt og utforsket videre fram under intervjusekvensen og at det ble fokusert på informantenes konkrete tanker i forhold til en belastende og kompleks faglig problemstilling . Først og fremst med tanke på at påfølgende refleksjoner fra teamet ble inntonet og rettet mot informantenes spesifikke og uttrykte faglige utfordring. Dina formidlet at tidsperspektivet var vesentlig i intervjusekvensen, med tanke på tilstrekkelig tid til gjennomgang og konkretisering av hennes problemstilling. Hun relaterer dette spesifikt til kvaliteten på de påfølgende refleksjoner fra teamet. (..) sånn at refleksjonene som kommer etterpå vil være hensiktsmessige da..for vår problemstilling (..) (Dina, s. 8, nr. 82) Samtlige informanter vektla betydningen av at deres faglige problemstillinger knyttet til vold og overgrepssproblematikk mot barn er forbundet med mye usikkerhet. Både med henblikk på egne faglige vurderinger ved å stå i fare for å feiltolke barnets situasjon, men også den personlige belastningen det er å avdekke mulige alvorlige krenkelser utført mot barn. Betydningen av en samtaleform og struktur som ivaretar og rommer informantenes subjektive opplevelser knyttet til deres faglige dilemmaer ble vektlagt som sentralt. Benedicte uttrykker dette slik:

(..) for sakens skyld så er det viktig at jeg får lagt fram alt, og det at det blir som .. at det blir som jeg føler og opplever det.. og ser saken liksom .. For vi var helt sånn lost... men så opplevde jeg jo de veldig lyttende og noterende, og jeg fikk jo inntrykk av at det var mange ører som var veldig på , at vi ble tatt veldig på alvor (Benedicte, s.16, nr.58).

I Benedictes utsagn ” vi var helt sånn lost” fremkommer det slik jeg forstår det et behov for at det i intervjusekvensen fokuseres på en spesifikk utforsking av hennes beskrivelser av en kompleks faglig problemstilling. Samtlige informanter vektlegger i så måte betydningen av at opplevd ivaretagelse og utforsking av egne subjektive beskrivelser og opplevelser i intervjuprosessen er vesentlig. Betydningen av at intervjuer i sin rolle fokuserer på å åpne

opp, romme og utforske informantenes faglige perspektiver , i motsetning til å lukke til samtaleprosessen med sin egen forståelse tolkes som sentralt. Benedicte's beskrivelse kan også tolkes i retning av at hun opplevde en dedikert atmosfære , som kom til uttrykk gjennom teamets analoge språk. Intervjuers ansvar for å holde fokus på en samtalestruktur hvor informantens budskap og perspektiver blir nyansert og utdypet, fremkommer således i studiens råmateriale som betydningsfullt for samtlige informanter. Den implisitte betydningen dette har for de påfølgende refleksjonene tolkes også som sentralt hos hele informantgruppen. Her eksemplifisert ved "Camillas" utsagn:

(..) det blir så strukturerende på hvordan tankeprosessene går, ..sånn at...jo dypere blir forståelsen på en eller annen måte.. og ...fordi vi framstilte det så tydelig og oversiktlig, så ble det også tydelige og oversiktlige refleksjoner i teamet . (..) men det var jo et stort team, men de var jo såpass ..det kreves en tydelig struktur, og det holdt jo koordinator synes jeg. Og det kreves jo mer av et større team, med å holde strukturen enn et mindre team. Det blir mer jobb...ja (Camilla, s.17, nr.104).

Camilla vektlegger her betydningen av at samtaleformen i intervjuet var strukturerende på egne tankeprosesser. Dette førte til at refleksjonene i etterkant ble kvalitativt mer rettet inn mot hennes problemstilling. Intervjuers ansvarsfulle holdning med henblikk på å ivareta informantenes trygghet i den kontekstuelle rammen av et svært stort team ble også vektlagt av samtlige informanter. Alle informantene vektla i så måte et aspekt av metakommunikativ karakter av betydning i den strukturelle organiseringen. Størrelsen på teamet kombinert med den komplekse tematikken i informantenes problemstilling bidro ut i fra min forståelse til en økt sårbarhet i kontekst. Ivaretagelsen av relasjonsaspektet gjennom informasjon og intervjuers vektlegging av ivaretagende kommunikasjon, ble vektlagt som svært betydningsfullt av alle informantene . Anna formidlet at hun ble nervøs i møte med det store teamet. Men vektla videre at koordinator formidlet trygghet gjennom sin ivaretagende samtaleform. Dette bidro til å dempe betydningen av det metakommunikative aspektet, i form av et stort team og stort lokale (Anna, s.8, nr. 94).

Anna's beskrivelse eksemplifiserer samtlige informanternes opplevelse med henblikk på at intervjuers måte å kommunisere med dem på skapte trygghet i møte med det store teamet. Kommunikasjon og relasjon blir således på ny vektlagt av informantene. Her spesifisert gjennom det kontekstuelle perspektivet rettet mot informantenes sårbarhet i møte med et stort team, bestående av et bredt spekter av fagpersoner. Eva sier: (..) jeg tror ikke det hadde ..eller føltes så okei hvis ikke det hadde vært for den ivaretagelsen. (Eva, s.7, nr. 50).

Informantenes beskrevne betydning av det relasjonelle aspektet i intervjuet, og intervjuers ivaretagelse av tilnærmingens kommunikative struktur i hele veiledningsprosessen, tolkes som et sentralt moment for opplevd utbytte av den helhetlige veiledningsprosessen.

4.3 En holdning og et verdigrunnlag – å jobbe mot et vi

Samtlige informanter gav uttrykk for verdien av å bli møtt med en samarbeidsorientert og anerkjennende holdning når de som fagpersoner søkte bistand i en fastlåst og kompleks arbeidssituasjon som omhandlet vold og overgrep mot barn. Jeg har delt denne kategorien opp i 2 underpunkter som jeg erfarte var av felles betydning for alle mine informanter: 1) Å dele et felles fokus for den faglige kompleksiteten. 2) Den anerkjennende dialogs betydning.

4.3.1 Å dele et felles fokus for den faglige kompleksiteten

Informantene formidler at teamets dedikerte interesse og felles fokus på deres uttrykte problemstillinger har hatt vesentlig betydning for opplevd utbytte av veiledningen. Informantene beskriver dette gjennom nyanserte erfaringer. Dina's følgende utsagn eksemplifiserer slik jeg ser det informantenes beskrivelser knyttet til deres erfaringer et delt felles faglig fokus :

Ja jeg føler i hvert fall veldig det, at det var et felles fokus ..på meldingen og det vi ønsket svar på da .. at de hadde sikkert tanker om sin egen rolle inn i det, men at det også var veldig tilrettelagt for at alle skulle bli til et vi da.. ja mer en holdning.. at det var mer .. ja at man ønsket mer å finne ut hva man kan gjøre videre da...sammen.. og

alle hadde noe å bidra med på hvert sitt nivå, uten å skulle fremheve på en måte bare sitt...bare sin rolle da (Dina, s. 5, nr.54).

Dina beskriver en opplevd "vi-følelse" med veiledningsteamet. Hun vektlegger imidlertid også refleksjoner relatert til at teamet sannsynligvis er bevisst i forhold til egen rolle. Dina tolkes til å uttrykke en implisitt forståelse av at på tross av en samarbeidsorientert dialog og praksis er relasjonen mellom informant og teamet av en mer asymmetrisk art. Hun uttrykker derimot ikke at dette er av negativ karakter, men hennes utsagn tolkes heller som en tydeliggjøring av egen bevissthet i forhold til den relasjonelle konteksten. Dette er en bevissthet som kommer til uttrykk hos samtlige informanter. (jmf.pkt.4.1.1). Teamets samarbeidsorienterte holdning og felles fokus på informantens faglige problemstillinger fremheves i så måte som en kvalitativ faktor, som slik jeg forstår det bidrar til å dempe den asymmetriske relasjonen mellom informantene og teamet. Informantene beskriver det som en holdning som kom til uttrykk gjennom teamets dedikerte interesse og engasjement for informantenes faglige dilemma. Camilla uttrykker det slik: (..) de tok i mot vår problemstilling.. og utdypet og nyanserte helhetsbildet sammen med oss.. og ..helheten kom tydeligere fram (Camilla , s. 124 , nr. 125) Informantene vektla beskrivelser av hvordan reflekterende team's arbeidsform ivaretok et gjensidig felles fokus på deres formulerte faglige problemstilling. Teamet's nyanserte innspill bidro til å utgjøre en nødvendig forskjell gjennom en mer helhetlig forståelse av presentert problematikk. Dette tolkes som av stor verdi for informantenes utbytte av veiledningsprosessen. Benedicte trekker også fram paralleller til sin egen praksis og verdigrunnlaget hun selv vektlegger som terapeut . Hun uttrykker det slik:

(..) det vet vi og i vår.... som terapeut .. at man må liksom gå den samme veien, og trekke den litt sånn sammen (...) og det opplevde jeg jo og .. at det var sånn det var og vår bekymring ble tatt på alvor, det var veldig fint , jeg følte meg veldig sånn ivaretatt, det ble imøtekommet da, vår problematikk (Benedicte, s. 25 nr. 86).

Begrepene imøtekommenhet og ivaretagelse går som en rød tråd gjennom informantens beskrivelser, og kommer slik jeg forstår det blant annet til uttrykk gjennom teamet's utforskende og dedikerte felles fokus på informantenes beskrivelser av sine opplevde faglige dilemma. Dette tolkes som et verdigrunnlag av gjennomgående betydning for informantenes utbytte av veiledningsprosessen.

4.3.2 Den anerkjennende dialogs betydning

Å bli møtt med en anerkjennende holdning av teamet tolkes i studiens materiale som av vesentlig betydning og av stor verdi for samtlige informanter. Informantene bruker mye tid og tankevirksomhet på å gjøre sitt ytterste i forhold til barnet og familiens situasjon med stadige bekymringer for om de har tilstrekkelig kompetanse i forhold til den komplekse problematikken, og opplevd anerkjennelse fra teamet vektlegges som av stor betydning for alle informantene. Det er imidlertid nyanser i hva som vektlegges som betydningsfull anerkjennelse for den enkelte, i deres respektive utsagn. Anna uttrykker det slik:

For det er tross alt, jeg sitter der som en enslig saksbehandler, og man har gjort sitt beste. Og det at de faktisk berømmer den jobben vi har gjort da .. Det gjør at man senker skuldrene lite grann .. og man føler litt trygghet da .. og ivaretagelse (..) så .. så det gjør jo at man .. okay da har jeg i hvert fall gjort noen gode vurderinger i situasjonen, og det er jo klart at det er jo viktig. G; Absolutt. A: Man er jo bare et menneske oppi det hele ikke sant? (Anna nr.112 – 116, s. 9-10).

Anna formidlet at hun akkurat var ferdig med forintervjuet, og usikker på hvordan hennes fremstilling var blitt forstått av det lyttende teamet. At refleksjonsprosessen startet med anerkjennede refleksjoner fra teamet vektlegges både av Anna og de øvrige informantene, og kan forstås som at teamets anerkjennende kommentarer gav informantene fornyet tillitt

til egne vurderinger og økt trygghet i den videre veiledningsprosessen. Benedicte nyanserer videre opplevelsen av å bli møtt med anerkjennende refleksjoner i følgende utsagn:

Ja, jeg synes vi ble veldig ivaretatt. Det var min beste opplevelse med reflekterende team, så .. og de .. det ble veldig ivaretatt på den måten at det der med at jeg opplevde at de tok oss på alvor. De synes også dette var noe som.. som var verdt å komme for, vår bekymring.. (Benedicte s. nr.76)

Benedicte beskriver og nyanserer her opplevelsen av å bli møtt med en anerkjennende holdning. Hennes opplevelse av å bli tatt på alvor i sin bekymring vektlegges i denne sammenheng. Benedicte beskriver at hun i forkant av konsultasjonen hadde opplevd høy grad av usikkerhet i forhold til vurderinger knyttet til bekymringsnivået hun selv opplevde. Samtlige informanter vektlegger betydningen av å lytte til anerkjennende refleksjoner i teamets dialog og at det formidles anerkjennelse for at de har valgt å søke faglig bistand for sin uttalte bekymring. Dette oppleves slik jeg forstår informantene som en indirekte aksept av deres faglige problemstillinger. Informantene formidler at de ved å lytte til anerkjennende refleksjoner som støttet deres initiativ til å oppsøke veiledning i en krevende arbeidssituasjon, hadde betydning for både opplevd trygghet i den videre refleksjonsprosessen, men også i den videre arbeidsprosessen med barn og familie.

Camilla formidler i tillegg en opplevelse av likeverd i den anerkjennende refleksjonen fra teamet:(..) altså her er vel det denne likeverdige ...likeverdet som vi snakket om...vi fikk også tilbakemelding om at vi hadde framstilt denne saken svært ryddig og oversiktlig (Camilla, s. 10, nr.57). Begrepet likeverd kom til uttrykk i de anerkjennende refleksjonene fra teamet. At anerkjennelsen er konkret i sitt uttrykk og samtidig av hedrende karakter tolkes igjen som å styrke en opplevd faglig aksept i veiledningskonteksten. Den faglige aksepten som kommer til uttrykk i en anerkjennende holdning vektlegges av informantene også med henblikk på trygghet i den videre konsultasjonsprosessen. Dina vektlegger i så måte at hun gjennom å lytte til teamets anerkjennende holdning og uttrykksform, opplever økt trygghet i egen rolle i den videre refleksjonsprosessen (Dina , s.8, nr.78) Opplevelsen av en anerkjennende

holdning som en trygghetsskapende faktor, ble av informantene beskrevet med forskjellige nyanser. Eva formidler en opplevelse av anerkjennelse av sin uttalte faglig baserte bekymring, ved at et så bredt spekter av fagpersoner tok seg tid til å prioritere hennes faglige problemstillinger. Hun løfter i den sammenheng fram opplevelsen av å stå mye alene med ansvaret i forhold til den komplekse problematikken (Eva s. 23, nr. 222). Verdien av at ens problemstilling ble imøtekommet med interesse og faglig engasjement gjennom teamets refleksjoner, tolkes ut i fra informantenes utsagn som en anerkjennelse i seg selv.

Den anerkjennende dialogs verdi løftes således fram som av gjennomgående betydning for opplevd utbytte av veiledningsprosessen. Med en spesiell vektlegging av å bli imøtekommet og tatt på alvor i en faglig baserte uro og bekymring. Videre tolkes det som betydningsfullt at den anerkjennende holdningens implisitte faglige aksept fra teamet, også bidrog til trygghet både i den videre veiledningsprosessen, og i det videre arbeidet med barn og familie. Gjennom informantenes beskrivelser av den anerkjennende dialogs effekt, ble også begrepet likeverd løftet fram. Med utgangspunkt i informantenes samlede beskrivelser får jeg igjen en opplevelse av at teamets anerkjennende og utforskende holdning i møte med informantene bidrog til å dempe det asymmetriske aspektet i samarbeidsrelasjonen.

4.4 Styrket faglig integritet og utvidet faglig handlingsrom

Betydningen av å kunne motta veiledning og tilegne seg ny kunnskap ved hjelp av tilnærmingen og samtaleformen i reflekterende team i en tverretattlig og tverrfaglig kontekstuell ramme, ble formidlet som hensiktsmessig og betydningsfullt av samtlige informanter. Det var 2 områder som spesielt pekte seg ut i informantenes beskrivelser. De er formulert i følgende underpunkter: 1) Å skape rom for indre og ytre dialog, 2) Nye handlingsalternativer i en fastlåst situasjon. Informantgruppen fremstår imidlertid som nyansert i hvilken grad de spesifikke fokus vektlegges.

4.4.1 Å skape rom for indre og ytre dialog

Reflekterende team's dialogiske struktur hvor det legges til rette for veksling mellom indre og ytre dialog, beskrives av informantene som hensiktsmessig for det faglige utbytte av konsultasjonsprosessen. Her vektlegges spesielt muligheten for ivaretagelse av - og tid til egne indre tankeprosesser under teamets refleksjoner. Informantenes beskrivelser av at det gjennom samtaleformens skifte av posisjoner, tilrettelegges for et skifte mellom å lytte og å snakke uttrykkes slik jeg forstår det som positivt av samtlige informanter. Ved å lytte til det reflekterende teamets pågående dialog, blir deres egne indre tanke og refleksjonsprosesser inspirert. De uttrykker slik jeg forstår det at ved å sitte i lytteposisjon, gir dette i tillegg ro til å ta inn teamets refleksjoner, og mulighet til å åpne opp for deres tanker og ideer uten å gå i forsvar, på hva man har gjort og ikke har gjort. Dina uttrykker det slik (..) jeg opplever i hvert fall at det .. at man reflekterer mer selv også, når man lytter til andre ..at man da ikke er i forsvar med en gang, på hva man har gjort, og hva man ikke har gjort (Dina s. 2 , nr.26).

Muligheten for å lytte til hvordan teamet oppfatter og reflekterer rundt ens egne tanker som ble formidlet i intervjuprosessen blir fremhevet av informantene. Dina beskrev i det overstående hvordan det setter i gang egne refleksive tankeprosesser og utvider hennes egne perspektiver. Dette bekreftes også av de øvrige informantene. Gjennom å lytte til teamets samtale rettet mot den nylig avsluttende intervjusekvensen, og oppleve at teamet har tatt inn og løfter fram sine refleksjoner rundt informantens beskrivelser, fremheves som betydningsfullt. Benedicte beskriver det slik:

(..) altså om man opplever at teamet tar inn og registrerer det man sier, og man får det tilbake.. det blir liksom en gjenklang med en større forståelse.. da er det jo helt supert, da åpner det opp for noe, og det er jo nettopp det terapiprosesser også handler om, å kunne åpne opp rommet å få nye innspill da, .. det synes jeg de var gode til på Barnehuset (Benedicte, nr.41, s. 10-11).

Benedicte beskriver her betydningen av at teamet i sine refleksjoner har tatt inn og respondert på hva hun har formidlet i forintervjuet. Ved å lytte til deres refleksjoner som tar utgangspunkt i hennes beskrivelser, åpnes et *dialogisk rom* mellom henne og RT. Dette bidrar til en opplevelse av det hun selv beskriver som "en gjenklang av større forståelse". I studien tolkes det som at teamets refleksjoner knyttet til informantenes faglige problemstillinger, bidrar til en indre dialog og opplevelse av positiv resonans hos informantene, som åpner opp deres bevissthet og nysgjerrighet for teamets videre refleksjoner og refleksive råd. Samtlige informanter har lagt vekt på at de oppsøker konsultasjonsteamet i en belastende og sårbar arbeidssituasjon, og tolkes dithen at muligheten for å lytte til teamets refleksjoner bak en "imaginær vegg," gir ro og nødvendig fokus til å ta inn nye innfallsvinkler og ideer for videre arbeid med barnet og familien. Camilla uttrykker det slik:

Igjen dette med at jeg kunne plukke til meg hva som ble sagt, og det er jo det som er fordelene med reflekterende team. Man sitter ikke i direkte kommunikasjon, men man kan trekke seg tilbake i en mer kontemplativ posisjon, og lytte : "å ja ..og det var viktig ..", så satt jeg og noterte meg hva som var viktig for meg i denne saken (Camilla , s. 19, nr.115).

Både Camilla og de øvrige informantene beskriver at skifte av posisjoner i samtalen med dets implisitte tilrettelegging for indre dialog betraktes som en spesifikk kvalitet ved anvendelse av reflekterende team's samtaleform. Informantene beskriver den indre dialogs mulighet for å ivareta egen faglig integritet ved å fokusere på hvilke momenter i teamets refleksjoner som har betydning og er relevant i forhold til deres problemstilling, som vesentlig for det kvalitative utbytte av veiledningen. Flertallet av informanter uttrykte betydningen av nok tid til ytre dialog også i den avsluttende sekvensen av veiledningsprosessen . Slik jeg forstår gjeldende informanter hadde deres nylig beskrevne indre dialog satt i gang nye tanke og refleksjonsprosesser, gjennom å lytte til teamets refleksjoner. Dette bidro til et behov for mer tid til avsluttende spørsmål og eventuelle

avrundende refleksjoner. Anna uttrykker det slik: (..) kanskje bare brukt noen minutter ekstra da, på en sånn oppsummering og hvordan .. ja både hvordan de erfarte det og hvordan jeg erfarte det (Anna, s.10, nr.132) Slik jeg tolker Anna`s utsagn formidler hun her et ønske om en utvidet avsluttende dialog med teamet rettet mot både egne og teamets erfaringer knyttet til veiledningsprosessen.

Betydningen av helheten i reflekterende prosessers veksling mellom indre og ytre dialog og begge posisjoners gjensidige avhengighet av hverandre, løftes her frem av gjeldende informanter. Eva nyanserer et slikt perspektiv ytterligere ved å belyse et behov for en kort pause i veiledningsprosessen etter å ha lyttet til teamets refleksjoner. Muligheten for en kort intern dialog med sin kollega rettet mot mulige oppklarende spørsmål til avslutningssekvensen med teamet, vektlegges (Eva, s. 31 nr. 132). Samtalestrukturens tilrettelegging for veksling mellom ytre og indre dialog er som tidligere nevnt noe alle informantene uttrykker som betydningsfullt for opplevd kvalitet i veiledningsprosessen. Ut i fra informantens beskrivelser tolkes det også og som et vesentlig moment for å kunne ivareta egen faglig integritet i veiledningsprosessen. Flertallet av informantene vektlegger også betydningen av tilstrekkelig tid til ytre dialog med teamet i avslutningssekvensen, og at dette er betydningsfullt for det helhetlige utbytte av den refleksive veiledningsprosessen.

4.4.2 Nye handlingsalternativer i en fastlåst situasjon

Alle informantene formidlet at å lytte til det reflekterende teamets tverretatlige og tverrfaglige innbyrdes refleksjoner, utvidet informantgruppens faglige breddekunnskap relatert til vold og overgrepssproblematikk mot barn, og gav nye handlingsalternativer i en fastlåst og belastende arbeidssituasjon. Betydningen av å kunne motta veiledning og tilegne seg ny kunnskap ved hjelp av tilnærmingen og samtaleformen i reflekterende team, i en tverretatlig og tverrfaglig kontekstuell ramme ble således formidlet som hensiktsmessig og betydningsfullt av informantene. De fremhevet i den sammenheng et bredere faglig handlingsrom og utvidet handlingskompetanse etter endt veiledning , som gav trygghet i det videre arbeidet med aktuell problematikk. Dette spesifiseres blant annet i forhold til en opplevd økt kompetanse og trygghet med henblikk på hvordan man kan tematisere og

snakke om ofte svært komplekse og sårbare tema knyttet til bekymring rundt vold og overgrepssproblematikk. Benedikte uttrykker det slik:

(..) sånn at det har hjulpet med min egen sånn fagutvikling i feltet.. jeg tenker at neste gang jeg får en sak.. eller neste gang hvor jeg har noen mistanker om .. misbruk eller .. også vold.. så tenker jeg at det blir så mye lettere for meg å snakke om det.. jeg føler at jeg har fått en trygghet da, som jeg håper jeg tar med meg videre (Benedicte, s.30. nr. 127).

Benedicte vektlegger her betydningen av at det tverretatlige/faglige teamet gjennom sin refleksive dialog knyttet til hennes problemstilling har bidratt til at hun nå står stødigere i sitt faglige arbeid med kompleks problematikk. Et ønske om å få utviklet økt faglig trygghet og handlingskompetanse i møte med vold og overgrepssproblematikk oppleves å gå som en rød tråd gjennom alle informantenes beskrivelser. Det tolkes dermed som at alle informantene anser bredden og spisskompetansen i den tverrfaglige og tverretatlige kompetansen som et kvalitativt moment i refleksjonene og betydningsfullt for det helhetlige utbytte av konsultasjonsprosessen. Ved hjelp av å lytte til bredden i faggruppene og fagetatene refleksive dialog knyttet til deres problemstilling, ble det faglige helhetsbildet tydeligere. Camilla beskriver sine erfaringer slik:

Så det ble litt klarere for meg i denne saken, da den var så kompleks. Og det var lett å surre sammen hvor er det vi skal slutte, og hvor er det andre sentrale etater skal starte sitt arbeid? Tankene og refleksjonene fra det tverretatlige teamet , bidrog til helheten, og at vi ble sikrere på at ...hvordan vi skulle gjøre det...og at vi hadde tenkt .. gjennomtenkt .. saken sammen (Camilla , s.28, nr.171).

Her fremheves et perspektiv rettet mot at det i arbeid med vold og overgrepssproblematikk mot barn er av stor betydning at samordning av tjenestene som er involvert i barnets

situasjon er ivarettatt. Dette krever at aktuelle fagpersoner har oversikt og kunnskap om det helhetlige tjenesteapparatets tilbud og hvilke funksjoner de enkelte etater ivaretar. Jeg tolker både Camilla og den øvrige informantgruppen til å vektlegge at å lytte til det tverretatlige og tverrfaglige teamets gjensidige refleksjoner og refleksive råd gav en bedre oversikt over grenseoppganger i den enkelte etats ansvars og funksjonsområder. Anna vektlegger at summen av teamets ulike faglige ståsteder og perspektiv, sammen med hennes kunnskap om aktuell sak, utgjør en sentral faglig helhet. Hun beskriver i tillegg betydningen av å ikke stå alene med de faglige vurderingene som må gjøres. Å få en bred tverrfaglig analyse hvor hennes egen faglig kompetanse integreres vektlegges som betydningsfullt (Anna , s. 15, nr. 209).

Å utvikle trygghet i egen rolle som fagperson fremtrer som et sentralt fokus hos samtlige informanter. Dina formidler at hun etter endt konsultasjon sitter igjen med en følelse av både å ha fått bekreftet relevansen i sin uro, samt at det tverretatlige/tverrfaglige teamet i refleksjonsprosessen i tillegg har bidratt med en nyansering og bredde i fokus og faglig forståelse av barnet og familiens situasjon. De tverrfaglige refleksjonene har slik jeg forstår det bidratt til at de som barneverntjeneste kan møte familien med et utvidet vurderingsgrunnlag og ”et åpnere blikk” og en mer nyansert forståelse med henblikk på hennes tidligere faglige problemstilling (Dina, s. 12, nr.112). Alle informantene uttrykte at anvendelsen av et tverrfaglig og tverretatlig reflekterende team, med bredde og spesifikk fagkunnskap rettet mot vold og overgrepssproblematikk mot barn gav økt handlingsrom og handlingskompetanse. Muligheten for å kunne tilegne seg et bredt tverrfaglig påfyll fra et team med aktuell spisskompetanse, kombinert med samtaleformens tilrettelegging for indre og ytre dialog tolkes som av vesentlig kvalitativ verdi for det helhetlige utbytte av veiledningsprosessen. Benedicte beskriver avslutningsvis hvordan veiledningsprosessen slik jeg forstår det har bidratt til personlig vekst og profesjonell utvikling ved følgende utsagn:

Så sånn sett så...så har det vært.. sånn nyanseringsarbeid (...) jeg følte at nå har jeg liksom fått...nå får jeg grep om saken min igjen.. nå vet jeg liksom hvordan jeg kan være her, uten at jeg mister meg sjøl fordi jeg blir så redd (Benedicte, s. 29, nr.117).

Bendicte utsagn representerer også de øvrige informantens beskrivelser rettet mot teamets fokus på å løfte fram en nyansert faglig forståelse av deres problemstilling. Dette bidrog til et utvidet faglig handlingsrom som dempet den tidligere beskrevne utryggheten for å trå feil, i et faglig svært komplekst og sårbart arbeidsfelt.

4.5 Oppsummering av funn

I dette kapittelet har jeg foretatt en presentasjon av funnene og underfunnene som ble identifisert ved hjelp av IPA. Informantene har gjennom sitt dedikerte faglige engasjement delt og beskrevet verdifull erfaringsbasert kunnskap vedrørende deres opplevelser rettet mot studiens problemstilling og forskningsspørsmål.

De kontekstuelle rammene bidrog i forkant av veiledningsprosessen til at flertallet av informantene hadde forventninger rettet mot en mer eksplisitt rådgivning spesifikt rettet mot normativ juridisk og politifaglig kunnskap. Det var også forventninger knyttet til deltakelse fra teamet i beslutningsprosesser som gjaldt de tyngste vurderingene knyttet til eventuell politianmeldelse. At konsultasjonsteamet derimot anvender refleksiv dialog og reflekterende team's samtaleform og struktur ved formidling av normativ kunnskap, blir i informantenes beskrevne erfaringer omtalt som et kvalitativt moment i veiledningsprosessen, og en faglig støtte som styrker informantenes eget vurderingsgrunnlag. Sentral subjektivitet erstatter en opplevd objektposisjon med mindre opplevd grep om egen arbeidsprosess.

Betydningen av opplevd ivaretagelse gjennom reflekterende team's s tilnærming og kommunikative samtalestruktur, ble beskrevet som et kvalitativt aspekt i forhold til trygghet i den videre veiledningsprosessen. Tilnærmingens kommunikative samtalestruktur var også et sentralt moment for å tydeliggjøre informantenes problemstilling, med henblikk på påfølgende refleksjoner fra teamet. Intervjuers ivaretagelse av tilnærmingens struktur og samtaleform gjennom hele veiledningsprosessen, tolkes som et sentralt moment for opplevd utbytte og trygghet. Her vektlegges det relasjonelle aspektet, med vekt på informasjon, gjensidighet og en dedikert interesse og utforsking av informantens problemstilling. En

ivaretakende og tydelig kommunikasjonsstruktur demper også det metakommunikative aspektet ved anvendelse av et stort team i et stort lokale.

Informantene beskriver teamets samarbeidsorienterte holdning gav en "vi-følelse". Teamets dedikerte felles fokus på deres problemstilling og den anerkjennende dialogs verdi var av gjennomgående betydning for opplevd utbytte av veiledningsprosessen. Å bli imøtekommet og tatt på alvor i en faglig baserte uro og bekymring var vesentlig. Teamets samarbeidsorienterte holdning formidlet en implisitt faglig aksept og støtte, som bidrog til trygghet både i den videre veiledningsprosessen, samt i det videre arbeidet med barn og familie. Teamets felles fokus på aktuell problemstilling og den anerkjennende dialogs effekt, ble assosiert med begrepet likeverd . Mitt inntrykk er at teamets anerkjennende og utforskende holdning i møte med informantene bidrog til å dempe det asymmetriske aspektet i samarbeidsrelasjonen.

Samtaleformens tilrettelegging for indre og ytre dialog bidrog til ivaretakelse av faglig integritet og gav rom for økt fokus på selvstendige faglige vurderinger. Betydningen av nok tid til ytre dialog i avslutningssekvensen ble vektlagt, med henblikk på en ivaretakelse av uavklarte spørsmål og det helhetlige faglige utbytte av veiledningsprosessen. Et utvidet handlingsrom ble beskrevet gjennom anvendelsen av tverrfaglig og tverretatlig kompetanse med bredde og spesifikk fagkunnskap rettet mot vold og overgrepssproblematikk. Dette var av vesentlig verdi for utbytte av konsultasjonen.

5 Drøfting

I dette kapittelet vil jeg diskutere studiens 4 hovedfunn med tilhørende underfunn. Hvert av de 4 hovedfunnene og underfunnene vil bli diskutert med utgangspunkt i min problemstilling :

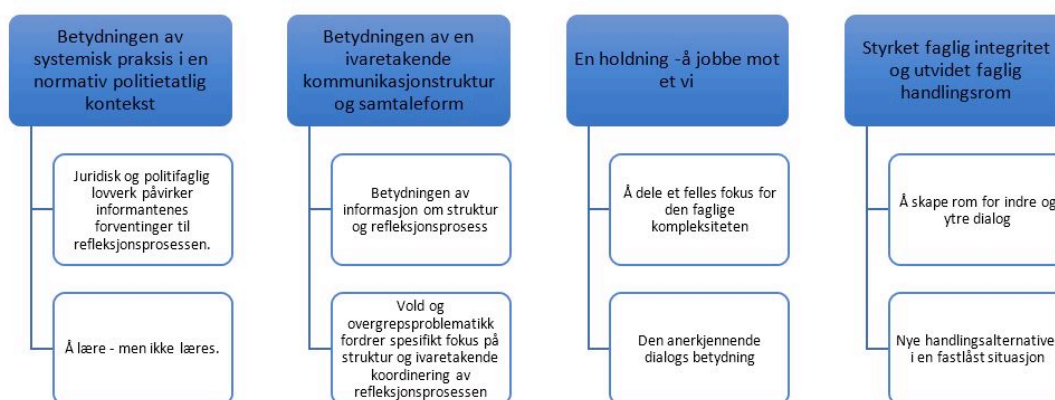
Hvordan opplever brukere av konsultasjonsteam om vold og/eller seksuelle overgrep mot barn, anvendelsen av reflekterende team?

Studien har følgende forskningsspørsmål:

- (1) Hvordan opplever du at bruk av reflekterende team ivaretok og belyste dine faglige problemstillinger?*
- (2) Hvordan har bruk av reflekterende team påvirket ditt utbytte av konsultasjonsprosessen?*
- (3) Hvordan har en normativ/politietatlig kontekst påvirket ditt utbytte av konsultasjonsprosessen?*

Funn og underfunn vil videre knyttes opp mot aktuell teori og tidligere forskning.

Avslutningsvis vil jeg formidle mine tanker knyttet til implikasjoner for praksis og videre forskning.

5.1 Betydningen av systemisk praksis i en normativ politietatlig kontekst

Informantene var samstemt i sin forståelse av at en normativ (politietatlig) kontekst i regi av Statens Barnehus er en hensiktsmessig kontekst for konsultasjon som gjelder bekymring for vold og/eller overgrep begått mot barn. De kontekstuelle rammene påvirket informantenes forventninger til konsultasjonsprosessen. Forventningene knyttet til *den politietatlige konteksten* var spesifikt knyttet til juridiske og politifaglige spørsmål. Dette er i tråd med Batesons (1972) beskrivelse av kontekstforståelse som den meningsbærende psykologiske forståelsesrammen vi forstår et fenomen innenfor.

Systemisk praksis i en politietatlig kontekst, hvor fokus i veiledningen blant annet er knyttet til potensielle alvorlige lovbrudd rettet mot barn, innehar i studiens kontekst nødvendigvis elementer fra flere epistemologiske perspektiv (Lorås & Sundelin, 2018). Informantene formidlet at de søkte faglig bistand fra konsultasjonsteamet i en svært belastende arbeidssituasjon relatert til alvorlig bekymring knyttet til vold og overgrepssproblematikk mot barn.

5.1.1 Juridisk og politifaglig lovverk påvirker informantens forventninger til veiledningsprosessen.

Med tanke på at juridisk og politifaglig lovverk påvirket informantenes uttrykte forventninger, vil jeg her trekke inn Aadland (2007, s. 39) sin beskrivelse av *den fjerne hjelperelasjonen* (Barnet og dets familie). I veiledning knyttet til komplekse barnevernfaglige vurderinger, ønskes gjerne holdepunkt som gir en viss garanti for at *den fjerne hjelperelasjonen* blir ivaretatt. Nødvendigheten av å tilegne seg kunnskap og innsikt i etiske perspektiver i forhold til gjeldende lovverk og prosedyrer vil ha sentral betydning. Dette med henblikk på å bidra til mest mulig verdig og rettferdig behandling av *den fjerne hjelperelasjonen*. Det er imidlertid i Riksadvokatens brev 2 mars (2017) *Felles retningslinjer for Statens – barnehus – politi og påtalemyndighetens deltakelse i konsultasjonsteam*, formulert klare retningslinjer for politiets og de statlige barnehusenes rolle i konsultasjonsteamene. I gjeldende rundskriv og retningslinjer vurderes det som

problematisk dersom påtalemyndigheten og polititjenestepersoner gir konkrete råd om det for eksempel bør inngis anmeldelse eller ikke i konkrete saker . Dette baseres på den begrensede informasjonen som gjøres tilgjengelig i en konsultativ sammenheng, og begrunnes videre med at opplysninger og informasjon *tolkes ulikt avhengig av blant annet mottakers faglige ståsted, oppgaver og erfaringer*, og at en "sak" viser seg regelmessig å være både mer og mindre alvorlig og omfangsrik enn først antatt (Riksadvokaten, 2017). Det vektlegges imidlertid at politi og påtale kan gi mer generell informasjon om aktuelt lovverk, *avvergeplikten*, og hvilke vurderingsgrunnlag som er sentrale rettet mot aktuelle lovverk mv. Men uten å aktivt intervenere i den konkrete saken .

I Riksadvokatens brev (2017) "Felles retningslinjer for Statens Barnehus-Politi og påtalemyndighetenes deltakelse i konsultasjonsteam" sine føringer legges det til rette for at konsultasjonsteamene skal bidra til å styrke og utvide informantenes egne perspektiver og faglige vurderingsgrunnlag . Det vektlegges at det ikke skal gis instruktive råd eller at beslutninger overtas av politifaglig ansatte i teamet. Dette kan paradoksalt nok bidra til å bygge en imaginær "ontologisk bro" mellom det autoritative juridiske og politifaglige lovverk i retning av et systemisk veiledningsperspektiv (Lorås & Sundelin 2018). Camilla beskriver det slik:

(..) vi trengte jo nettopp kompetanse fra politietaten, og altså politijuristene .. sammen med annet faglig personale. Så det var altså en blanding av at ..vi trengte også konkrete råd.. så Barnehuset var riktig sted å henvende seg til i denne saken (...) Men det som foregikk i den konsultasjonen var jo en .. at all kompetansen og kunnskapen fra de forskjellige faggruppene ble jo lagt på bordet .. i en type dialog mellom partene. Sånn at det som jo var bra med det, var at man kunne plukke og hente det som passet og jeg så etter da (Camilla, s.14, nr. 83).

Jeg undres her på om informantens beskrevne tilfredshet med at nødvendig normativ juridisk kunnskap formidles gjennom reflekterende team's systemiske rammeverk kan ses i lys av aspekter ved Lorås & Sundelin's beskrevne multi - epistemologiske perspektiv. De

vektlegger hvordan normativ kunnskap i gitte sammenhenger både ønskes og er nødvendig, men kan integreres i perspektivet av en samarbeidende og samskapende praksis (Lorås & Sundelin, 2018).

Norce (2019), viser i sine funn til at konsultasjonsteamene funksjon utvilsomt svarer til et behov for faglig støtte, tverrfaglige vurderinger og et eksternt blikk når fagfolk opplever bekymring eller strever i saker hvor barn potensielt er utsatt for vold og/eller seksuelle overgrep. Anerkjennelse og bekreftelse var for øvrig en sentral ingrediens i vektlagt støtte (Norce, 2019, s. 4-5).

5.1.2 Makt og kunnskap

Focault er en av teoretikerne som har gitt terapifeltet nye perspektiver på begrepene makt og kunnskap. Han beskriver makt som tilstedeværende i alle sosiale relasjoner , og begrepet makt må sees i forhold til den konteksten den kommer til uttrykk i (Focault, gjengitt i Lundby,1998,s. 93). Andersen (1999) uttrykker at begrepet veiledning ikke samsvarer med det postmoderne språkssystemiske og samarbeidende utgangspunktet for reflekterende team, men henleder til en mer hierarkisk struktur . Han foreslår begrepet samarbeid som et mer dekkende begrep (Andersen, 1999,s .151). Håkon Hårtveit (2008) bifaller at dette er en side å fremheve, men er også opptatt av at når veiledning gis, impliseres elementer av hierarki og ulikheter i makt. I følge Hårtveit vil ordet *samarbeid* underkommunisere komplementariteten i slike forhold.

Skjult makt er ofte dobbel makt ,og om den blir underkommunisert, eller gitt andre mer ”myke” navn, kan den bli enda vanskeligere å håndtere i en veiledningskontekst (Hårtveit, 2008, s. 235-236).

Inga Magrethe Skau (2003) skriver i sin bok ”Mellom makt og hjelp” at det i begreper som brukes i hjelpeapparatet, som for eksempel *behandling*, *omsorg* ligger en tilsøring , hvor maktaspektet er usynlig. Det blir videre lagt vekt på viktigheten av at vi som profesjonelle

hjelperne erkjenner maktaspektet i egen yrkesrolle. Det vil gi en økt bevissthet med henblikk på å forstå maktaspektets betydning for relasjonen mellom hjelper og den som søker hjelp (Skau, 2003, s. 31,32). Mitt inntrykk er at informantene gjennom nyanserte utsagn gav uttrykk for at de på tross av veiledningens systemiske perspektiv, var bevisst maktaspektet i kontekstens normative (politietatlige) rammeverk. Eva illustrerer med sitt utsagn informantenes bevissthet i forhold til maktaspektet i den kontekstuelle rammen :

(..) de skulle jo ikke gi noe veiledning i forhold til om barneverntjenesten skulle anmelde eller ikke..(...) men det er allikevel en ulik maktbalanse.. i erfaring og kompetanse .. og det at man søker råd (Eva s.15, nr.95).

Eva's utsagn kan relateres til Foucault's beskrivelse av maktens tilstedeværelse i alle relasjoner. Foucault belyser imidlertid også at hvor det finnes makt finnes også motmakt, og at det er et gjensidig forhold mellom kunnskap, makt og utøvende praksis. Ikke kun på en begrensende men også en produktiv måte. Foucault's beskrivelse av maktens dialektiske karakter gir i så måte mulighet for utvikling av nye diskurser, ny kunnskap og praksisutøvelse (Foucault, gjengitt i Lundby, 1998, s.93 - 95). I et slikt perspektiv styrker reflekterende team's dialogiske struktur og samarbeidsorienterte holdning, etter min forståelse informantenes posisjon i veiledningskonteksten.

Muligheten for å lytte til teamets refleksjoner, som har fokus på å utvide informantens vurderingsgrunnlag knyttet til faglige problemstillinger gav rom for en styrket subjektposisjon. Maktaspektet i teamets samlede kunnskapsbase, bidro til en produktiv dialektisk kraft i det dialogiske og sirkulære samspillet mellom teamet og informantene (Lundby, 1998). Gjennom reflekterende team's dialogiske struktur, styrkes muligheten for økt subjektivitet og faglig integritet i det videre arbeidet.

5.1.3 Å lære-ikke læres

Mitt inntrykk er at informantenes beskrevne erfaringer i møte med reflekterende team's samarbeidsform kan relateres til det Tom Andersen (2008) beskriver i uttrykket - å lære – ikke læres (Andersen, 1999, s. 151) .

I hvilken språkdrakt, holdning og kommunikasjonsstruktur ny kunnskap formidles , beskrives av informantene som en ”forskjell som gjør en forskjell”. Gregory Bateson (2005) beskrev læring som et kommunikasjonsfenomen, og at læring og forandring er to sider av samme sak (Bateson, 2005, s. 285: Jensen & Ulleberg, 2019). Her går mine assosiasjoner til Tom Andersen's (2007) 3 typer forskjeller i dialogiske prosesser (Andersen, 2007). Andersen beskriver hvordan et akkurat *passe uvanlig innspill* kan stimulere til inspirasjon og utvikling av nye perspektiver og mulige forståelsesrammer. En forskjell som gjør en forskjell. (Andersen, 2007) . Dina's utsagn anses som et nøkkelutsagn som eksemplifiserer informantenes erfaringer relatert til Andersens nevnte begrepsbruk, hvis de faglige innspillene blir *for uvanlig* :

(..) Det var veldig godt å ikke få for tydelige råd.. få mer muligheten til å tenke selv da.. i ettertid.. i hvert fall sett i forhold til tidligere erfaringer.. hvor det har vært veldig mye råd.. at det kan være uheldig da, at man følger det veldig strikt (Dina, s.6, nr. 62).

For strikse og instruktive råd kan slik jeg forstår informantene , bli *for uvanlig*, og bidra til en økt opplevelse av objektivitet i veiledningskonteksten. Sentral subjektivitet kan gå tapt gjennom det Buber (1992) omtaler som jeg – det forholdet , hvor en objektivisering av den hjelpetrengende reduserer muligheten for å bli hørt med henblikk på egne perspektiver (Buber, 1967). Effekten av dette kan bidra til mindre grep om egen lære og arbeidsprosess .

Jeg opplever her at Tom Andersen's beskrivelse av å lære-men ikke læres (1991) igjen aktualiseres . Harlene Anderson (2003) formidler at det i den samarbeidende dialogiske tilnærmingen vektlegges at det ved rådgivning er sentralt med høy grad av bevissthet

knyttet til at den genuine nysgjerrigheten og utforskningen for den andres dilemma ikke utelates i den videre samtaleprosessen (Anderson, 2003, s. 317-318). Den ikke vitende posisjon blir i hennes utsagn aktualisert gjennom et fokus på at teamet parallelt med å formidle kunnskap i en refleksiv dialog, beholder en utforskende og respektfull holdning til informantens aktuelle problemstilling.

Jeg oppfatter imidlertid også i informantenes utsagn verdien av teamets tverretatlige kunnskapsbase . Sentral kunnskap og retningsgivende råd formidlet i teamets refleksive dialog, bidrog til å berike utbytte av den dialogiske prosessen . Mine betraktninger knyttet til et multi-epistemologisk perspektiv blir her igjen aktualisert. Et slikt perspektiv belyser Rober's (2005) tankegods knyttet til å unngå en dikotom operasjonalisering av sosialkonstruksjonistiske ideer, som kan bidra til en frykt for å posisjonere seg som en kunnskaps og forskningsorientert systemterapeut (Rober,2005, gjengitt i Lorås & Sundelin, 2018). Dette kan i følge Lorås & Sundelin (2018) blant annet kommet til uttrykk i en dikotom forståelse, av hvordan terapeuters etiske stillingtaken som en respektfull samarbeidspartner i en ikke vitende posisjon, ikke kan kombineres med formidling av terapeutenes øvrige kunnskapsbase (Lorås & Sundelin, 2018). Informantenes uttrykte behov for tverretatlig og tverrfaglig støtte, kombinert med deres uttalte komplekse og sårbare posisjon i arbeidet med vold og overgrepssproblematikk mot barn kan da betraktes i lys av aspekter fra et multi-epistomologisk perspektiv .

I min forståelse av informantenes erfaringer knyttet til reflekterende teams tilnærming , ivaretar en systemisk veiledningsform et etisk perspektiv med henblikk på det komplekse og sårbare aspektet i arbeid knyttet til potensielt alvorlige krenkelser mot barn. Anna uttrykte at det et er en styrke å undre seg og ikke tenke at man sitter med alle svarene. Det er mennesker det handler om (Anna, s17, nr.228). Etter mitt syn aktualiserer Anna's utsagn igjen det etiske perspektivet knyttet til *den fjerne hjelperelasjonen*, som er taust tilstede. En hensyntaken til det sårbare og komplekse menneskelige aspektet, krever varsomhet, hvor nettopp faglig dybdeforståelse må formidles i lys av et etisk refleksjonsnivå (Aadland, 2007). Albaek, Binder & Milde (2019) belyser i sin forskningsrapport "Plunging in to a dark sea of emotions" kompleksiteten fagfolk opplever i arbeid med vold og overgrepssproblematikk mot barn. Nevnte kompleksitet bidrar til at det er vanskelig å ha oversikt over alle variabler i

sakskomplekset til enhver tid, og at det i arbeid med barn som kan være utsatt for vold og overgrep alltid vil være momenter av usikkerhet og tvil (Albaek, Binder & Milde, 2019)

Albaek, Binder & Milde (2019) beskriver videre at fagfolk som jobber i dette komplekse faglige landskapet knyttet til vold og overgrepssproblematikk mot barn, ofte bærer på negative historier knyttet til selv-evaluering. Opplevd utilstrekkelighet, eller bekymringer knyttet til å svikte barnet er sentrale momenter (Albaek, Binder & Milde, 2017). Med utgangspunkt i mine informanternes beskrivelser illustreres vektlegging av tilgjengelig faglig bistand og støtte som vesentlig for både personlig og profesjonell utvikling i arbeid knyttet til vold og overgrepssproblematikk mot barn (Norge, 2019).

5.2. Betydningen av en ivaretakende kommunikasjonsstruktur og samarbeidsorientert dialog.

Betydningen av en ivaretakende kommunikasjonsstruktur, og en samarbeidsorientert dialog og refleksiv samtaleform, i rammeverket av reflekterende team-modellen ble vektlagt som en vesentlig kvalitativ verdi for utbytte av konsultasjonsprosessen (Andersen, 2007; Anderson, 2003). Kommunikasjon og relasjon utgjorde i så måte to sentrale begreper i informantenes beskrivelser relatert til tema og problemstilling for studien (Ulleberg & Jensen, 2019, s. 25-26).

5.2.1 Betydningen av informasjon om struktur og refleksjonsprosess

Informasjon og dialog om struktur og prosessuell kontekst i den forberedende fasen av konsultasjonen, ble fremhevet som sentralt av alle informantene. Bateson (2005) vektla det gjensidige forholdet mellom kommunikasjon og relasjon. Vi kommuniserer alltid både om innhold og forhold. Betydningen av at koordinator og informant kommuniserer om både den relasjonelle og innholdsmessige konteksten blir fremhevet i Eva's nøkkelutsagn:

(...) ja.. det må jeg jo si var helt unikt.. så god informasjon som jeg fikk på forhånd .

Han (koordinator) tok seg god tid til å forberede meg på hva som kunne være lurt å

ha med av informasjon, han gav eksempler på spørsmål som han kom til å spørre meg.. og ..så det var helt fantastisk, for der og da visste jeg ikke hva jeg gikk (Eva,s.15, nr 87.)

Å skape trygghet og forutsigbare rammer gjennom informasjon og dialog, bidrog til å gi informantene et inntrykk av den relasjonelle konteksten, parallelt med at det ble kommunisert om reflekterende teams kontekstuelle og prosessuelle rammer. Informantene formidlet dette som en trygghetsskapende faktor (Bateson, 2005).

Harlene Anderson (2019) beskriver også det innledende møtets betydning. Hun vektlegger at måten vi raust og gjestfritt innleder et møte på, legger an tonen for karakteren og kvaliteten på relasjonen og samtalen(e) man skal ha (Anderson, 2019 ,s. 206 -207). Mangfoldet er stort og nyansert i hvordan reflekterende team blir anvendt i praksis. Informantenes tidligere individuelle erfaringer med reflekterende team utgjorde i så måte ikke et generalisert mønster (Andersen, 2007; Reichelt & Skjerve, 2009). Bateson (2005) bekravelser av kontekst som den psykologiske forståelsesrammen vi forstår og tolker informasjon uti fra , belyser betydningen av informasjon og en punktuering av konsultasjonsteamets spesifikke struktur og refleksjonsprosess. Dette gav informantene en kontekstuell og meningsbærende psykologisk forståelsesramme for den kommende veiledningsprosessen, og tolkes ut i fra informantenes beskrivelser å være en trygghetsskapende faktor av kvalitativ verdi, og en forskjell som utgjorde en forskjell (Bateson, 2005). Ut i fra mine fortolkninger vektlegger altså samtlige informanter både det kommunikative og det relasjonelle aspektet som en sentral kvalitativ faktor . Informantene vektlegger at koordinators ivaretagelse og respektfulle holdning kom til uttrykk gjennom hans informative kommunikasjon og spesifikke fokus på å skape forutsigbarhet og samforståelse i forhold til kommende struktur og refleksjonsprosess (Anderson, 2019 ; Gergen & Gergen, 2016) .

Verdien av informasjon i forkant ble beskrevet som sentralt for utbytte av veiledningen. Men hva som forstås som informasjon kan være forskjellig fra person til person. Igjen aktualiseres Bateson´s (2005) begrep vedrørende at kontekst forstås gjennom den psykologiske forståelsesrammen hos det enkelte individ. Begrepene subjektivitet og gjensidighet fremstår

som sentrale i informantens beskrivelser (Skjervheim, 2001). Betydningen av en opplevd symmetrisk gjensidig dialog er i så måte et aspekt som påvirker informantenes helhetlige opplevelse av gjeldende dialogprosess.

Betydningen av å være i subjektposisjon i sin forsamtale med koordinator fremstår som sentralt i Camilla's utsagn (Camilla s.12, nr.67). En gjensidig tre-leddet dialog knyttet til begynnende samforståelse for hennes problemstilling ble vektlagt (Skjervheim, 2001 ; Gergen & Gergen, 2016). Hennes vektlegging av selv å punktuere sentral informasjon i kommunikasjonsprosessen hadde betydning for å sikre at hennes problemstilling ble ivaretatt i den videre veiledningsprosessen. Anna (s.3, nr.41). beskrev også informasjon i forkant av konsultasjonen som en betydningsfull inngang til den kommende refleksjonsprosessen, men formidler imidlertid at hun var noe usikker på hvor mye og hva hun skulle formidle av informasjon i det kommende intervjuet med koordinator. Igjen blir begrepet gjensidighet og subjektivitet i kommunikasjon og informasjon løftet fram som et betydningsfullt aspekt for et helhetlig utbytte av dialogprosessen. Begrepet objektposisjon aktualiseres i Anna's utsagn og fremhever betydningen av å vektlegge informasjon og dialog om veiledningens systemiske perspektiv i innledningsfasen (Buber, 1992; Skjervheim, 2001). En slik bevissthet kan bidra til å styrke opplevd subjektivitet og påvirkningskraft hos informantene i den sentrale forberedende fasen av veiledningen. Samt forebygge eller dempe en eventuell følelse av å skulle prestere og bli vurdert (Andersen, 2007 ; Anderson, 2003).

En kommunikasjonsprosess med fokus på utvikling av samforståelse og sammenheng med henblikk på den helhetlige samtalestrukturen i reflekterende teams kommunikative struktur, tolkes som sentralt (Gergen & Gergen, 2016) . Måten koordinator ivaretok den innledende kommunikasjonen med informantene , ble beskrevet som et kvalitativ moment i forhold til trygghet i den videre veiledningsprosessen (Anderson, 2019) . Det relasjonelle aspektet, informativ kommunikasjon, gjensidighet og ikke minst en begynnende felles inntoning på informantens problemstilling vurderes som sentralt i informantenes beskrivelser (Skjervheim, 2001).

5.2.2 Komplexiteten i vold og overgrepssproblematikk fordrer spesifikt fokus på struktur og ivaretagende koordinering av refleksjonsprosessen

Informantene var samstemt i sine beskrivelser av reflekterende team som en hensiktsmessig strukturell ramme for veiledningen, med henblikk på kompleksiteten i vold og overgrepssproblematikk mot barn (Norge, 2019; Kjelbye, 2011). Ivaretagelse av intervjuets struktur hadde betydning for hvordan informantens problemstilling ble ivaretatt i den videre refleksjonsprosessen (Andersen 2007; Reichelt & Skjerve 2009).

I begrepet ivaretagelse, opplever jeg at informantene vektlegger en utforsking av deres faglige problemstillinger og konkrete tanker i forhold til et belastende og komplekst faglig landskap. Dette ble vektlagt som et kvalitativt moment av alle informantene, og henleder mine tanker til den ikke vitende posisjon (Bagge, 2017). At de påfølgende refleksjoner fra det reflekterende teamet ble tilstrekkelig inntonet og rettet mot informantenes spesifikke og uttrykte faglige utfordring, forstår jeg som en bieffekt av intervjuers utforskende ikke vitende posisjon i intervjuet (Reichelt & Skjerve, 2009). Dina's utsagn kan i så henseende betraktes som et nøkkelutsagn:

(..) det var vesentlig å bruke nok tid, slik at man har gått gjennom nok informasjon, sånn at at de som skal svare etterpå.. ikke tar det som er enkelt og som man kunne svart på selv da.. at de tankene som kommer etterpå vil være mer hensiktsmessig da, for oss som sitter der, i stedet for å skulle svare på det på nytt (Dina, s.8, nr.82).

Reichelt & Skjerve's (2009) viser i sin forskning til fallgruver ved bruk av reflekterende team i veiledningsgrupper. Blant annet risikoen ved at reflekterende team for raskt tar over med sine refleksjoner uten at veisøkers beskrivelser har blitt utforsket tilstrekkelig i intervjurunden. Informantenes anliggende kan da bli underkommunisert og hovedfokus blir på teamets egne refleksive fokus (Reichelt & Skjerve 2009, gjengitt i Ulleberg & Jensen, 2017, s. 190).

Informantenes faglige problemstillinger knyttet til vold og overgrepssproblematikk mot barn var forbundet med mye usikkerhet. Å stå i fare for å feiltolke barnets situasjon var et sentralt moment, men jeg fornemmet i informantenes beskrivelser også en personlig belastning ved å eventuelt skulle avdekke mulige alvorlige krenkelser utført mot barn (Albaek, Binder & Milde, 2019). En samtaleform og veiledningsstruktur som ivaretok og rommet informantenes subjektive opplevelser knyttet til deres faglige dilemmaer var av vesentlig betydning for utbyttet av veiledningen (Anderson, 2003 ; Andersen, 2007 ; Buber, 1992 ; Skjervheim, 2001). Benedicte uttrykker dette slik:

(..) for sakens skyld så er det viktig at jeg får lagt fram alt, og det at det blir som .. at det blir som jeg føler og opplever det.. og ser saken liksom .. For vi var helt sånn lost... men så opplevde jeg jo de veldig lyttende og noterende, og jeg fikk jo inntrykk av at det var mange ører som var veldig på , at vi ble tatt veldig på alvor (Benedicte, s.16, nr.58).

I Benedictes utsagn ” vi var helt sånn lost” aktualiseres etter mitt syn igjen behovet for en ikke vitende posisjon (Bagge, 2017 ; Anderson 2003). Betydningen av opplevd ivaretagelse gjennom intervjuers utforskning av informantenes subjektive beskrivelser og opplevelser i intervjuprosessen er vesentlig (Buber, 1992). At intervjuer i sin rolle fokuserer på å åpne opp, romme og utforske informantenes faglige perspektiver , i motsetning til å lukke til samtaleprosessen med sin egen forståelse er etter mitt syn sentralt (Andersen, 2007 ; Anderson, 2003). Benedicte´s beskrivelse kan også tolkes i retning av at hun opplevde en dedikert atmosfære, som kom til uttrykk gjennom teamets analoge språk . Ansvar og etikk fremstår her som sentrale begreper. Hvordan informantens budskap og perspektiver oppleves å bli nyansert og utdypet i teamet, som representerer *den nære hjelperelasjonen*, fremkommer som betydningsfullt for samtlige informanter (Aadland, 2005). Den implisitte betydningen dette har for de påfølgende refleksjonene tolkes også som sentralt hos hele informantgruppen.

At samtaleformen i intervjuet var strukturerende på egne tankeprosesser førte til at refleksjonene i etterkant ble kvalitativt mer rettet inn mot informantens problemstilling. Mitt inntrykk er videre at intervjuers ansvar for å ivareta informantenes trygghet i den kontekstuelle rammen av et svært stort team ble vektlagt som vesentlig (Jensen & Ulleberg, 2017) . Et metakommunikativ aspekt fremsto som vesentlig i den strukturelle organiseringen av teamet . Metakommunikasjon foregår og er relatert til mange nivåer . Jeg vil her trekke frem informantenes opplevelser av det reflekterende teamets omfang. Strukturell metakommunikasjon er knyttet begrepet kontekstmarkør (Ulleberg & Jensen, 2019) Jeg anser i så måte størrelsen på teamet som en kontekstmarkør. Et stort lokale, og et omfangsrikt tverretatlig team, kombinert med den komplekse tematikken i informantenes problemstilling bidrog ut i fra informantens beskrivelser til en økt sårbarhet i kontekst. En vektlegging av relasjonsaspektet gjennom intervjuers fokus på informativ og ivaretakende kommunikasjon, forstår jeg som svært betydningsfullt for alle informantene (Bateson, 2005 ; Anderson, 2003) .

Kommunikasjon og relasjonsaspektet fremstår for meg som sentrale begreper i informantenes beskrivelser av opplevd ivaretagelse i refleksjonsprosessen . Eva sier: (..) jeg tror ikke det hadde ..eller føltes så okei hvis ikke det hadde vært for den ivaretagelsen (Eva , s.7, nr. 50). Jeg anser det relasjonelle aspektet i intervjuet, og intervjuers ivaretagelse av tilnærmingens kommunikative struktur i både intervjuet men også i den øvrige veiledningsprosessen, som et sentralt moment for opplevd utbytte av teamets videre refleksjoner og det helhetlige utbytte av veiledningen. (Bateson, 2005).

5.3 En holdning – Å jobbe mot et vi

Samtlige informanter gav uttrykk for verdien av å bli møtt med en samarbeidsorientert og anerkjennende holdning når de som fagpersoner søkte bistand i en fastlåst og kompleks arbeidssituasjon som omhandlet vold og overgrep mot barn (Anderson 2003) .

5.3.1 Å dele et felles fokus for den faglige kompleksiteten

Jeg vil her starte med å knytte informantenes utsagn om betydningen av et felles faglig fokus , til filosofen Hans Skjervheim (1926-1996) . Han rettet søkelyset mot perspektiver knyttet til det refleksive forholdet mellom mennesker. Han vektla i tillegg det etiske perspektivet som omhandler symmetrien og likeverdet i mellommenneskelige relasjoner (Skjervheim, 2001). Dette er verdier jeg knytter til informantenes beskrivelser av veiledningsprosessen. Dina`s nøkkelutsagn beskriver dette:

(..) ja jeg føler i hvert fall veldig det, at det var et felles fokus.. på meldingen og det vi ønsket svar på da.. at de hadde sikkert tanker om sin egen rolle inn i det, men at det også var veldig tilrettelagt for at vi skulle bli til et vi da...ja mer en holdning .. ja at man ønsker mer å finne ut av hva man kan gjøre videre da .. sammen.. og at alle hadde noe å bidra med på hvert sitt nivå, uten å skulle fremheve på en måte bare sitt...bare sin rolle da (Dina,s. 5,nr.54).

Informantene beskriver på ulikt vis en opplevd samarbeidsorientert holdning gjennom teamets refleksive dialog (Andersen, 2007; Anderson, 2003). Dina beskrev det som tilrettelegging for en vi-følelse. Dette kan etter mitt syn relateres til Skjervheim´s tanker om at individet er en likeverdig medreflektør i en gjensidig refleksiv dialog med den andre, hvor et felles fokus i dialogen rettes mot informantenes problemstilling, som blir det tredje leddet i samarbeidsrelasjonen. Skjervheim (2001) omtaler dette som en tre-leddet relasjon. (Skjervheim, 2001, s. 270). Thomsen (2018) skriver i sin artikkel *Dydsetikken – et verdifullt bidrag til yrkesetikken for sosialarbeidere?* at en treleddet relasjon er en forutsetning for ”det gode møtet” mellom hjelper og den hjelpesøkende (Thomsen 2018, s. 75) På ulikt vis uttrykte imidlertid informantene en bevissthet omkring den komplementære relasjonen i veiledningskonteksten Slik jeg oppfatter deres utsagn, klarer teamet å ivareta en balansegang hvor veksling mellom en komplementær og symmetrisk relasjon ivaretar informantenes vi-følelse (Jensen & Ulleberg, 2019, s. 114-115). Tom Andersen uttalte i et intervju med Per Jensen (2006) at det ikke er lett å være hierarkisk orientert psykiater og

samtidig delta i reflekterende team . Andersen(2008) fremmer også sine refleksjoner rundt nettopp den krevende balansegangen mellom å inneha fagekspertise og samtidig formidle sin kunnskap i reflekterende team`s rammeverk og systemiske perspektiv i følgende utsagn:

Å balansere mellom å være signifikant og sentral og på samme tid holde seg i bakgrunnen, er litt av en utfordring. Hvordan gjør man det? Hva sier man til seg selv? Hva sier man seg i mellom(blant teammedlemmene som arbeider sammen). Det er en utrolig viktig balansegang, og likevel så vanskelig” (Tom Andersen, gjengitt i Cruz & Pereira , 2008, s.117)

Cruz & Pereira (2008, s.118) beskriver dette som å være aktivt perifere. De relaterer dette uttrykket til Anderson & Goolishians ideer om at klienten er eksperten . Jeg assosierer deres begreper videre med Anderson (2019) sin beskrivelse av å inneha relasjonell ekspertise. Å inneha relasjonell ekspertise slik jeg forstår begrepet handler nettopp om informantenes beskrivelser av teamets samarbeidsorienterte holdning og dialog.

Gjennom å rette et felles fokus på informantenes faglige dilemma, bidrog dette til å dempe den asymmetriske maktbalansen i veiledningskonteksten. Jeg vil her videre trekke en tråd mellom Skjervheim`s beskrivelse av en treleddet relasjon, og det Shotter (1993, 2010) omtaler som relasjonelt-responsiv forståelse. Det vil si å snakke på en måte som tydelig forholder seg til det *den andre* sier (Anderson, 2019, s.209). Buber (1992) sin jeg-du relasjon er også sentral i et slikt perspektiv. Mitt inntrykk er her at en ikke vitende holdning og utforsking av informantenes faglige dilemma, er en rød tråd som favner og ivaretar et beskrevet felles fokus og en vi-følelse gjennom refleksjons og veiledningsprosessen (Bagge, 2017).

5.3.2 Den anerkjennende dialogs betydning

Samtlige informanter vektla betydningen av å bli møtt med en anerkjennende holdning av konsultasjonsteamet som vesentlig (NORCE, 2019 , s. 62). I et komplekst faglig landskap

knyttet til vold og overgrep mot barn, preget bekymringer knyttet til å inneha for lite relevant kompetanse, informantenes utsagn. Jeg tolket gjennom deres beskrivelser en opplevelse av å stå mye alene i det daglige arbeidet knyttet til vold og overgrepsproblematikk. Arbeid knyttet til en eventuell avdekking vold og overgrep mot barn kan oppleves som både en personlig og profesjonell/faglig belastning (Albaek , Binder & Milde, 2018). Dette bekreftes i studien, gjennom informantenes nyanserte utsagn. En anerkjennende holdning er av gjennomgående betydning og beskrives i en nyansert språkdrakt gjennom informantenes utsagn. Benedicte's utsagn illustrerer dette slik:

(..) Ja, jeg synes vi ble veldig ivaretatt. Det var min beste opplevelse med reflekterende team, så.. og de .. det ble veldig ivaretatt på den måten at det der med at jeg opplevde at de tok oss på alvor. De synes dette var noe som var verdt å komme for, vår bekymring (Benedikte, s. , nr.76).

At informantene på forskjellig vis opplevde en dedikert interesse for deres presenterte problemstilling/sakskompleks , forstås som en opplevd anerkjennende holdning fra teamet (Anderson, 2003 ; Skjervheim, 2001; Buber, 1992). Begrepet anerkjennelse blir gjennom informantenes utsagn en opplevelse av å bli tatt på alvor i sin faglige bekymring .Teamet's interesse og aksept for informantenes beskrivelser, kan relateres til en opplevd *jeg-du* relasjon (Buber, 1992). I informantenes selvrefleksivitet knyttet til uro med henblikk på tilstrekkelig egen kompetanse, og risiko for implisitte feilvurderinger av barnets situasjon var opplevd anerkjennelse av verdi (Norce, 2019). Mitt inntrykk er at informantene belyser en sirkulær prosess, hvor intervjuers anerkjennende holdning og dedikerte interesse for informantenes problemstillinger bidrar til feedback som gir økt trygghet og inspirasjon, i videre deling av faglige bekymringer med teamet (Anderson 2003). Anerkjennelse blir i så måte etter min forståelse et uttrykk for både intervjuer og teamets gyldiggjøring av informantenes beskrivelser . Denne gyldiggjøringen blir imidlertid ikke virkningsfull om ikke en gjensidig dialektisk anerkjennelse finner sted (Bae & Waastad, 1992, s.194-195). Da først gir anerkjennelsen kraft og frihet til videre deling og utforsking (Jensen og Ulleberg, 2019, s. 216).

Makt i en kontekstuell og relasjonell ramme er imidlertid alltid tilstede. Selv om den ikke blir utøvd, er den tilstedeværende i form av muligheten for å anvendes. Ved å anerkjenne en

annens aktivitet eller utsagn , gis det også signaler om at vi har makt til å anerkjenne. (Weber, 2000) . Alle mine informanter har gitt uttrykk for en bevissthet til dette. Benjamin (1988) formidler i sin analyse av anerkjennelsens dialektikk, at manglende anerkjennelse ikke bare kan ses på som et individuelt fenomen, men kan ses i sammenheng med samfunnsmessige holdninger og strukturer, som kan bidra til polariserende og ikke- anerkjennede måte å leve relasjoner på (Benjamin, 1988, gjengitt i Bae & Waastad, 1992, s. 28). På tross av nettopp maktaspektet og den normative kontekstuelle rammen , bidro slik jeg forstår informantene, den samarbeidsorienterte og anerkjennende holdningen teamet signaliserte, til en demping av det asymmetriske aspektet i samarbeidsrelasjonen.

I informantenes utsagn opplever jeg bekrivelser som tilsier en veksling mellom symmetriske og komplementære relasjonelle erfaringer med teamet i veiledningsprosessen (Jensen & Ulleberg, 2011 s. 213). I teamets anerkjennelse av informantenes beskrevne problemstilling, impliseres en indirekte *godkjenning* av informantenes faglige dilemma. Det komplementære aspektet blir da synlig. På den annen side fornemmer jeg i informantenes utsagn, at teamet's respektfulle og aksepterende holdning, gir informantene kraft og tro på egne vurderinger i sitt videre arbeid, noe som også gir anerkjennelsen en symmetrisk karakter. Jeg opplever således at informantene uttrykker en opplevd gjensidig anerkjennende respekt for hverandres roller og ståsted i veiledningskonteksten. Det belyser slik jeg ser det at fenomenet anerkjennelse, ikke kan sees på som noe ferdigutviklet eller statisk, men er en levende prosess som utvikles i ulike relasjoner og kontekster (Bae & Waastad, s. 28 ; Jensen & Ulleberg, 2019, s. 216).

5.4 Styrket faglig integritet og utvidet faglig handlingsrom

Samtlige informanter vektla betydningen av å kunne motta veiledning og tilegne seg ny tverretatlig og tverrfaglig kunnskap ved hjelp av den dialogiske strukturen og refleksive samtaleformen i reflekterende team (Andersen,2007). Et ønske om faglig bistand og utvidet faglig handlingsrom er beskrevet som av stor verdi i en svært krevende arbeidssituasjon (Lorås & Sundelin, 2018; Albaek, Binder & Milde, 2019).

5.4.1 Å legge til rette for indre og ytre dialog

Bathkins's (1895-1975) ideer om at mennesket har en indre og ytre dialog, inspirerte Tom Andersen i hans arbeid med utvikling av reflekterende team og prosesser (Jensen & Ulleberg, 2019). Informantenes beskriver i den forbindelse positive erfaringer knyttet til reflekterende team's dialogiske struktur, hvor det gjennom et skifte av posisjoner i løpet av samtaleprosessen, legges til rette for nettopp en veksling mellom ytre og indre dialog. Dette aktualiserer det Tom Andersen relaterer til et spørsmål om hvordan det fastlåste system og det hjelpende system, kan få en meningsfull samtale sammen (Andersen, 2007, s. 45).

Informantene uttrykker dette skifte av posisjoner i samtaleprosessen, som blant annet en mulighet for å ivareta selvrefleksivitet og selvavgrensing med henblikk på ivaretagelse av egen faglig integritet (Andersen, 2007). Dina sier blant annet: (..) man reflekterer mer selv, når man lytter til andre, og at man da ikke er i forsvar med en gang. På hva man har gjort, og hva man ikke har gjort (Dina, s.2, nr. 26). Informantene beskriver slik jeg forstår det at ved å lytte til teamets refleksjoner bak en "imaginær vegg", ble de gitt mulighet for en avgrensende punktuering av teamets refleksive kunnskapsformidling, rettet mot det som passet og gav resonans til den enkelte informants faglige dilemma og problemstilling (Andersen, 2007).

Å sitte i lytteposisjon gav informantene mulighet til å lytte på en annen måte enn de ville ha gjort hvis de var involvert i å snakke og respondere i samtalen. Det kan være vanskelig å holde fullstendig fokus på en annens historie, hvis du samtidig er ment å stille spørsmål, kommentere, dele ideer og komme med nye innspill i dialogen (Bagge, 2017). Informantene beskrev også hvordan å sitte i lytteposisjon og ta inn teamets dialog og refleksive råd i forhold til eget beskrevet faglig dilemma, berørte dem. Benedicte uttrykker at det åpnet opp et rom mellom henne og det reflekterende teamet, som gav en gjenklang av større forståelse (Benedicte, s.10-11, nr.41). Å lytte innover, beskrives av Jensen & Ulleberg (2019) som å lytte etter hvilken gjenklang eller gjenkjennelse andres refleksjoner vekker i en selv (Jensen & Ulleberg, 2019, s.319). Når det av informantene trekkes paralleller til terapeutiske prosesser i eget arbeid, stemmer det overens med Reichelt og Skjerve (2009) sin forskning på reflekterende team i veiledningssammenheng. De beskriver fellestrekk mellom veiledning med reflekterende team og terapiteoribaserte veiledningsformer slik de presenteres av

Bernard og Goodyear (1998). Her inkluderes informantenes *opplevelse* av både personlig vekst og profesjonell utvikling som sentrale mål for veiledningen og sees på som to sider av samme sak (Reichelt & Skjerve, 2009).

Skifte av posisjoner og mulighet for indre og ytre dialog i reflekterende teams veiledningsrammer, bidrar i så måte og slik informantene uttrykker det, til ivaretagelse og utvikling av faglig og personlig integritet (Andersen 2007). Som Dina uttrykte det: (...) Man reflekterer mer selv og, når man lytter til andre (Dina, s.2 , nr. 26). Informantenes vektlegging av sentrale momenter i den ytre dialog med intervjuer er vektlagt og beskrevet i pkt.4.2. Flertallet av informantene vektla imidlertid i tillegg at det settes av tilstrekkelig tid til en ytre dialog i avslutningssekvensen av veiledningen (Reichelt & Skjerve, 2009). Dette forstår jeg som en indirekte anerkjennelse og tillitt/vektlegging av det reflekterende teamets bredde i tverretattlig og tverrfaglig kompetanse (Lorås & Sundelin, 2018).

Med dette som perspektiv , ser jeg at det i mangfoldet av måter å avrunde reflekterende prosesser på, og ut i fra informantens beskrivelser, et behov for nok avsatt tid til en avrundende sekvens og ytre dialog med teamet. Jensen & Ulleberg (2019, s.318-319) beskriver at det i en overordnet lytteposisjon ligger et ønske om å forstå, blir her sentralt. En nysgjerrig og interessert holdning, signaliserer at man er åpen for å bli introdusert for noe man ikke vet. I informantenes fokus på særlig viktige spørsmål knyttet til deres aktuelle problemstillinger, er det av betydning at uavklarte faglige spørsmål fra informantene kan fanges opp i avslutningssekvensen, og bidrar til en helhetlig veiledningsprosess (Andersen, 2007; Reichelt & Skjerve, 2009 ; Lorås & Sundelin, 2018).

I konsultasjonsteamenes rammer er det for øvrig ofte et aspekt av tidspress , med påfølgende konsultasjoner som skal ivaretaes . Dette kan påvirke muligheten for nødvendig ro og tilpasning av tempo i den avsluttende ytre dialogsekvensen, og dermed sette betingelser for det helhetlige utbyttet av reflekterende teams rammeverk og veiledningspotensiale (Jensen & Ulleberg, s. 318-319).

5.4.2 Nye handlingsalternativer i en fastlåst situasjon

Alle informantene formidlet betydningen av at de gjennom teamets tverretatlige og tverrfaglige sammensetning, fikk anledning til å tilegne seg utvidet faglig breddekunnskap relatert til vold og overgrepssproblematikk mot barn (Nordanger, Dybsland & Johannessen, 2012). At kunnskapsdelingen ble gjennomført i rammen av reflekterende team's systemiske perspektiv forstår jeg som et kvalitativt moment som bidrog til økt faglig trygghet og integritet i det videre arbeidet (Andersen, 2007 ; Lorås & Sundelin, 2018) .

I Norce's (2019) nasjonale forsknings og evalueringsrapport av konsultasjonsteam-modellen blir kunnskapsformidling gjennomført i reflekterende team's anerkjennende holdning og perspektiv, løftet fram som et kvalitativt moment (Norce, 2019). Informantene vektlegger betydningen av at teamets interne refleksjoner på tvers av etatlige og faglige kompetanseområder gav nyttig kunnskap om grenseoppganger og ansvarsområder mellom etatene (Albaek, Binder & Milde, 2019) . Informantene legger vekt på den unike anledningen for å lytte til teamets dialog som belyste faglig breddeforståelse gjennom ulike etatlige og faglige ståsteder og perspektiv (Lorås & Sundelin, 2018). Maturana & Valera's (1987) konstruktivistiske betraktninger om et multivers av perspektiv, kommer til uttrykk gjennom teamets tverretatlige og tverrfaglige mangfold. At informantene selv har ansvar for sine distinksjoner om hva som gir relevans i fht deres sak, henleder mine refleksjoner til konsultasjonsteamenes uttrykte fokus på å styrke informantenes eget vurderingsgrunnlag (Andersen, 2007).

Jeg opplever gjennom informantenes beskrivelser betydning og vektlegging av å få utvidet sitt etiske refleksjonsgrunnlag og faglige handlingsrom ved hjelp av *den nære hjelperelasjonen*, som i denne studien relateres til koordinator/intervjuer og det reflekterende teamet. Dette gir informantene økt trygghet og handlingskompetanse, med henblikk på komplekse faglige og etiske beslutningsprosesser som kan medføre store konsekvenser for de involverte, som i denne sammenheng inngår i *den fjerne hjelperelasjonen* (Aadland, 2007). Redsel for trå feil med tanke på risikoen for å svikte barnet er av vesentlig betydning . Feilvurderinger i motsatt fall kan også ha store konsekvenser for hele familiesystemet.

En opplevelse av økt handlingsrom og faglig handlingskompetanse vurderes i så måte etter mitt syn å være av stor verdi i informantenes arbeid knyttet til vold og overgrep mot barn. Dette understøttes av Albaek et.al. sin forskningsrapport *Plunging in to a dark sea of emotions* (2017) hvor det vises til funn relatert til belastninger i arbeid med vold og overgrep mot barn, og informantenes vektlegging av faglig støtte og kompetanseheving (Albaek, Binder & Milde, 2017). I Norce sin ferske evalueringsrapport (2019) bekreftes det også at reflekterende team oppleves som en hensiktsmessig veiledningsform. Videre løftes det frem at konsultasjonsteamene har en sentral funksjon med henblikk på tverrfaglig kompetanse heving og støtte til fagfolk i en belastende hverdag, knyttet til arbeid med vold og overgrepssproblematikk mot barn (Norce, 2019).

Dette stemmer overens med hva informantene i min studie uttrykker med henblikk på betydningen av økt faglig handlingsrom og handlingskompetanse. Både i samtaler med barnet, med familien og det aktuelle hjelpesystemet som er involvert i sakskomplekset. (Dybsland, 2018; Norce, 2019). Som en av informantene uttrykte det: Nå vet jeg hvordan jeg kan være i det, uten å miste meg selv, fordi jeg blir så redd.

5.5. Mulige svakheter ved studien

Kvalitativ forskning handler ikke om antall og jeg valgte å ta utgangspunkt i kun ett konsultasjonsteam. Bakgrunnen for valget er at det er variasjoner i hvordan konsultasjonsteamene sammensatt, og organiserer tilnærmingen reflekterende team. Ved å inkludere flere konsultasjonsteam kunne det ført til manglende kongruens i forhold til studiens tema. Et bredere utvalg av konsultasjonsteam kunne likevel gitt studien et mer omfangsrikt erfaringsperspektiv. Et lite antall informanter gav meg imidlertid anledning til å gå i dybden og få kvalitativt rike og tykke beskrivelser knyttet til studiens tema og problemstilling. Med henblikk på anonymisering av informantene dekker konsultasjonsteamet denne studien tar utgangspunkt i, et stort geografisk nedslagsfelt, og er gjort i en radius av tre forskjellige kommuner og to forskjellige fagfelt.

At informantene kommer fra både barneverntjenester og psykisk helsevern for barn og unge kan være en mulig svakhet ved studien. Informantene har forskjellige arbeidsoppgaver knyttet til målgruppen og har således hatt ulike utgangspunkt og roller i arbeidet knyttet til vold og/eller

overgrep mot barn. Dette kan ha preget deres opplevelser og beskrivelser knyttet til studiens problemstilling.

Studiens tematikk, sett i lys av erfaringer fra eget fagfelt, kan ha påvirket min for forståelse og bidratt til å farge mine fortolkninger. For eksempel kan det medføre en fare for ikke å fange godt nok opp nyanser i informantens beskrivelser. Erfaringer fra fagfeltet kan imidlertid også bidra til et godt grunnlag for forståelse av fenomenet som studeres (Thagaard, 2016, s. 206). Egen for forståelse og selvrefleksivitet knyttet til studiens tematikk har fulgt meg gjennom hele forskningsprosessen og er et tema jeg jevnlig har drøftet med veileder. Det har således vært av sentral betydning med en bevisst holdning rettet mot egen posisjonering knyttet til studiens tematikk og kontekst.

5.6 Implikasjoner for praksis

Norce anbefaler i sin evalueringsrapport (2019) et videre utviklingsarbeid av konsultasjonsteam modellen. Min studie kan bidra til ny viten om hvordan reflekterende team og prosesser oppleves å ivareta brukernes behov i deres møte med konsultasjonsteamet. Her spesifikt rettet mot hvilke elementer i tilnærmingens dialogiske, holdningsmessige, og kunnskapsformidlende karakter som kan bidra til utvikling og ivaretagelse av fagfolks faglige integritet og trygghet, i det videre arbeide med vold og overgrepssproblematikk hos barn. Ved en systematisk tilrettelegging av et videre utviklingsarbeid, hvor utvikling av reflekterende team-modellen i konsultasjonsteamene er en integrert del, vil et videre fokus på systemteoretisk praksis i normative systemer også kunne videreutvikles.

5.7 Implikasjoner for forskning

Med utgangspunkt i mine beskrevne tanker rundt implikasjoner for praksis, og et videre faglig utviklingsarbeid av konsultasjonsteamenes virke, ville det være relevant å undersøke hvilke muligheter og begrensninger medlemmene i de tverretatlige og tverrfaglige konsultasjonsteamene opplever, relatert til anvendelse av reflekterende team's dialogiske struktur i kunnskapsformidling om vold og overgrep mot barn.

Norce (2019) formidler i sin rapport at det er svært lite forskning knyttet til konsultasjonsteamenes funksjon. Det vektlegges store variasjoner i organisering av teamene, og en økt samordning vektlegges. I et videre utviklingsarbeid av konsultasjonsteamenes anvendelse av reflekterende team, kunne det derfor være av verdi og undersøke hvilke systemteoretiske perspektiver som vektlegges som av sentral verdi i skolering av team-medlemmene. Forskning rettet mot utvikling av en felles kunnskapsbase og en formalisert kunnskapsutvikling knyttet til reflekterende team tilpasset konsultasjonsteamenes funksjon, herunder videre forskning av brukernes erfaringer, ses som hensiktsmessig. Dette med tanke på en videre kvalitativ og samordnet utvikling av reflekterende team – modellen i konsultasjonsteamenes praksis. Et sekundært mål kan da være en utvikling av systemisk praksis i normative institusjoner og kontekster.

6 Avslutning

Jeg vil i dette kapittelet kort oppsummere studien, og dele noen avsluttende refleksjoner knyttet til studiens funn, rettet mot problemstilling og forskningsspørsmål.

Informantene vektla betydningen av systemisk praksis/veiledning i en normativ politietatlig kontekst. Reflekterende team's systemiske samtaleform og struktur ved formidling av normativ kunnskap i en kontekst preget av normative lover og retningslinjer, blir omtalt som et kvalitativt moment i veiledningsprosessen, og en faglig støtte som styrker informantenes eget vurderingsgrunnlag. Refleksive råd ble i stedet for instruktiv rådgivning vektlagt som en god grobunn for ny læring i en belastende og fastlåst arbeidssituasjon. Å lære – men ikke læres tolkes i så måte som et sentralt begrep for informantene.

Informantene vektla betydningen reflekterende teams ivaretagende kommunikasjonsstruktur og samtaleform. Informantene beskrev omfattende belastninger knyttet til arbeid med vold og overgrepssproblematikk mot barn. Betydningen av at intervjuer ivaretok og belyste informantens problemstilling gjennom reflekterende team's tilnærming og kommunikative struktur bidrog til økt fokus og kvalitet på påfølgende refleksjoner fra teamet. Det relasjonelle aspektet, med vekt på informasjon, gjensidighet og en dedikert utforsking av informantens problemstilling var sentralt. En ivaretagende kommunikasjonsstruktur og samtaleform dempet også det metakommunikative aspektet knyttet til anvendelse av et stort team i et stort lokale.

Informantene beskriver at det reflekterende teamets holdning gav en "vi-følelse" gjennom en anerkjennende holdning og dedikerte felles inntoning på informantenes problemstillinger. Økt trygghet inspirerte til videre deling av faglige bekymringer. Mitt inntrykk er at teamets anerkjennende holdning i møte med informantene bidrog til å dempe det asymmetriske aspektet i samarbeidsrelasjonen.

Informantene opplevde økt faglig integritet og utvidet handlingsrom gjennom tilnærmingen reflekterende teams dialogiske struktur. Samtaleformens tilrettelegging for indre og ytre dialog bidrog til ivaretagelse av faglig integritet som gav ro og økt fokus på egne faglige vurderinger. Det reflekterende teamets tverrfaglig og tverretatlig kompetanse

med bredde og spesifikk fagkunnskap rettet mot vold og overgrepssproblematikk, var av vesentlig verdi for utbytte av konsultasjonen. Avslutningssekvensen ble vektlagt, med henblikk på ivaretagelse av uavklarte spørsmål og det helhetlige faglige utbytte av veiledningsprosessen.

Overordnet og avslutningsvis er det sentralt å ta med at fagfolks arbeid knyttet til bekymring for vold og overgrep mot barn kan oppleves som både en personlig og profesjonell/faglig belastning (Albaek , Binder & Milde, 2018). Dette er et perspektiv informantene bekreftet gjennom nyanserte utsagn, og bør være et sentralt fokus i konsultasjonsteamenes videre samarbeid med fagpersoner som søker faglig bistand i et svært komplekst fagfelt.

Litteraturliste

- Aadland,E. (2005). *Etikk for helse og sosialarbeidere*. Gjøvik: Det Norske Samlaget
- Albaek, A. U., Binder, P. E. & Milde, A. M. (2019). Plunging into a dark sea of emotions: Professionals' emotional experiences addressing child abuse in interviews with children. *Qualitative Health Research*.
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1049732318825145>
- Albaek, A. U, Kinn, L. G. & Milde, A. M. (2018) Walking children through a minefield: How professionals experience exploring against childhood experiences. *Qualitative Health Research* 28, <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1049732317734828>
- Andersen, T. (1987). The reflecting team. Dialogues and meta-dialogues in clinical work. *Family Process*, 26:415–428.
- Andersen,T. (1991) En samtale - av noen kalt veiledning. I Rønnestad & Reichelt , *Psykoterapiveiledning*, (151). Oslo: Tano Aschehoug
- Andersen,T. (2006), Reflekterende samtaler, min versjon. I Eliassen, H., Seikkula. J. (Red), *Reflekterende prosesser i praksis*, (33-41). Oslo: Universitetsforlaget.
- Andersen, T. (2007). *Reflekterende prosesser*. København: Dansk psykologisk forlag.
- Anderson, H. (2003). *Samtale, sprog og terapi.Et postmoderne perspektiv*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Anderson, H,(2019), Samarbeidende dialogisk praksis. I Lorås,L,(red) Ness,O. *Håndbok i familierapi* .Bergen: Fagbokforlaget
- Anderson, H., Jensen, P. red. (2008). *Inspirasjon. Tom Andersen og reflekterendeprosesser*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Benjamin, J. (1988). The bonds of love: Psychoanalysis, feminism, and the problem of domination. New York. Pantheon. I Bae,B. Waastad.J.E. (red.). (1992). Oslo: Universitetsforlaget.
- Bagge, R.F. (2017). *Systemic Supervision with Groups in Child Protection Contexts*. I Vetere,A. (Red.) & Sheehan, J. (Red.), *Supervision of family therapy and systemic practise*(s.173-184). Switzerland: Springer International Publishing AG. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-68591-5>
- Barnekonvensjonen (1989). FNs konvensjon om barnets rettigheter, 20.november 1989. FN sambandet.

Barne- og familiedepartementet. (1992). *Lov om barneverntjenester (Barnevernloven)*. (LOV-1992-07-17-100) Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-04-08-7>

Barne- og likestillingsdepartementet. (1981). *Lov om barn og foreldre (barnelova)*. (LOV-1981-04-08-7). Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-04-08-7>

Bateson, G. (1972). *Steps to an ecology of mind*. London: Paladin.

Bateson, G. (2005). *Mentale systemers økologi*. København: Akademisk forlag

Berens, A. E., Jensen, S. K. G., & Nelson, C. A., III. (2017). *Biological embedding of childhood adversity: From physiological mechanisms to clinical implications*. BMC Medicine, 15(1), Article 135.

Buber, M. (1992). *Jeg og du*. J.W. Cappelens forlag AS. (2.utgave).

Cruz, H. M., Pereira, M. F. (2008). Balansegangen mellom en perifer/sentral posisjon når vi inviteres til å være sentrale. I Anderson, H., Jensen P. (Red.) *Inspirasjon- Tom Andersen og reflekterende prosesser* (117). Oslo: Gyldendahl Norsk Forlag

Dahlby, K. Hauken, Johansen, M. F.T. & Ådland, J. (2016). *Lurer du ? En kvalitativ undersøkelse av brukererfaringer med konsultasjonsteam*. Praksisoppgave ved Institutt for samfunnspsykologi. Bergen: Universitetet i Bergen.

Dallos, R. & Vetere, A. (2005). *Researching Psychotherapy and Counselling*. Berkshire, England: Open University Press.

De Flon, H. (2017) The Reflecting Team Approach: Different Uses in Live Supervision and Group Supervision with both Family Therapy Trainees and Practitioners. I Vetere, A. (Red.) & Sheehan, J. (Red.), *Supervision of family therapy and systemic practice* (173-184). Switzerland: Springer International Publishing AG. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-68591-5>

Freedman, J., Combs, G. (1997). *Narrative Therapy*, New York: Norton

Gergen, K. J. & Gergen, M. (2016). *Socialkonstruktion ind i samtalen*. Dansk psykologisk forlag.

Hoffman, L. (2008). Praktisering av bevitning- en menneskelig kunst. I Anderson, H., Jensen P. (Red.) *Inspirasjon- Tom Andersen og reflekterende prosesser* (21). Oslo: Gyldendahl Norsk Forlag.

Hårtveit, H., Jensen, P. (2004). *Familien - pluss én*. Innføring i familierapi. (2 utg.) Oslo: Universitetsforlaget

- Hårtveit, H. (2008). Annette får briller. En struktur for veiledning – uten veileder. I Eliassen, H., Seikkula, J. (red.) *Reflekterende prosesser i praksis*. (235-236). Oslo: Universitetsforlaget.
- Jensen, P., Andersen, T (2006) Veiskiller – Tom Andersen i samtale med Per Jensen. *Fokus på familien* Nr.3. s.163-173.
- Jensen, P., Ulleberg, I. (2018). *Mellom ordene. Kommunikasjon i profesjonell praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Jensen, P., Ulleberg, I. (2019). *Mellom ordene. Kommunikasjon i profesjonell praksis*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag. 2 utgave.
- Johannessen, Tuft & Christoffersen (2017). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag
- Johansen, V.A. Dybsland, R. (2019) Konsultasjonsteammodellen i Vest. I Lillevik, O.G., Salamonsen, J.S., Nordhaug, I. (red.). *Vold i nære relasjoner. Diskurser og fenomenforståelse* (116-117). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Johnsen, A. & Thorsteinsson, V. (2012). *Lærebok i familieterapi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kjelby, M. (2011). *Møte med tverretatlige konsultasjonsteam. En kvalitativ studie om hvordan rådsøkere opplever møte med tverretatlige konsultasjonsteam - og faktorer rådsøkere vurderer som viktige for et godt møte*. Masteroppgave, HEMIL-senteret. Bergen: Universitetet i Bergen.
- Krogh, T. (2017). *Hermeneutikk. Om å forstå og fortolke*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Kvale, S., Brinkmann, S. (2017). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Langdridge, D. (2007). *Psykologisk forskningsmetode*. Bergen: Fagbokforlaget
- Lillevik, O.G., Salamonsen, J.S., Nordhaug, I. (2019) *Vold i nære relasjoner, diskurser og fenomenforståelse* Oslo: Gyldendal
- Lorås, L. Ness, O. (2019) *Håndbok i familieterapi*, Bergen: Fagbokforlaget
- Lorås, L., Sundelin, J. (2018) The Multi-epistemological Systemic Therapist: A Qualitative Study. *Australian and New Zealand Journal of Family Therapy* 2018
- Lundby, G. (1998), *Historier og terapi*, Oslo : Tano Aschehoug
- Norce - Norwegian Research Centre, AS (2019). *Hjelp til å avdekke vold og overgrep mot barn og unge - en evaluering av konsultasjonsteam*. Hentet fra: <https://www.norceresearch.no/prosjekter/665702>

NOU 2017: 12(2017). *Svikt og svik . Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt*. Oslo: Barne og likestillingsdepartementet.

Nordanger, D.Ø., Braarud, H.C. (2017), *Utviklingstraumer. Regulering som nøkkelbegrep i en ny traumepsykologi*. Bergen: Fagbokforlaget Nordanger, D. Ø., Johansson, E. R. , Nordhaug, I, Dybsland, R, & Johansen, V. A. (2012).

Konsultasjonsteammodellen i Vest-Norge: De første systematiske erfaringene. *Tidsskriftet for norsk barnevern*, 89 (01-02), 5 -14

Prop.12.S (2016-2017) – *Opptappingsplan mot vold og overgrep (2017 – 2021)*. Oslo: Barne- og likestillingsdepartementet.

Ofsted. (2011). *The voice of the child: Learning lessons from serious case reviews* (Report No. 100224). Manchester, UK: Crown.

Reichelt, S., Skjerve, J. (2009). *“Bruk av reflekterende team i veilednings- grupper- en intervjuundersøkelse ”* . Tidsskrift for norsk psykologforening 2009 • 46 Smith, J. A.

Riksadvokatens brev 2 mars (2017). *Felles retningslinjer for Statens – barnehus – politi og påtalemyndighetens deltakelse i konsultasjonsteam*.

Rober, P. (2005). The therapist's self in dialogical family therapy: Some ideas about not knowing and the therapist's inner conversation. *Family Process*, 44, 477–495.

Rønnestad, M.H., Reichelt, S. (1999) *Psykoterapi veiledning*. Oslo: Tano Aschehoug

Silverman, D. (2011). *Interpreting Qualitative Data. A guide to the Principles of Qualitative Research*. 4. utg. Sage. London

Skau, G. M. (2003). *Mellom makt og hjelp. Om det flertydige forholdet mellom klient og hjelper*. Oslo: Universitetsforlaget.

Skjerve, J & Reichelt, S (2007). Fallgruver i bruken av reflekterende team i veiledningsgrupper. *Fokus på familien* 2007 nr.3. Volum 35.

Skjervheim, H. (2001) *Deltakar og tilskodar, og andre essays*. Oslo: Aschehoug & Co.

Smith, J. Flowers, P. & Larkin, M.L. (2012). *Interpretative Phenomenological Analysis: Theory, Method and Research*. London: Sage.

Snaværr, S. (2017) *Vitenskapsfilosofi for humaniora*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk

Steine IM, Winje D, Nordhus IH, Milde AM, Bjorvatn B, Grønli J, Pallesen S. Delayed disclosure of sexual abuse: predictors and correlates among adult survivors of childhood sexual abuse. *Norwegian Journal of Psychology*. 2016;53(11):889–899.

Justis- og beredskapsdepartementet § 196 Avvergeplikten , (2008) LOV-2005-052 Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-04-08-7>

Sundet. R. (2006) Reflekterende prosesser – noe mer enn refleksjon? I Eliassen. H., Seikkula. J. *Reflekterende prosesser i praksis*, (2.utgave, s. 15 – 33). Oslo: Universitetsforlaget

Thagaard, T. (2016). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget

Thomsen, E. A. (2018). Dyddetikken – et verdifullt bidrag til yrkesetikken for sosialarbeidere? *Fontene forskning* 11(2), (75-79).

Ulleberg, I. Jensen, P.(2017). *Systemisk veiledning i profesjonell praksis*. Bergen: Fagbokforlaget.

Vedlegg 1

Lennart Lorås
Diakonveien 14
0370 OSLO

Vår dato: 02.07.2018

Vår ref: 61093 / 3 / EPA

Deres dato:

Deres ref:

Vurdering fra NSD Personvernombudet for forskning § 31

Personvernombudet for forskning viser til meldeskjema mottatt 12.06.2018 for prosjektet:

61093	<i>Reflekterende team som metodisk tilnærming i konsultasjonsteam .</i>
Behandlingsansvarlig	<i>VID vitenskapelig hogskole, ved institusjonens overste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Lennart Lorås</i>
Student	<i>Grethe Andersson</i>

Vurdering

Etter gjennomgang av opplysningene i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon finner vi at prosjektet er meldepliktig og at personopplysningene som blir samlet inn i dette prosjektet er regulert av personopplysningsloven § 31. På den neste siden er vår vurdering av prosjektopplegget slik det er meldt til oss. Du kan nå gå i gang med å behandle personopplysninger.

Vilkår for vår anbefaling

Vår anbefaling forutsetter at du gjennomfører prosjektet i tråd med:

- opplysningene gitt i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon
- vår prosjektvurdering, se side 2
- eventuell korrespondanse med oss

Vi forutsetter at du ikke innhenter sensitive personopplysninger.

Meld fra hvis du gjør vesentlige endringer i prosjektet

Dersom prosjektet endrer seg, kan det være nødvendig å sende inn endringsmelding. På våre nettsider finner du svar på hvilke [endringer](#) du må melde, samt endringsskjema.

Opplysninger om prosjektet blir lagt ut på våre nettsider og i Meldingsarkivet

Vi har lagt ut opplysninger om prosjektet på nettsidene våre. Alle våre institusjoner har også tilgang til egne prosjekter i [Meldingsarkivet](#).

Vi tar kontakt om status for behandling av personopplysninger ved prosjektslutt

Ved prosjektslutt 01.11.2019 vil vi ta kontakt for å avklare status for behandlingen av

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 61093

VURDERING AV INFORMASJONSSKRIVET OG INNFØRINGEN AV NY PERSONVERNLOVGIVNING

Utvalget består av fagpersoner som i sitt arbeid er involvert i faglige problemstillinger knyttet til barn og unge som utsettes for vold og/eller seksuelle overgrep. Dere har opplyst i meldeskjemaet at utvalget vil motta skriftlig informasjon om prosjektet, og samtykke skriftlig til å delta. Vår vurdering er at informasjonsskrivet til utvalget er godt utformet, men vi ber om at følgende endres/tilføyes:

- setningen 'All informasjon som vedrører deg vil være anonymisert' skal omformuleres. Vi gjør oppmerksom på at så lenge lydopptak oppbevares er datamaterialet ikke anonymt. Vi anbefaler at det står: 'All informasjon som vedrører deg vil være anonymisert i publikasjoner og ved prosjektslutt'.
- hvem som vil ha tilgang til personopplysninger og hvilke opplysninger de får tilgang til

I løpet av 2018 vil ny personopplysningslov med skjerpede krav til informasjon og samtykke tre i kraft. På grunn av prosjektets varighet oppfordrer personvernombudet at det gjøres enkelte tilføyinger i informasjonsskrivet for å imøtekomme disse endringene:

- at samtykke er det lovlige behandlingsgrunnlaget for behandling av personopplysninger
- hvilke typer opplysninger som innhentes
- hvilke tiltak dere gjør for å sikre at ikke uvedkommende får tilgang til personopplysningene
- kontaktopplysninger til institusjonens personvernombud (personvernombudet@nsd.no, +47 55 58 21 17)
- at deltakerne har rett til å få utlevert en kopi av opplysningene som er registrert (dataportabilitet), samt rett til å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet angående behandlingen av personopplysninger
- avkrysningsbokser slik at utvalget aktivt må krysse av for hvert punkt som de samtykker til i samtykkeskjemaet. Vi viser til vår oppdaterte veiledende mal som viser bruk av avkrysningsbokser: http://www.nsd.uib.no/personvernombud/hjelp/informasjon_samtykke/

INFORMASJONSSIKKERHET

Personvernombudet forutsetter at dere behandler alle data i tråd med VID vitenskapelig høgskole sine retningslinjer for datahåndtering og informasjonssikkerhet. Vi legger til grunn at bruk av mobil lagringsenhet er i samsvar med institusjonens retningslinjer.

DATABASEHANDLER

Dere har opplyst i meldeskjema at det tas i bruk en transkriberingsassistent som databehandler i prosjektet. Arbeidet blir kontraktregulert.

PROSJEKTSLUTT OG ANONYMISERING

Prosjektslutt er oppgitt til 01.11.2019. I informasjonsskrivet skriver dere at alle data vil bli slettet ved

Vedlegg 2

Invitasjon til deltagelse som informant i forbindelse med masteroppgave i familieterapi og systemisk praksis:

Mitt navn er Grethe Andersson, jeg er student ved Masterprogrammet i familieterapi og systemisk praksis ved VID - Vitenskapelige Høgskole i Oslo.

Min studie har følgende problemstilling:

«Hvordan opplever fagfolk som jobber med vold og seksuelle overgrep reflekterende team i konsultasjon?» «

Studien har følgende forskningsspørsmål:

- (1) Hvordan opplever du at bruk av reflekterende team ivaretok og belyste dine faglige problemstillinger?*
- (2) Hvordan har bruk av reflekterende team påvirket ditt utbytte av veiledningsprosessen?*

Veileder for studien er : Lennart Lorås.

Studiens bakgrunn og formål.

Dette er et kvalitativt studie, hvor jeg ønsker å undersøke hvordan reflekterende team og reflekterende prosesser erfarer som metodisk tilnærming, når de tyngste og mest komplekse barnevernfaglige problemstillinger skal drøftes. Jeg ønsker derfor å undersøke hvordan reflekterende team og reflekterende prosesser ivaretar og belyser de faglige spørsmål og utfordringer som presenteres av brukerne av konsultasjonsteam om vold og seksuelle overgrep mot barn .

Intervjuprosessen innebærer følgende:

Intervjuet vil ta utgangspunkt i oppgavens problemstilling og forskningsspørsmål. Intervjuspørsmålene vil være delvis strukturerte, noe som gir anledning til å følge opp interessante tema som dukker opp. Det er også mulighet for deg som informant å bringe inn nye tema, og dette kan bidra til å utvide og nyansere min forståelse av dine subjektive erfaringer av hvordan fenomenet reflekterende team og reflekterende prosesser opplevdes av deg i konsultasjonsprosessen. Det vil bli gjort taleopptak av intervjuet, som videre vil bli skrevet ut/transkribert. Intervjuets varighet er beregnet til max 1 ½ time.

Litt informasjon om utvalg av informanter:

Jeg ønsker å intervju 4 fagpersoner som i løpet av de ca.2-3 siste mnd har mottatt konsultasjon av konsultasjonsteam om vold og seksuelle overgrep mot barn, hvor bruk av reflekterende team og reflekterende prosesser har vært anvendt i konsultasjonsprosessen.

Jeg ønsker fortrinnsvis å intervju 2 personer med 3 årig sosialfaglig høyskoleutdanning og 2 psykologer ,og at alle har minimum 2 års erfaring etter endt utdanning. Bakgrunnen for dette er at jeg legger vekt på både tverrfaglighet og opparbeidet erfaringskompetanse etter endt utdanning .

Anonymisering og personvern:

Undertegnede har taushetsplikt med henblikk på alle personlige data som fremkommer i intervjuprosessen. All informasjon som vedrører deg vil fortløpende anonymiseres.

Det vil bli gjort taleopptak av intervjuet. Dette vil bli transkribert og lagret på pc, med brukernavn, passord og kodingsnøkkel. Alt datamateriale vil slettes ved prosjektslutt.

Hvis du sier ja til å delta i min studie, har du til enhver tid innsynsrett, og mulighet for å korrigere mulige feil i forhold til nedskrevne data. Datamaterialet vil bli behandlet konfidensielt i henhold til retningslinjer fra Datatilsynet og Personopplysningsloven. Prosjektet er godkjent av NSD , Norsk Senter for Forskningsdata.

Du har som informant rett til å få utlevert en kopi av opplysningene som er registrert (dataportabilitet), samt rett til å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet angående behandlingen av personopplysninger (personvernombudet@nsd.no, +47 55 58 21 17)

Frivillig deltakelse:

All deltagelse som informant i min studie er frivillig, og du kan når som helst og uten begrunnelse trekke deg fra studien. Du har da rett til å få slettet alle data vedørende din deltagelse som informant.

Deltakelse i studien:

Hvis du har spørsmål vedrørende min studie, som du ønsker svar på før du bestemmer deg for om du vil delta som informant, kan du ta kontakt med undertegnede eller min veileder Lennart Lorås.

Kontaktinfo:

Grethe Andersson

e-post: gretheja@outlook.com

+47 451 70 299

Veileder:

Lennart Lorås D. Sys. Psych.

Førsteamanuensis VID

e-post: lennart.loras@hvl.no

Ved beslutning om ønsket deltakelse:

Hvis du ønsker å delta i min studie, utfylles og undertegnes samtykkeerklæringen som er vedlagt.

En samtykkeerklæring er det lovlige behandlingsgrunnlaget for behandling av personopplysninger (NSD - norsk senter for forskningsdata AS).

Svaret sendes til min e-post adresse : gretheja@outlook.com

Samtykkeerklæring:

Jeg samtykker til følgende :

☐ Jeg har mottatt og lest informasjon om masterprosjektet i familieterapi og systemisk praksis v/student Grethe Andersson.

☐ Jeg samtykker i å delta i som informant i prosjektet som har følgende problemstilling:

«Hvordan opplever fagfolk som jobber med vold og seksuelle overgrep reflekterende team i konsultasjon «

☐ Jeg samtykker i at anonymiserte uttalelser fra intervjuene kan refereres (siteres) i masteroppgaven og i eventuelle artikler og presentasjoner i forbindelse med prosjektet.

☐ Jeg gir også tillatelse til at prosjektets veileder, samt en gruppe medstudenter i undervisningssammenheng kan få lese det anonymiserte og transkriberte materialet. Både medstudenter og veileder er underlagt taushetsplikt.

☐ Selv om jeg har bekreftet at jeg vil delta i prosjektet nå, kan jeg på ethvert tidspunkt trekke meg uten begrunnelse og også be om at innsamlede data slettes.

Sted..... dato.....

Navn.....

Telefon.....

e-post.....

Sted/dato- student

Sted/dato – informant

.....

.....

Vedlegg 3

Intervjuguide/temaliste:

Innledning til intervjuprosessen:

Kort presentasjon av meg selv, og formålet med min studie.

Introduksjon til studiens problemstilling:

«Hvordan opplever fagfolk som jobber med vold og seksuelle overgrep mot barn , reflekterende team i konsultasjon? «

Tema 1.

Din tidligere kunnskap og erfaring med reflekterende team og reflekterende prosesser.

- Hvor godt kjente du til den terapeutiske tilnærmingen reflekterende team og reflekterende prosesser før konsultasjonen?
- Har du tidligere erfaringer med bruk av reflekterende team og reflekterende prosesser, og i hvilken kontekst var det?
- Hvordan vil du i så fall beskrive dine tidligere erfaringer med bruk av reflekterende prosesser? Kom gjerne med konkrete eksempler.

Tema 2.

Hvordan opplevde du at bruk av reflekterende team og reflekterende prosesser ivaretok og belyste dine faglige problemstillinger i konsultasjonen?

- I hvilken grad opplevde du å få tilstrekkelig informasjon om de kontekstuelle rammene for konsultasjonen, spesielt med henblikk på bruk av reflekterende team og reflekterende prosesser?
- Hvordan opplevde du anvendelsen av reflekterende team som veiledningsform når så alvorlige barnevernfaglige tema som vold og seksuelle overgrep mot barn skal drøftes

- Hvordan opplevde du at bruk av reflekterende team samsvarte med dine forventninger til å søke konsultasjon i regi av en politietatlig kontekst?
- Hvordan opplevde du at det reflekterende team imøtekom og ivaretok dine aktuelle faglige problemstillinger?
- Ble det i den reflekterende prosessen belyst nyanser med henblikk på dine presenterte faglige problemstillinger , som førte til bevegelse eller forandring i din forståelse av problemets karakter? Fortell mer om dine erfaringer knyttet til dette spørsmålet.

Tema 3.

Hvordan har bruk av reflekterende team påvirket ditt utbytte av veiledningsprosessen?

- Hvordan har anvendelse av reflekterende team og reflekterende prosesser påvirket og din forståelse i det videre arbeidet i forhold til barnets situasjon?
- Fortell meg mer om dine erfaringer knyttet til dette spørsmålet.
- Hvordan har bruk av reflekterende team og reflekterende prosesser påvirket videre beslutningsprosesser med henblikk på barnets situasjon?
- Hvordan ser du for deg at konsultasjonsprosessen kunne vært uten bruk av reflekterende team og reflekterende prosesser?
- Hvordan opplevde du at reflekterende team og reflekterende prosesser bidrog til at dine forventninger til konsultasjonen ble innfridd/ikke innfridd?

Avsluttende refleksjoner :

- Er det noe du er blitt spesielt opptatt av i løpet av intervjusamtalen?
- Er det noe du ønsker å tilføye før vi avslutter?

Vedlegg 4

